

Sisarusten välisen väkivallan
merkitykset internetkeskusteluissa

Elina Kaarina Eeva

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Sosiaalityö

Pro gradu -tutkielma

Elokuu 2018

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos/Institution– Department Sosiaalitieteiden laitos
Tekijä/Författare – Author Elina Eeva		
Työn nimi / Arbetets titel – Title Sisarusten välisen väkivallan merkitykset internetkeskusteluissa		
Oppiaine /Läroämne – Subject Sosiaalityö		
Työn laji/Arbetets art – Level Pro gradu	Aika/Datum – Month and year 8/2018	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 90 sivua
Tiivistelmä/Referat – Abstract <p>Tämä Pro gradu -tutkielma tarkastelee sisarusten välistä väkivaltaa. Tarkastelunäkökulma pitää sisällään erityisesti väkivallan kokijan näkökulman. Tutkielman viitekehys perustuu sosiaalisen konstruktionismin käsitykseen todellisuuden sosiaalisesta rakentumisesta. Tutkielmassa sisarusten välinen väkivalta määritty osaksi sisarusten välisiä sosiaalisia vuorovaikutussuhteita. Tutkielman tarkoituksena on selvittää, millaisia merkityksiä sisarusten väliselle väkivallalle rakentuu internet-keskusteluissa.</p> <p>Tutkielman aineisto muodostui internetkeskusteluista, jotka liittyivät Helsingin Sanomissa olleeseen mielipidekirjoitukseen, Iltasanomien kahteen lehtiartikkeliin sekä Kodin Kuvalehden julkaisemaan artikkeliin. Tutkielman aineiston ulkopuolelle rajattiin varsinaiset lehtiartikkelit. Keskusteluita käytiin kyseisten lehtien internetsivuilla ajalla 27.11.2017-17.12.2017. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin diskurssianalyysia.</p> <p>Sisarusten välinen väkivalta nousi aineistosta esiin monimuotoisena. Sisarusten välinen väkivalta merkityksellistyi aineistossa kolmella eri tavalla: kulttuurisesti rakentuneena vaikenemisena, vallankäytön elementtinä ja ajallisesti elämää läpileikkaavana jatkumona. Vaikenemista leimasi pitkäaikaisuus ja kokonaisvaltaisuus, joka kosketti niin väkivallan kokijaa kuin koko perhettä ja yhteisöäkin. Sisarusten väliseen väkivaltaan liittyi myös voimakas vallan epätasapaino perheessä. Väkivallan ajallinen ulottuvuus nousi tuloksissa esiin vahvasti. Lapsuudessa koettu sisarusten välinen väkivalta vaikutti väkivallan kokijan elämään niin lapsuudessa kuin myöhemminkin.</p> <p>Muista lähisuhdeväkivallan muodoista poiketen sisarusten välisessä väkivallassa poikkeuksellista on väkivallan normalisointi. Tutkielma osoittaa, että sisarusten välinen väkivalta on todellinen sosiaalinen ongelma myös Suomessa. Siihen puuttuminen vaatii lisää tietoa ja ymmärrystä perheiden sisällä ja eri viranomaisten kesken. Ilmiö tulisi liittää vahvemmin osaksi lähisuhdeväkivallan tutkimuskenttää, mikä mahdollistaisi tiedon lisäämisen aiheesta ja helpottaisi väkivaltaan puuttumista.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords sisarusten välinen väkivalta, lähisuhdeväkivalta, sosiaalinen konstruktionismi, diskurssianalyysi		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited		
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information		

Sisällys

1 JOHDANTO	1
2 SISARUSTEN VÄLINEN VÄKIVALTA ILMIÖNÄ	4
2.1 Osa lähisuhdeväkivaltaa.....	4
2.2 Aiempia tutkimuksia ja tilastotietoa sisarusten välisestä väkivallasta	7
2.3 Ilmiön ja käsitteen määrittelyä.....	9
2.4 Väkivallan muodot.....	12
2.4.1 Fyysinen väkivalta	13
2.4.2 Henkinen väkivalta	14
2.4.3 Seksuaalinen väkivalta	15
2.5 Sisarusten välistä väkivaltaa indikoivat riskitekijät	17
2.6 Yksilötasoiset seuraukset	20
3 TUTKIMUKSELLISET VALINNAT	23
3.1 Viitekehystenä sosiaalinen konstruktionismi	23
3.2 Analyysimenetelmänä diskurssianalyysi	24
3.3 Tutkimusaineisto ja sen kerääminen	27
3.4 Internetaineiston käyttöön liittyviä erityispiirteitä.....	29
3.5 Eettiset kysymykset	32
4 INTERNETKESKUSTELUISSA RAKENTUVAT MERKITYKSET	36
4.1 Kulttuurisesti rakentunut vaikeneminen	36
4.1.1 Liian kipeä kerrottavaksi	38
4.1.2 Hiljaisuuden määrittämä koti	42
4.1.3 Puheeksi ottamisen vaikeus.....	45
4.2 Väkivalta vallan elementtinä.....	50
4.2.1 Sukupuolesta riippumaton.....	51
4.2.2 Vanhempi vallan väärinkäyttäjänä	55
4.2.3 Kokija vailla valtaa	58
4.3 Kokemusten ajallinen ulottuvuus.....	60
4.3.1 Totaalinen vaurioittavuus	61
4.3.2 Myöhemmin ymmärretty	64
4.3.3 Väkivallan jatkumo	66

5 YHTEENVETOA.....	69
5.1 Johtopäätöksiä: Sisarusten välisen väkivallan monet merkitykset	69
5.2 Pohdintaa tutkimusprosessista	74
LÄHDELUETTELO	76

1 JOHDANTO

"Kain sanoi veljelleen Abelille: "Lähde mukaani." Mutta kun he olivat kulkeneet jonkin matkaa, Kain kävi veljensä Abelin kimppuun ja tappoi hänet." (Raamattu 1992, 1. Moos. 4:8.)

Raamatun kertomus Kainin ja Abelin sisarussuhteesta on yksi varhaisin, tunnetuin ja brutaalein esimerkki sisarussuhteen kääntöpuolesta, väkivallasta. Sisarussuhde on erityinen muiden ihmissuhteiden joukossa (Perkins 2014, 63). Siihen liittyy väistämättä rakkauden ja lämmön lisäksi myös vihan, mustasukkaisuuden ja kateuden tunteita. Sisarusten välinen suhde pitää sisällään kaiken verbaalisen ja nonverbaalisen toiminnan sisarussysteemissä (Caffaro & Conn-Caffaro 1998, 75). Pahimmillaan suhde voi olla hyvin vahingollinen (Hardy 2001, 255). Väkivaltaisessa sisarussuhteessa sisarus kohdistaa toistuvasti aggressiivisuutta toista sisarusta kohtaan ja pyrkii aiheuttamaan toiminnallaan haittaa toiselle. Väkivaltaista sisarusta motivoi sisäinen, emotionaalinen tarve käyttää valtaa ja hallintaa. (Caffaro & Conn-Caffaro 1998.)

Käsitän sisarussuhteet Edwardsin ja kumppaneiden (2006, 2) tavoin lateraalisisarussuhteina, jotka ovat usein elämän pitkäikäisimpiä ihmissuhteita (ks. Sen & Broadhurst 2011, 304; McCormick 2010, 200; Cicirelli 1995). Näen sisarussuhteet Cicirelliä (1995, 2) laajemmin, jolloin ne eivät muodostu vain syntymän kautta, vaan voivat perustua Elgarin ja Headin (1999, 21) jaottelun tavoin sekä biologisiin että sosiaalisiin suhteisiin. Näin ollen sisarukseksi voidaan määrittää täyssisarusten lisäksi sisaruspuolet, joilla on yksi yhteinen biologinen vanhempi, tai joiden suhde on muodostunut vanhempien liiton kautta. Tämän lisäksi sisarukseksi voidaan lukea adoption kautta ja sijaisperheessä muodostuneet suhteet, joissa sisaruus määrittyy yhteisen kodin perusteella. (Morrill-Richards & Leierer 2010, 17.)

Sisarusten välisen väkivallan tunnistamista vaikeuttaa siihen liittyvä normalisointi ja vähättely. Normalisointia tapahtuu sekä vanhempien että viranomaisten taholta. (Meyers 2014, 654; Kiselica & Morrill-Richards 2007, 148; Wiehe 1997, 2–3.) Tunnistamisen vaikeudesta ja normalisoinnista huolimatta useat kansainväliset tutkimukset sekä

suomalainen lapsiuhritutkimus ovat osoittaneet, että sisarusten välinen väkivalta on hyvin yleistä (Fagerlund ym. 2014, 62; Meyers 2014; Ellonen & Sariola 2008, 74–75; Eriksen & Jenssen 2006, 497; Kettrey & Emery 2006; Hardy 2001). Vuonna 2013 julkaistussa lapsiuhritutkimuksessa peräti 47 prosenttia kuudesluokkalaisista tytöistä ja 21 prosenttia saman ikäisistä pojista raportoi sisaruksen heihin kohdistamasta väkivallasta (Fagerlund ym. 2014,137).

Väkivaltaisten tekojen moninaisuus liittyy kiinteästi sisarusten väliseen väkivaltaan. Väkivalta voi olla muun lähisuhdeväkivallan tavoin fyysistä, henkistä, taloudellista tai seksuaalista, ja usein se piiloutuu kodin seinien sisäpuolelle. Suurin osa sisarusten välisistä väkivaltaisista teoista ei koskaan päädy viranomaisten tai poliisin tietoon (Caffaro & Conn-Caffaro 2005, 618). Pitkään jatkuneena väkivalta sisarussuhteissa saattaa altistaa väkivallan kokijan vakaville psyykkisille ja fyysisille seurauksille ja ongelmille, jotka voivat jatkua aikuisuuteen asti (Perkins & O’Connor 2015, 91; Caffaro & Conn-Caffaro 2005, 618).

Tutkimuksessani keskityn sisarusten välisen väkivallan merkityksiin. Tutkimusaineistona olen käyttänyt julkisia internetkeskusteluita, jotka liittyvät Helsingin Sanomien, Iltasanomien sekä Kodin Kuvalehden internetsivuillaan julkaisemiin lehtikirjoituksiin. Etsin aineistostani sisarusten väliseen väkivaltaan liittyviä diskursseja tai tulkintarepertuaareja, jotka muodostavat aineistossa omanlaisiaan merkityssysteemejä (Suoninen 2016, 86). Tutkimuskysymykseni on, millaisia merkityksiä sisarusten väliselle väkivallalle rakentuu internetkeskusteluissa.

Väkivallan uhrin sijasta käytän tutkimuksessani käsitettä väkivallan kokijasta. Tällä haluan välttää uhri-sanaan liitettävää passiivisuutta. Kotasen (2013, 22) mukaan uhri-sanan käyttö on tietystä mielessä ongelmallista, sillä se liitetään usein vastoinkäymisiin, henkilökohtaisiin heikkouksiin ja kontrollin menetykseen oman elämän suhteen. Uhri on passiivinen objekti ja uhrius leimaa yksilöitä. Tieteen termipankki määrittelee kokija-sanan viittaavan yksilön semanttiseen rooliin, tajunnalliseen toimintaan, tilaan tai tunteisiin, joihin jokin tietty asia tai tapahtuma vaikuttaa. Sisarusten

välistä väkivaltaa kokeva ei miellä itseään välttämättä väkivallan uhriksi ja tästä syystä kokija –käsitteen käyttö on tutkimuksessani perusteltua.

Hyödynnän tutkimuksessani sosiaalisen konstruktionismin ajatusta todellisuuden sosiaalisesta rakentumisesta. Vuorovaikutus sisarusuhteissa tapahtuu sosiaalisessa elämismaailmassa, jossa on useita erilaisia tasoja. Merkittävin kokemus toisesta ihmisestä muodostuu, kun hänen kanssaan ollaan kasvokkain, fyysisesti samassa tilassa. Tällöin voidaan puhua vuorovaikutuksen perustyyppistä, jossa ihminen koetaan ja havaitaan elävästi tässä ja nyt. (Berger & Luckmann 1994, 39–40.) Myös sisarusten välinen väkivalta muodostuu vuorovaikutuksessa väkivallan tekijän ja kokijan välillä. Tämä vuorovaikutus tulee aineistossani merkitykselliseksi erilaisten kirjoitusten ja kertomusten kautta, sillä suurin osa keskusteluihin osallistuneista yksilöistä on henkilökohtaisesti kokenut väkivaltaa sisaruksen taholta.

Sisarusten välinen väkivalta on jäänyt suomalaisessa tutkimusperinteessä unohduksiin lapsiuhritutkimuksien tilastotietoja lukuun ottamatta eikä aiheesta ole olemassa suomalaista akateemista tutkimusta. Ilmiötä on tutkittu pääosin Yhdysvalloissa, jossa sekä yhteiskunnan rakenne että sosiaaliset ja kulttuuriset erot ovat suuria Suomeen verrattuna. Kiinnostuin aiheesta lähisuhdeväkivaltaa käsittelevän kurssin aikana, jolloin ymmärsin, että aihe on Suomessa lähes koskematon. Tämän lisäksi olen kohdannut moninaista sisarusten välistä väkivaltaa tehdessäni sosiaalityöntekijän sijaisuutta lastensuojelun avohuollossa. Sosiaalityöntekijänä olen kohdannut useita asiakasperheitä, joissa sisarusten välillä on vakavaakin väkivaltaa, mihin puuttuminen on viranomaistaholla kuitenkin äärimmäisen vaikeaa tiedon vähäisyyden vuoksi.

2 SISARUSTEN VÄLINEN VÄKIVALTA ILMIÖNÄ

Sisarusten välinen väkivalta on osa lähisuhdeväkivaltaa. Sen tutkiminen on jäänyt muun lähisuhdeväkivaltaa käsittelevän tutkimuksen taakse. Ilmiö on normalisoitu, jolloin väkivallan todellinen luonne, tilanteiden vakavuus ja väkivaltaan liittyvät seuraukset voivat jäädä väkivallan yleisyydestä huolimatta piiloon.

Tässä luvussa käsittelen ja tuon näkyväksi sisarusten välistä väkivaltaa ilmiö- ja käsitetasolla pääosin yhdysvaltalaisen tutkimuskirjallisuuden valossa. Lisäksi tarkastelen sisarusten väliseen väkivaltaan liittyviä fyysisen, henkisen ja seksuaalisen väkivallan ulottuvuuksia ja väkivallan mahdollisuutta lisääviä riskitekijöitä. Luvun lopussa tuon esiin sisarusten väliseen väkivaltaan liitettäviä yksilötasoisia seurauksia.

2.1 Osa lähisuhdeväkivaltaa

Käsitys väkivallasta rakentuu aina kulttuurisesti ja historiallisesti (Hearn 1998, 16). Krug ja kumppanit (2005, 21–31) ovat määritelleet väkivallan ”fyysisen voiman tai vallan tahalliseksi käytöksi tai sillä uhkaamiseksi”. Väkivalta on monitasoinen ongelma, jolloin kyse ei ole ainoastaan yksilöön liitettävästä ominaisuudesta, vaan paljon laajemmasta kokonaisuudesta, joka kytkeytyy paitsi yksilöön myös yhteiskunnan rakenteisiin, sosiaalisiin yhteisöihin ja yksilöiden välisiin ihmissuhteisiin. Eskonen (2005, 19–20) toteaa, että väkivalta määritellään erilaisissa konteksteissa ja yhteyksissä eri tavoin. Määrittelyitä voidaan löytää esimerkiksi lainsäädännöstä tai tutkimuksista. Myös käytännön teot ja toiminta määrittävät väkivaltaa.

Perheen sisällä tapahtuvasta väkivallasta käytetään Suomessa usein rinnakkain perheväkivallan ja lähisuhdeväkivallan käsitteitä. Ronkaisen (1998, 2) mukaan perheen sisällä tapahtuva väkivalta on perheväkivaltaa ja Nyqvist (2001, 19) toteaa, että lähisuhdeväkivallan käsite on perheväkivallan käsitettä laajempi ja pitää sisällään perheen lisäksi myös muissa läheissuhteissa tapahtuneen väkivallan. Käsitän sisarusten välisen väkivallan omassa tutkimuskontekstissani osaksi lähisuhdeväkivaltaa, sillä en koe tarpeelliseksi ottaa kantaa siihen, miten väkivallan kokijat tai tekijät omat

perhesuhteensa määrittelevät. Sisaruksina käsitän heidän olevan kuitenkin läheissuhteessa toistensa kanssa.

Lähisuhdeväkivalta tulee nähdä yksilö- ja yhteiskuntarakenteisiin liittyvänä sosiaalisena ongelmana (Hurtig ym. 2014). Läheissuhteisiin liittyvään väkivaltaan ja sen tunnistamiseen liittyy systeemiteorian mukaisesti ajatus perheestä suljettuna kokonaisuutena. Perhe koetaan yksityiseksi asiaksi, eikä perheen asioista välttämättä puhuta ulkopuolisille. Nyqvistin (2001, 12–13) mukaan lähisuhdeväkivallan teoista vain marginaalinen osa päätyy viranomaisten tietoon, sillä väkivaltaan liittyvä subjektiivinen kokemus vaikeuttaa ilmiön näkyväksi tuomista. Tästä syystä väkivalta voi alkaa läheissuhteissa hiljalleen ja lisääntyä salakavalasti.

Lähisuhdeväkivallan käsite ja tutkimus on kansainvälisesti tarkasteltuna hyvin nuorta. Yhdysvalloissa perheväkivalta kriminalisoitiin vasta 1970-luvulla ja tietoisuus perheen sisäisestä väkivallasta lisääntyi 1980-luvulla tehdyn laajan amerikkalaisperheitä koskevan tutkimuksen *Behind Closed Doors* julkaisun jälkeen (Straus ym. 1980 teoksessa Wiehe 1997, 2–3). Samaan aikaan feministinen liike alkoi vaatia naisten aseman parantamista ja koti- ja perheväkivallan esille tuomista sekä patriarkaalisesta perhemallista luopumista (Barret ym. 2016; Hoffman & Edwards 2004, 187–188).

Lähisuhdeväkivaltaa käsittelevä tutkimus on saanut Suomessa laajempaa huomiota vasta paljon myöhemmin. Väkivaltaa on tilastoitu kansallisen uhritutkimuksen avulla 1980-luvulta lähtien (Haikonen ym. 2017, 34; Fagerlund ym. 2014; Sirén ym. 2010) mutta uhritutkimus on palvellut tilastoineen lähinnä oikeuslaitoksen ja viranomaisten intressejä, jolloin perheiden yksityisyydessä tapahtuva lähisuhdeväkivalta on jäänyt piiloon (Ronkainen 2008, 389). Vasta vuonna 1999 aloitettu valtakunnallinen sosiaalityön projekti naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä kehitti ensimmäisiä kansallisia käytäntöjä lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn ja hoitoon. Vuonna 2005 julkaistiin ensimmäinen kotimainen ohjelma väkivallan vähentämiseksi. (Ronkainen 2008, 390–391; Kansallinen ohjelma väkivallan vähentämiseksi 2005.)

Lähisuhdeväkivallan kriminalisointi alkoi Suomessa vuonna 1983, jolloin lastensuojelulakiin (638/1983) kirjattiin ensimmäistä kertaa kielto lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan käytöstä. Vuonna 1995 lisättiin rikoslakiin (39/1889) pykälä pahoinpitelystä yksityisellä paikalla. Tällä pykälällä pyrittiin parantamaan perheiden yksityisyydessä tapahtuviin väkivaltarikoksiin puuttumista. Lisäksi Suomi on ratifioinut vuonna 1991 Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen yleissopimuksen lasten oikeuksista sekä vuonna 2011 Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta. Vaikka tutkimusten mukaan henkilöihin kohdistuva väkivalta on Suomessa suhteellisesti melko yleistä, ei aihe ei kuitenkaan ole herättänyt laajaa yhteiskunnallista tai tieteellistä kiinnostusta (Ronkainen & Näre 2008, 25).

Systeemiteoreettisen ajattelutavan mukaan sisarusuhteet ovat perhesysteemin sisällä muodostuvia osasysteemeitä, jotka muodostuvat perheissä aina erilaisiksi ja yksilöllisiksi. Siinä missä perheen kuopus voi saada vanhemmiltaan erityistä huomiota, voi perheen keskimäinen kokea jäävänsä kaikesta paitsi. Perhesysteemin lähtökohta liittyy Caspin (2012, 26) mukaan riippuvuussuhteisiin perheen sisällä. Nämä riippuvuussuhteet muokkaavat lasten käyttäytymistä ja kehitystä ja ovat sidoksissa perheenjäseniin ja perheprosessiin. Sisarusuhteet ovatkin usein yksilön ensimmäisiä sosiaalisia suhteita, joissa opetellaan vuorovaikutusta, riitelytaitoja ja konfliktin ratkaisukeinoja (Kaulio & Svennevig 2006).

Jos perhesysteemi itsessään ei ole tasapainossa, voivat vuorovaikutukseen liittyvät puutteet aiheuttaa konflikteja systeemin sisällä ja osasysteemien kesken. Vakavoiuudessaan konfliktit saattavat johtaa yhä vaikeampiin ristiriitoihin ja sisarusten toisiinsa kohdistamaan väkivaltaisuuteen. (Caspi 2012, 32.) Sisarusten välisen väkivallan tunnistamista vaikeuttaa ilmiön normalisointi ja kulttuurisesti hyväksyttävä stigma, jolloin haitallisen käytöksen ja väkivallan kokemuksen erottaminen tahattomista teoista saattaa olla ongelmallista (McDonald & Martinez 2016, 401).

2.2 Aiempia tutkimuksia ja tilastotietoa sisarusten välisestä väkivallasta

Sisarussuhteisiin liittyvä tutkimus on kansainvälisesti ollut pitkään hyvin jäsentymätön tutkimusalue, joka on jäänyt parisuhdetutkimuksen tai lasten ja vanhempien välistä suhdetta tarkastelevan tutkimuksen taakse (Notko & Sevón 2008, 111; Edwards ym. 2006, 2; Mauhtner 2005, 628–629). Pisimpään sisarussuhteita on tutkittu antropologian tai kehityspsykologian näkökulmasta (Edwards ym. 2006, 2–3; Kosonen 2001, 29–30). Sisarussuhteiden tutkimus sosiologisesta näkökulmasta on verrattaen uusi ilmiö, jossa sisaruutta koskevat ensimmäiset tutkimukset on julkaistu vasta 1980- tai 1990-luvuilla (ks. Cicirelli 1995; Lamb & Sutton-Smith 1982) ja tutkimussuunta on laajentunut vasta 2000-luvulla (esim. Connidis 2007; Edwards ym. 2006; Mauthner 2005). Sosiologiset tutkimukset ovat nostaneet esiin esimerkiksi sisarussuhteisiin liittyvää konstruktionistista ajattelutapaa sekä vuorovaikutussuhteisiin liittyviä näkökulmia (Leichtenricht 2013; McIntosh & Punch 2009; Edwards ym. 2006; Mauthner 2005).

Sisarusten välisen väkivallan tutkimus on keskittynyt Yhdysvaltoihin. Siellä aihetta tutkittiin ensimmäisen kerran muun lähisuhdeväkivaltatutkimuksen rinnalla 1980-luvun alussa. Jo tuolloin tutkimusryhmä havaitsi, että sisarussuhde on perheen väkivaltaisimmissa ihmissuhteissa. Tutkimukseen osallistuneista 3–17-vuotiaista amerikkalaisista lähes 50 prosenttia kertoi heihin kohdistuneesta vakavasta sisarusten välisestä väkivallasta (Straus ym. 1980 teoksessa Kettrey & Emery 2006, 407). Yhdysvalloissa sisarusten välinen väkivalta määriteltiin ongelmaksi jo 1980-luvulla, vaikka ilmiön yleisyys jäikin tutkimuksissa pitkälti huomioimatta (Kiselica & Morrill-Richards 2007, 148). Laajempaa huomiota sisarusten välisen väkivallan tutkimus alkoi saada Yhdysvalloissa 1990-luvun lopulta lähtien.

Yhdysvalloissa sisarusten välistä väkivaltaa on tutkittu sekä osana lähisuhde- ja perheväkivaltaa (*domestic violence*) että osana vertaissuhdeväkivaltaa (*peer violence*). Tutkimustulosten perusteella näiden väkivaltasuuntien välillä on ollut selvä yhteys. Sisarusten väliseen väkivaltaan taipuvainen yksilö ajautuu helposti konflikteihin myös kodin ulkopuolella ja kohdistaa väkivaltaa muita herkemmin esimerkiksi luokkakavereihinsa tai muihin vertaisiinsa. Sisarusten välisen väkivallan on havaittu lisäävän myös muunlaista asosiaalista käytöstä ja psyykkisten ongelmien toden-

näköisyyttä. (Perkins 2014; Finkelhor ym. 2006; Duncan 1999; Stormshak ym. 1996; Berndt & Bulleit 1985 teoksessa Duncan 1999.)

Suomessa sisarusten välistä väkivaltaa ei ole tutkittu yksittäisenä lähisuhdeväkivallan osana, vaikka aihe on ollut aika-ajoin julkisuudessa (ks. YLE 2014, Imatralainen 2014, Kovanen 2015). Sisarusten välisen väkivallan tieteellinen tutkimus on jäänyt Suomessa mainintojen (ks. Lepistö 2010; Nyqvist 2001; Paavilainen 1998) tai sisaruskateuteen liittyvän tutkimustiedon tasolle. Sisaruskateutta ja sen merkitystä on käsitelty suomalaisessa kasvatustieteellisessä ja kehityspsykologisessa tutkimuksessa jonkin verran (ks. Sinkkonen 2008; Kaulio & Svennevig 2006).

Sisarusten välinen väkivalta nostettiin ensimmäisen kerran selvästi esiin omana, erillisenä lähisuhdeväkivallan osa-alueena vuonna 2014 julkaistussa Ensi- ja turvakotien liiton julkaisussa *Rispektii* (Pitkänen 2014). Julkaisun aineistona käytettiin nuorten ryhmäkeskustelua, ammattilaisten fokusryhmähaastattelua sekä *Meidän perhe* -lehden keskustelupalstaa. Julkaisun mukaan sisarusten välinen väkivalta on pitkälti tunnistamaton suomalaisessa yhteiskunnassa ja sen näkyväksi tekeminen vaatii ponnistelua niin tutkijoilta kuin erilaisilta lasten ja nuorten parissa työskenteleviltä ammattilaisiltakin.

Suomessa tehtyjen kokonaisuusrikollisuustutkimusten perusteella voidaan olettaa, että lapsiin kohdistuu useammin väkivaltaa kuin aikuisväestöön (Ellonen ym. 2008). Lapsiuhritutkimusten sekä perheväkivaltaa ja nuorten rikoskäyttäytymistä käsittelevien kansallisten tilastojulkaisujen mukaan myös sisarusten välinen väkivalta on yleistä Suomessa (ks. Näsi 2016; Fagerlund ym. 2014, 62; Salmi 2012; Ellonen ym. 2008, 74–75). Fagerlund ja kumppanit (2014, 62) havaitsivat, että sisarusten toisiinsa kohdistama väkivalta on yleisin kotona tapahtunut väkivallan teko. Tulokset olivat yhteneviä Ellosen ja kumppaneiden (2008, 74–75) aiemman tutkimuksen kanssa. Salmi (2012, 26–27) toi puolestaan esiin, että nuorten rikoskäyttäytymistä käsittelevään tutkimukseen osallistuneista tytöistä 29 prosenttia ja pojista 20 prosenttia oli ilmoittanut kokevansa fyysisistä väkivaltaa sisaruksensa taholta.

Sisarusten välinen väkivalta on aiheuttanut Suomessa myös kuolemia. Henkirikostilaston mukaan veljensä surmaamaksi joutui vuosien 2003–2007 välisenä aikana kaksi alle 15-vuotiasta nuorta. Kuudessa muussa tapauksessa surmansa sai rikoksentekijän yli 15-vuotias sisko tai veli. (Salmi ym. 2009, 4.) Suomessa tehtyjen tutkimusten osalta merkittävää on, että tutkimukset ovat keskittyneet lähinnä väkivallan määrän ja piirteiden kuvaamiseen sekä niissä tapahtuneisiin muutoksiin. Tutkimuksen ulkopuolelle on jäänyt väkivaltakokemusten käsittely ja laadullisen tutkimusaineiston tuottaminen.

2.3 Ilmiön ja käsitteen määrittelyä

Sisarusten välinen väkivalta on muun lähisuhdeväkivallan tavoin merkittävä ilmiötasoinen ongelma (McDonald & Martinez 2016, 401; Eriksen & Jensen 2006, 497). Väkivalta sisarussuhteissa on tutkimusten mukaan todella yleistä (Fagerlund ym. 2014, 62; Meyers 2014; Ellonen ym. 2008, 74–75; Eriksen & Jenssen 2006, 497; Kettrey & Emery 2006; Hardy 2001) ja onkin mahdollista, että juuri väkivallan yleisyys on yksi syy siihen, että se hyväksytään perheiden normaalina ”ominaisuutena” (Caffaro & Conn-Caffaro 2005, 608). Sisarusten välisen väkivallan ilmiö ei ole saavuttanut kuitenkaan laajalti sosiaalisen ongelman statusta (McDonald & Martinez 2016). Sosiaalisesti ongelmaksi ilmiö voidaan luokitella vasta siinä vaiheessa, kun se määritellään yhteisöllisellä ja yhteiskunnallisella tasolla epätoivottavaksi ja haitalliseksi (Pösö 2009, 153).

Sisarusten välistä väkivaltaa selitetään usein sisarussuhteeseen kuuluvalla kateudella ja mustasukkaisuudella, jolloin todellinen ongelma jää tunnistamatta. Väkivaltaa on normalisoitu paitsi vanhempien myös viranomaisten taholta ja normalisointi on vaikeuttanut ja monimutkaistanut ilmiön tunnistamista ja sitä kautta ongelmaan puuttumista. (Meyers 2014, 654; Kiselica & Morrill-Richards 2007, 148; Hoffman & Edwards 2004, 185; Hardy 2001, 256; Wiehe 1997, 2–3.) Vaikka ilmiötasolla sisarusten välinen väkivalta ei ole saavuttanut sille tarvittavaa yhteiskunnallista huomiota, ei väkivalta sisarusten välillä ole kuitenkaan uutta. Kuten Kainin ja Abelin tarinasta voidaan päätellä, on sisarusten välistä väkivaltaa ollut aina.

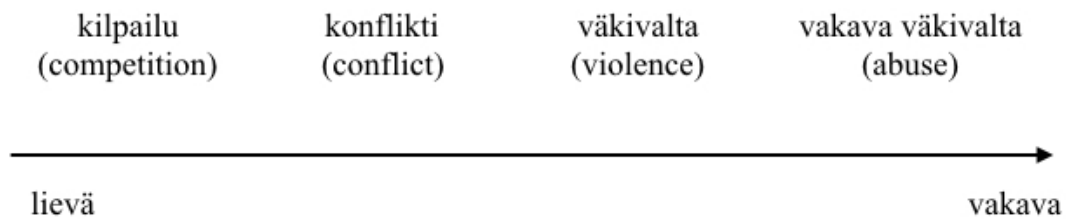
Sisarusten välinen väkivalta voi olla moninaista ja ilmiötä on mahdollista selittää useiden eri taustateorioiden avulla. Feministisen teorian avulla sisarusten välistä väkivaltaa pyritään selittämään väkivaltaan liitettävän patriarkaalisin yhteiskuntarakenteen kautta, jossa väkivallan tekijän sukupuoli määrittää väkivaltaa itsessään (Hoffman & Edwards 2004, 187–188). Feministinen teoria tuo esiin erityisesti nuorempien sisarusten ja naisten vallan puutteen, jotka teoriatasolla lisäävät sisarusten välisen väkivallan mahdollisuutta (Button & Gealt 2010, 138). Konfliktiteoria selittää sisarusten välistä väkivaltaa sisarusten erilaisten kiinnostuksen kohteiden avulla. Väkivaltaa selittävänä tekijänä pidetään tällöin yksilöiden erilaisuudesta johtuvien intressien yhteentörmäystä eli konfliktia. (Hoffman & Edwards 2004, 188.)

Sosiaalisen oppimisen teoria kiinnittää huomiota perheen vuorovaikutuksen tapaan. Tällöin sisarukset oppivat väkivaltaisen käytöksen mallin kotona tai vanhemmiltaan, jotka käyttävät perheessä esimerkiksi kuritus- tai parisuhdeväkivaltaa. (Button & Gealt 2010, 138; Hoffman & Edwards 2004, 188–190.) Button ja Gealt (2010, 138) havaitsivat, että erityisesti feministinen teoria ja sosiaalisen oppimisen teoria selittävät sisarusten välistä väkivaltaa perheissä. Feministiseen teoriaan ja väkivallan sukupuolituneisuuteen liittyy rakenteellinen ja yhteiskunnallinen näkemys siitä, millaiseksi väkivallan tekijän sukupuoli toimijuutta rakentaa (Ronkainen & Näre 2008, 22).

Sisarusten välisen väkivallan käsitteellä ei ole yhtä oikeaa tai tarkkarajaista määritelmää (Perkins 2014, 32). Yksi tapa määritellä käsitettä on kuvata väkivallan tasoja. Tällöin väkivalta on mahdollista ymmärtää vakavuudeltaan portaittain kasvavana. Caspin mukaan (2012, 2) väkivallan yläkäsitteenä voidaan pitää sisarusten välistä vihaisuutta tai aggressiota (*sibling aggression*). Aggressio voidaan jakaa vakavuudeltaan neljään alaluokkaan. Ensimmäisessä luokassa väkivalta on lievää ja satunnaista, jolloin puhutaan sisarusten välisestä kilpailusta (*competition*) tai kateudesta (*rivalry*).

Toisessa luokassa väkivalta voidaan käsittää sisarusten välisenä konfliktina (*conflict*). Kolmannessa luokassa toiminnan määrä tai laatu muuttuu siten, että sitä voidaan jo alkaa kutsua väkivallaksi (*violence*). Tällöin väkivalta aiheuttaa fyysistä ja/tai psyykkistä haittaa, mutta on usein kahteen suuntaan tapahtuvaa toimintaa, jolloin

kumpikaan osapuoli ei jää aina tilanteissa altavastaajaksi. Neljättä ja vakavinta väkivallan luokkaa kuvataan englanninkielisellä käsitteellä *abuse*. Tällöin väkivalta on vakavaa, yksipuolista ja suhde väkivallan kokijan ja tekijän välillä on hyvin epätasapainoinen.

Kuva 1. Sisarusten välisen aggression luokat (Caspi 2012, 2)

Kettrey ja Emery (2006) nostivat puolestaan esiin viisi eri käsitettä sisarusten välisestä väkivallasta. Luokituksessa käytetyt käsitteet olivat konflikti (*conflict*), kateus (*rivalry*), aggressio (*aggression*), väkivalta (*violence*) ja vakava väkivalta (*abuse*). He eivät kuitenkaan pystyneet jäsentämään käsitteitä suoraan väkivallan vakavuuden mukaan asteittain kasvavana, sillä tutkimustulosten mukaan monet tutkittavat käyttivät esimerkiksi käsitettä *violence* kuvaamaan sekä hyvin lievää että hyvin vakavaa väkivaltaa. Luokituksessa olennaista onkin sisarusten välisen väkivallan käsitteistön laajuus ja se, millaisia väkivaltadiskursseja ilmiöstä luodaan.

Sisarusten välisen väkivallan määritelmät nostavat esiin väkivallan yksipuolisuuden ja emotionaalisen vallan käytön (Meyers 2014, 655–657; Caspi 2012, 2; Morrill-Richards & Leierer 2010, 18–20; Caffaro & Conn-Caffaro 1998; Whipple & Finton 1995, 136). Whipple ja Finton (1995, 136) ovat todenneet, että väkivaltaa toiseen käyttävä sisarus pyrkii lisäämään kontrollin tunnetta ja samalla minimoi väkivaltaa kokevan sisaruksen itsetuntoa. Meyers (2014, 656) puolestaan erottaa väkivaltaisen sisarussuhteen sisaruskateudesta väkivaltaisten tekojen jatkuvuudella, johdonmukaisuudella ja vakavuudella. Morrill-Richards ja Leierer (2010, 18) määrittelevät sisarusten väliseen väkivaltaan kuuluvan vallan epätasapainon sekä tekijän hyökkäävän roolin. Sisarusten

välinen väkivalta voi pahimmillaan johtaa toisen sisaruksen vammautumiseen tai kuolemaan.

Yhdysvaltalaisessa tutkimuskirjallisuudessa sisarusten välisestä väkivallasta on käytetty yleisimmin käsitteitä sibling violence, sibling aggression, sibling abuse ja sibling conflict (Perkins 2014, 34–35). Englanninkielisten käsitteiden etuna pidän väkivaltaa kuvaavien sanojen moninaisuutta, minkä avulla on mahdollista kuvailla väkivaltaa tai sen vakavuutta. Suomenkielessä sisarusten välisen väkivallan tasojen erottaminen ja väkivallan vakavuuden kuvaaminen on vaikeaa, sillä meillä ei ole väkivallan vakavuutta erikseen kuvaavia käsitteitä tai termejä. Suomenkielessä sisarusten välistä väkivaltaa kuvaamaan voidaan käyttää myös käsitteitä sisarusväkivalta tai sisarusten keskinäinen väkivalta. Käytän tässä tutkimuksessa kuitenkin vain suomenkielistä käsitettä sisarusten välinen väkivalta, sillä käsite kuvaa mielestäni parhaiten väkivallan vuorovaikutukseen liittyvää sosiaalisen todellisuuden ulottuvuutta, jossa väkivalta sisarusten välillä tapahtuu.

2.4 Väkivallan muodot

Kaikkea sisarusten toisiinsa kohdistamaa väkivaltaa ei voida selittää normaaliin kasvuun kuuluvalla ”nahistelulla”. Normaalin ”nahistelun” erottaminen väkivaltaisesta käytöksestä ei ole helppoa, sillä missään ei ole pystytty osoittamaan selkeää kohtaa, jolloin ”normaalista” tulee ”epänormaalia” (Caffaro 2014). Pahimmillaan sisarusten välillä voi olla kuitenkin väkivaltaa, joka vahingoittaa vakavasti kokijansa fyysistä ja psyykkistä terveyttä (Meyers 2014; Mackey ym. 2010). Tällöin sisarusten välinen väkivalta on ymmärrettävissä samoin kuin mikä tahansa lähisuhdeväkivalta, joka on usein jatkuvaa, pitkäkestoista ja kokijansa henkisesti nujertavaa (Caspi 2012, 11).

Nyqvistin (2001, 14) mukaan väkivaltaa lähestytään usein erilaisten väkivallan muotojen erottelujen kautta. Useissa tutkimuksissa sisarusten välinen väkivalta onkin jaoteltu fyysiseen, henkiseen ja seksuaaliseen väkivaltaan (mm. Caspi 2012; Wiehe 1997). Myös muussa lähisuhdeväkivaltatutkimuksessa käytetään yleisesti vastaavaa

jaottelua (ks. Siltala ym. 2014; Mäkeläinen ym. 2012). Tästä syystä koen järkeväksi lähestyä myös sisarusten välistä väkivaltaa tämän vakiintuneen jaottelun avulla.

Sisarussuhteessa väkivallan kohteeksi joutunut saattaa kokea tekijän taholta monenlaista väkivaltaa. Kokijaa saatetaan panetella ja pilkata, vahingoittaa fyysisesti tai uhkailla vahingoittamisella. Usein kokija on väkivaltaa käyttävän sisaruksen läheisyydessä pelokas ja ahdistunut. Merkittävää on, ettei väkivallan vakavuutta voida määrittellä yksiselitteisesti esimerkiksi fyysisten vammojen perusteella. (Meyers 2014, 656–657.) Esittelen seuraavissa alaluvuissa sisarusten välisten väkivaltaisten tekojen muotoja ja moninaisuutta.

2.4.1 Fyysinen väkivalta

Fyysinen väkivalta on aina toisen koskemattomuuden loukkaamista. Sisarusten välinen fyysinen väkivalta ei tältä osin eroa muusta väkivallasta mitenkään. Sisarusten välinen fyysinen väkivalta voidaan määrittellä tahalliseksi teoksi, jonka tarkoituksena on aiheuttaa kokijalleen fyysistä kipua tai ruumiillisia vammoja (Morrill-Richards & Leierer 2010, 19). Sisarus voi satuttaessaan esimerkiksi lyödä, potkia, läpsä, purra tai repiä hiuksista (Caffaro & Conn-Caffaro 1998; Wiehe 1997).

Pahimmillaan väkivalta voi olla vielä brutaalimpaa, jolloin väkivallan toteuttamiseen käytetään jonkinlaista välinettä, kuten mailaa, keppiä, asetta tai veistä (Wiehe 1997, 14). Sisarussuhteessa saattaa olla myös sellaista fyysistä väkivaltaa, josta ei jää selviä jälkiä, mutta joka loukkaa kokijansa fyysistä itsemääräämisoikeutta ja koskemattomuutta, aiheuttaa kokijalle kipua ja musertavaa, fyysistä tunnetta (Meyers 2014, 656).

Wiehe (1997, 15–20) jakaa sisarusten väliset väkivallan fyysiset muodot karkeasti kolmeen luokkaan. Kaksi ensimmäistä luokkaa ovat tyypillisiä fyysisen väkivallan muotoja. Ensimmäisessä luokassa väkivalta pitää sisällään lyömistä, läpsimistä ja puremista. Toisessa luokassa väkivaltateon fyysisyys lisääntyy ja teko saattaa uhata kokijan henkeä ja terveyttä. Tällöin väkivalta voi pitää sisällään esimerkiksi kuristamista, tukehduttamista tai välineen avulla tehtyä vakavaa väkivaltaa. Kolmanteen

fyysisen väkivallan luokkaan kuuluu epätyypillinen väkivallan keino: kutittaminen. Kutittaminen on usein sisarusten välistä hassuttelua, johon liittyy luottamuksellinen ilmapiiri. Kun kutittaminen ei pyynnöistä huolimatta lopu, ja se tuottaa kokijalleen fyysisesti pahaa oloa, siitä tulee fyysistä väkivaltaa.

Fyysisyys sisarusten välillä voidaan määritellä väkivallaksi silloin, kun kyse ei ole leikeissä sattuneesta vahingosta, ajattelemattomuudesta tai tapaturmasta, vaan tahallisesta teosta. Tällöin väkivalta on toistuvaa tai sisaruksen käytökselle hyvin tyypillistä. (Kiselica & Morrill-Richards 2007, 150.) Väkivallan tarkoituksena on aina aiheuttaa kokijalle kipua ja kärsimystä (Wiehe 1997, 20).

2.4.2 Henkinen väkivalta

Henkinen väkivalta on ikään kuin piiloväkivaltaa. Sen tunnistaminen on yleisesti vaikeampaa kuin fyysisen väkivallan, sillä henkinen väkivalta ei jätä näkyviä jälkiä eikä toteudu fyysisessä muodossa. Tästä syystä sitä ei mielletä helposti väkivallaksi lainkaan. (Suomen mielenterveysseura.) Myös sisarusten välisessä väkivallassa henkisen väkivalan määrittäminen ja tunnistaminen on hyvin vaikeaa (Kiselica & Morrill-Richards 2007, 149).

Sisarusten välinen henkinen väkivalta voidaan jakaa kahteen luokkaan, jolloin henkinen väkivalta pitää sisällään sekä emotionaalisen että verbaalisen väkivallan (Morrill-Richards & Leirer 2010, 19; Caffaro & Conn-Caffaro 1998; Wiehe 1997, 33; Whipple & Finton 1995). Emotionaalinen väkivalta on sisaruksen mitätöintiä, tahallisesti vaaraan asettamista, hylkäämistä, riistämistä tai tahallista toisen omaisuuden vahingoittamista. (Caffaro & Conn-Caffaro 1998). Verbaalinen väkivalta pitää sisällään erilaisen nimittelyn, haukkumisen, pilkkaamisen, loukkaamisen, uhkailun ja vähättelyn (Wiehe 1997, 33).

Sisarussuhteessa henkisen väkivallan tunnistaminen on vielä vaikeampaa toiminnan normalisoinnin vuoksi. Vanhemmat ja viranomaiset saattavat luokitella vakavatkin sanasodat ja solvaukset osaksi normaalia sisarussuhdetta ja lapsuutta ja siihen kuuluvaa

kateutta. (Kiselica & Morrill-Richards 2010, 157.) Hiljaisella hyväksynnällä aikuiset mahdollistavat henkisen väkivallan jatkumisen. (Wiehe 1997, 35–36.) Henkinen väkivalta sisarussuhteessa on aktiivista toimintaa, jolla pyritään luomaan kokijalle tunne hylkäämisestä, uhkailusta, pelosta ja ahdistuksesta (Meyers 2014, 656).

Sisarussuhteissa tapahtuvasta henkisestä väkivallasta käytetään usein termiä kiusaaminen. Tällöin väkivalta saattaa olla nimittelyä, pilkkaamista, vähättelyä, uhkailua, ärsyttämistä, halveksuntaa, häirintää tai toisen provosointia. Sisarusten välisen henkisen väkivallan tarkoituksena on satuttaa tietoisesti sen kohteeksi joutuvaa sisarusta. Henkinen väkivalta pitää sisällään myös sellaiset väkivallan muodot, joiden tarkoituksena on tuhota toisen omaisuutta tai vahingoittaa esimerkiksi toiselle rakasta lemmikkiä. (Wiehe 1997, 33.) Whipplen ja Fintonin (1995, 137) mukaan sisarusten välinen henkinen väkivalta eroaa ”normaalista” sisarusten välisestä nahistelusta toiminnan vakavuuden ja voimakkuuden perusteella. Tällöin sisarukseen kohdistetaan toistuvaa naurunalaiseksi asettamista ja halveksuntaa, joka riistää uhrin omantunnon arvoa.

Wiehe (1997, 39–54) on luokitellut henkisen väkivallan muodot nimittelyyn, pilkkaamiseen, alentamiseen, pelotteluun ja toisen omaisuuden tuhoamiseen. Kun väkivalta kohdistuu sisaruksen ominaisuuteen tai ulkonäköön liittyvään asiaan, voidaan puhua nimittelystä. Pilkkaaminen kohdistuu selvästi toisen ominaisuuden arvosteluun. Kun väkivallan kokijalle todetaan, että hän on arvoton eikä hänestä ole mihinkään, on kyse alentamisesta. Pelotteleva sisarus hyväksikäyttää usein toisen olemassa olevia pelkoja esimerkiksi ahtaisiin paikkoihin tai pimeään. Tällöin sisaruksen tavoitteena on lisätä pelkoa ja ahdistusta pelottelemalla lisää. Henkinen väkivalta saattaa tulla näkyväksi myös tilanteissa, joissa sisarus rikkoo toisen henkilökohtaista omaisuutta tai vahingoittaa, yrittää vahingoittaa tai kiduttaa perheen lemmikkieläintä.

2.4.3 Seksuaalinen väkivalta

Sisarusten välinen seksuaalinen väkivalta tai inesti on hyvin vakava väkivallan muoto. Sisarusten välisen inestin on arveltu olevan perheen sisällä tapahtuvan seksuaalisen

hyväksikäytön yleisin muoto (Morrill 2014, 206; Krienert & Walsh 2011, 353; Monahan 2010, 362; Kiselica & Morrill-Richards 2007, 150; Caffaro & Conn-Caffaro 2005, 609). Tutkimusten mukaan seksuaalinen väkivalta sisarusten välillä on kuitenkin muuta sisarusten välistä väkivaltaa vähäisempää tai vähemmän tunnistettua (Yates 2017, 2483; Rowntree 2007, 247; Hardy 2001, 265; Wiehe 1997). Sisarusten välinen seksuaalinen hyväksikäyttö kuuluu muun sisarusten välisen väkivallan tavoin normalisoinnin piiriin, jolloin sitä saatetaan pitää sisarusten normaalina seksuaalisena tutkiskeluna (Krienert & Walsh 2011, 353).

Insestiksi sisarussuhteessa tapahtuvat seksuaaliset teot määrittyvät silloin, kun ne eivät ole ikätyypillistä, väliaikaisia eikä tekojen taustalla ole vain kehitykseen liittyvä uteliaisuus (Morrill 2014, 206; Caffaro & Conn-Caffaro 1998, 68). Wiehe (1998, 181) määrittelee sisarusinsestiksi epäasiallisen seksuaalisen kontaktin, joka pitää sisällään koskettelua, hyväilyä, yhdyntää tai sen yritystä, raiskauksen tai sodomian sisarusten välillä.

Sisarusten välisen seksuaalisen kanssakäymisen osoittaminen hyväksikäyttäväksi ei ole välttämättä helppoa tai ongelmattonta. Se voidaan helposti mieltää luonnolliseksi, kokijan syyksi tai perheen sisäiseksi asiaksi. (Rowntree 2007, 358.) Tämä vaikeuttaa osaltaan sisarussuhteissa tapahtuvan seksuaalisen väkivallan tunnistamista ja siihen puuttumista. (Yates 2017, 2482–2484; Krienert & Walsh 2011, 353). Normalisoinnin lisäksi kyseessä on vahva tabu, josta puhuminen on vaikeaa (Yates 2017; Rowntree 2007, 356).

Ronkaisen (2008, 53) mukaan seksuaalista hyväksikäyttöä kokenut on häpeärikoksen kohde. Häpeä määrittelee myös sisarusten välistä seksuaalista väkivaltaa, jolloin ongelmaksi muodostuvat kokijoiden hämmennyksen ja häpeän tunteet, jotka kietoutuvat osaksi tekijän kanssa muodostettua ”sopimusta” siitä, ettei tilanteista jälkikäteen puhuta. Sisarusten väliseen seksuaaliseen väkivaltaan liittyy aina vallan ja salaisuuden dynamiikkaa, jolloin tieto seksuaalisesta väkivallasta ”yhteisenä” salaisuutena pitää kokijan usein hiljaisena (McVeigh 2003, 118).

Aikuisuudessa moni seksuaalista väkivaltaa sisaruksensa taholta kokenut on unohtanut sisaruksen häneen kohdistamat seksuaaliset teot. Suurin osa sisarusten välisestä seksuaalisesta väkivallasta jää paitsi viranomaisten myös vanhempien tiedon ulkopuolelle. (Rowntree 2007; Wiehe 1997, 60.) Merkittävää on, että osa sisarusten välisestä seksuaalisesta kiinnostuksesta ja koskettelusta tulee lukea osaksi sisarusten normaalia kasvua ja kehitystä. Epäselvää kuitenkin on, mihin kohtaan voidaan vetää raja seksuaalisen väkivallan ja normaaliuden välille. (Yates 2017, 2485.) Tästä syystä seksuaaliseen väkivaltaan liittyvän dynamiikan tunnistaminen on tärkeää (McVeigh 2003, 116).

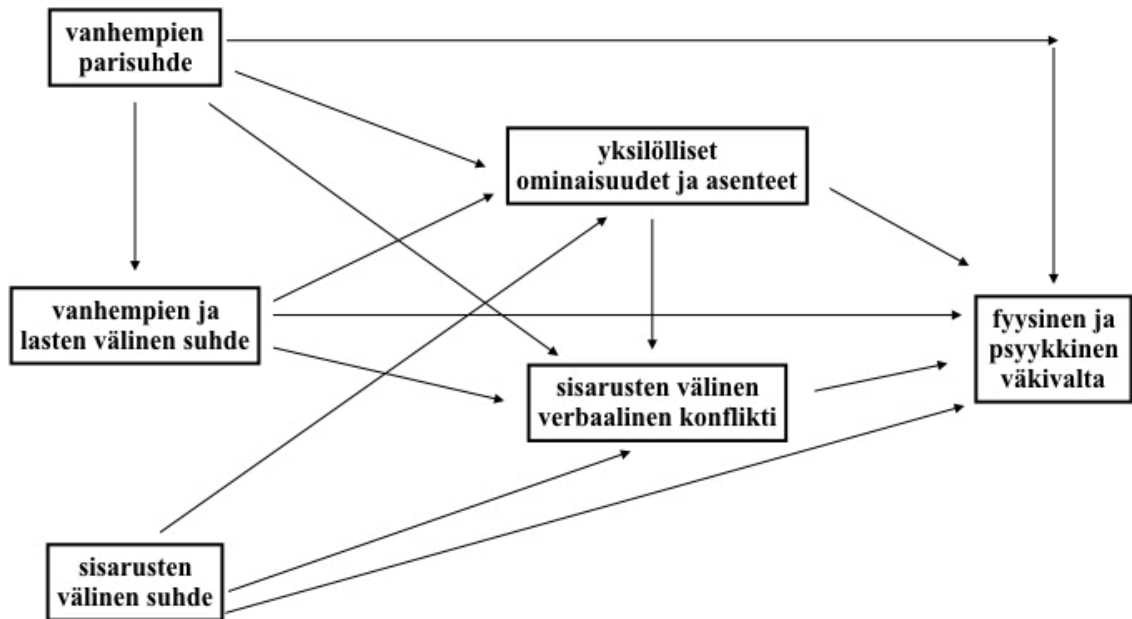
Sisarusten välinen seksuaalinen väkivalta pitää sisällään usein myös henkistä ja/tai fyysistä väkivaltaa. Tekijä saattaa uhkailla ja kiristää sisarustaan seksuaaliseen kanssakäymiseen. Tekijä saattaa lisäksi hyväksikäyttää sisaruksensa luonnollisesti kokeman mielihyvän tunteita ja selittää tekonsa kokijalle ”nautintona”. Kokijan seksuaalinen kiihottuminen tilanteissa on kuitenkin lähes aina pelkkä defenssi. Usein kiihottuminen lisää kokijan häpeän tunnetta ja itsesyytöksiä. (Wiehe 1997, 67–71.)

2.5 Sisarusten välistä väkivaltaa indikoivat riskitekijät

Tutkimuksissa on löydetty useita erilaisia tekijöitä, jotka saattavat lisätä sisarusten välisen väkivallan mahdollisuutta (Meyers 2014; Morrill 2014; Caspi 2012; Button & Gealt 2010; Kiselica & Morrill-Richards 2007; Eriksen & Jensen 2006; Caffaro & Conn-Caffaro 2005). Esimerkiksi perhemallilla, puuttuvilla suojaavilla tekijöillä, perheen vuorovaikutustavalla ja voimakkaalla stressillä on havaittu olevan vaikutusta sisarusten välisen väkivallan esiintyvyyteen (Meyers 2014; Eriksen & Jensen 2006; Caffaro & Conn-Caffaro 2005; Hardy 2001).

Lisäksi perheessä tapahtuvan väkivallan on havaittu kasautuvan, jolloin sitä ei esiinny satunnaisesti eri perheissä, vaan väkivalta-alttius ilmenee perheessä kokonaisvaltaisena (Kivivuori 2007, 51–52). Muu perhe- ja lähisuhdeväkivalta lisää merkittävästi myös sisarusten välisen väkivallan riskiä (Meyers 2014, 662–665; Button & Gealt 2010, 133; Caffaro & Conn-Caffaro 2005, 611–613; Hoffman & Edwards 2004, 192–194).

Olen mukailnut seuraavan kuvan Hoffmanin ja Edwardsin (2004, 190–191) luomasta mallista, jonka avulla on mahdollista kuvata sisarusten väliseen väkivaltaan liittyviä tekijöitä. Kuva havainnollistaa väkivalta-alttiuden monimutkaisuutta ja siihen liittyviä keskinäisriippuvuuksia. Käyn seuraavaksi läpi kuvassa olevat muuttujat ja niihin liittyvät väkivaltariskiä kasvattavat tekijät.

Kuva 2. Sisarusten väliseen väkivaltaan vaikuttavat tekijät (Hoffman & Edwards 2004)

Sanotaan, että vanhempien parisuhde on lasten koti. Se vaikuttaa useiden eri tekijöiden kautta sisarusten välisen väkivallan riskiin. Vanhempien välinen huono ja epätyytyttävä parisuhde, erouhka tai huoli perheen taloudellisesta toimeentulosta lisäävät perheen sisäistä stressiä, riitoja ja siten myös lähisuhdeväkivallan mahdollisuutta (Ellonen ym. 2008, 145; Eriksen & Jensen 2006, 409–505; Hoffman & Edwards 2004, 190; Hardy 2001, 263–265). Väkivaltaisessa perheessä kasvavat lapset näkevät, kokevat ja kuulevat aikuisten väkivaltaista käytöstä eikä aikuisilla ole tarpeeksi voimavaroja antaa lapsille heidän tarvitsemaansa hoivaa tai rakkautta, vaan lasten tulee selvittää ristiriitansa ilman aikuisten turvallista apua. (Caffaro & Conn-Caffaro 2005, 611–612.)

Vanhempien keskinäisen vuorovaikutuksen haasteet ja perheen sisäinen kommunikointitapa voi olla ongelmallinen ja lisätä lasten mahdollisuutta käyttää tehottomia ja toimimattomia kommunikoinnin keinoja, kuten väkivaltaa myös keskinäisissä suhteissaan (Shadik ym. 2013, 55; Hoffman & Edwards 2004, 190–192). Epäjohdonmukaisuus tai kaoottisuus perheessä vähentävät vanhempien mahdollisuuksia vastata lasten tarpeisiin oikea-aikaisesti ja oikealla tavalla (Meyers 2014). Sisarusten välisen väkivallan todennäköisyyttä voi lisätä perheen aikuisen sopeutumattomuus yhteiskuntaan tai muulla tavoin dysfunktionaalinen eli häiriintynyt perherakenne (Kiselica & Morrill-Richards 2007, 148). Myös vanhempien päihteiden käyttö, asosiaalinen elämäntapa ja väkivallan ihannoiti voivat lisätä sisarusten välisen väkivallan mahdollisuutta perheessä (Caspi 2012, 17–19).

Lapset ovat riippuvaisia turvallisista ja luotettavista aikuisista. Tästä syystä sisarusten välisen väkivallan riski kasvaa perheissä, joissa lapsi on emotionaalisesti turvaton eikä voi luottaa siihen, että vanhemmat ovat luotettavasti hänen saatavillaan (Caffaro & Conn-Caffaro 2005, 612–615). Vanhempi voi käyttäytyä lapsia kohtaan myös väkivaltaisesti tai muulla tavoin laiminlyödä lasten fyysiset tai emotionaaliset tarpeet (Hoffman & Edwards 2004, 192–193). Myös vanhempien fyysinen tai henkinen poissaolo arjessa, vääristynyt perhehierarkia, liian suuren vastuun antaminen yhdelle sisarukselle tai selvä yhden sisaruksen suosiminen voivat lisätä sisarusten välistä väkivaltaa (Meyers 2014, 663–665; Button & Gealt 2010, 133; Hoffman & Edwards 2004, 192–193).

Sisarusten keskinäinen suhde vaikuttaa myös sisarusten välisen väkivallan riskiin. Tähän vaikuttaa esimerkiksi sisarusten kyky jakaa asioita ja omaisuutta keskenään. Vanhemmat saattavat myös vastuuttaa perheen vanhimpia sisaruksia toimimaan nuorempien hoitajina. Tämä vaikuttaa väistämättä sisarusten välisiin keskinäisiin suhteisiin. Sisarus ei ole välttämättä kykenevä toimimaan nuoremman sisaruksensa hoivaajana ja huolehtijana, mikä lisää väkivallan käytön mahdollisuutta erityisesti konfliktitilanteissa. (Caffaro & Conn-Caffaro 2005, 613–614; Hoffman & Edwards 2004, 194)

Hoffmanin ja Edwardsin (2004, 194–196) mukaan myös yksilölliset ominaisuudet ja asenteet vaikuttavat sisarusten välisen väkivallan mahdollisuuteen perheissä. Yksilölliset syyt voivat liittyä esimerkiksi sisaruksen psyykkiseen vointiin, asenteisiin tai väkivallan hyväksyvään luonteeseen. Yksilötasoiset syyt on mahdollista liittää myös sisarussuhteissa rakentuvaan vallan ja kontrollin suhteeseen. Wiehen (1997, 25) mukaan väkivaltainen sisarus kokee tarvetta kontrolloida, hallita ja dominoida. Tämä saattaa johtua tilanteesta, jossa väkivallan tekijä kokee oman olonsa tavalla tai toisella uhatuksi eikä hän osaa käyttää tilanteen ratkaisemiseksi rakentavia keinoja, vaan turvautuu väkivaltaan.

Lisäksi sisarusten välisen väkivallan esiintymisessä on havaittu olevan merkitystä lasten syntymäjärjestyksellä, sisarusten välisellä ikäerolla ja sukupuolella. (Caspi 2012, 16–19; Erikson & Jensen 2006; Hoffman & Edwards 2004, 195–196). Ajatus väkivallan sukupuolittuneisuudesta liittyy erityisesti feministiseen teoriaan, jonka mukaisesti sukupuolella on ainakin jonkinlainen yhteys väkivallan esiintymisessä (Hoffman & Edwards 2004, 196). Esimerkiksi Erikson ja Jensen (2006, 504) havaitsivat, että sisarusten välisen väkivallan tekijä on useammin veli kuin sisar.

Fagerlund ja kumppanit (2014, 42) havaitsivat, että ydinperhe suojaa jossakin määrin lapsia perheväkivallalta. Se saattaa vaikuttaa myös sisarusten välisen väkivallan mahdollisuuteen. Caffaro ja Conn-Caffaro (2005, 614) havaitsivat uusperheissä muita perhetyyppettä suuremman riskin sisarusten väliselle väkivallalle. Tämä voi johtua monista eri tekijöistä. Uusperheissä voi olla perheen sisäisiä ristiriitoja eikä perheellä ole välttämättä pitkää yhteistä historiaa, tapoja tai arvoja. Joskus uusperhe muodostetaan hyvin nopeasti perheen aikuisten tarpeista käsin, eikä lapsilla ole aikaa tai mahdollisuutta mukautua muuttuvaan perhetilanteeseen. Tällöin väkivalta sisarusten välillä voi lisääntyä, jolloin siitä tulee keino käsitellä vaikeita tunteita ja turhautumista.

2.6 Yksilötasoiset seuraukset

Väkivallalla on todettu olevan pysyviä haittavaikutuksia lapsen kehitykselle. Väkiä koettava ja näkevä lapsi saattaa elää stressitilassa, jossa ei kykene hakemaan tai saamaan

osakseen hoivaa ja turvaa. Pitkään jatkuessaan stressi vaikuttaa negatiivisesti lapsen aivotoiminnan kehitykseen ja keskushermostoon. (Timonen 2014, 4.) Myös sisarusten välisellä väkivallalla on havaittu olevan pitkäaikaisia vaikutuksia väkivallan kokijan elämään (Meyers 2016; Morrill-Richards & Leierer 2010, 20; Kettrey & Emery 2006, 407–408). Pitkäaikaisuuden lisäksi sisarusten välinen väkivalta altistaa väkivallan kokijan välittömille vaikutuksille (Kettrey & Emery 2006, 407–408).

Sisarusten välistä väkivaltaa tässä ja nyt kokeva pyrkii ensisijaisesti suojautumaan väkivallalta. Hän voi suojautua käpertymällä mahdollisimman pieneksi suojaten samalla esimerkiksi päätään ja rintakehäänsä. Hän voi pyrkiä suojautumaan myös itkemällä ja huutamalla apua. Piiloutuminen väkivallan tekijältä on yksi suojautumiskeino. (Wiehe 1997, 26–27.) Usein sisarusten välistä väkivaltaa kokeva pyrkii suojautumaan olemalla fyysisesti pois väkivallan tekijän ”tieltä”. Näin ollen kokija saattaa viettää runsaasti aikaa poissa kotoa esimerkiksi kavereiden luona tai harrastuksissa (Meyers 2016, 150).

Sosiaalisen oppimisen teorian mukaan väkivallan kokija voi pyrkiä auttamaan itseään käyttäytymällä itse väkivaltaisesti esimerkiksi nuorempaa sisarustaan kohtaan (Wiehe 1997, 29–30). Wiehe (1997, 54–56) toteaa, että henkisen väkivallan kokija reagoi väkivaltaan yleensä toisin kuin fyysisistä väkivaltaa kokeva. Jos kokija ei pysty suojautumaan väkivallalta, hän saattaa sisäistää väkivallan osaksi itseään, mikä aiheuttaa usein kokijan psyykelle vakavia traumoja.

Sisarusten väliseen väkivaltaan liittyviä yksilötason seurauksia on raportoitu runsaasti. Sisarusten välinen väkivalta voi lisätä kokijan riskiä masennukseen ja ahdistuneisuuteen (Mackey ym. 2010, 965–966). Väkivalta voi vahingoittaa kokijan mielenterveyttä. Kokijan kannalta tekojen vahingollisuutta ja traumoja lisää usein vanhempien vähättely ja väkivallan normalisointi. (McDonald & Martinez 2016, 407.) Wiehe (1997, 133–160) on havainnut sisarusten välisen väkivallan vaikuttavan kokijan itsetuntoon ja arvottomuuden tunteeseen. Tämä saattaa aiheuttaa ongelmia myöhemmissä ihmissuhteissa, sillä väkivaltaa kokeneet saattavat aikuisuudessa ajautua helpommin parisuhteisiin, joissa he joutuvat jälleen väkivallan kohteeksi.

Lapsuudessa koettu sisaruksen välinen väkivalta synnyttää usein voimakkaita vihan tunteita. Wiehe (1997, 133–160) korostaa, että kokijat saattavat syyllistyä heihin kohdistuneesta väkivallasta vuosiksi. Syyllisyyden tunteet liittyvät erityisesti seksuaalisen väkivallan kokijoihin. Inesti voi aiheuttaa seksuaalista vaurioitumista, jolloin kokija saattaa joko kieltäytyä kaikesta seksuaalisuuteen liittyvästä tai olla päinvastoin yliseksuaalinen. Wiehe on havainnut sisarusten välisen väkivallan aiheuttavan lisäksi syömishäiriöitä, alkoholin ja muiden päihteiden väärinkäyttöä sekä post-traumaattista stressireaktiota.

Meyers (2016, 151–152) havaitsi, että sisarussuhteessa koettu väkivalta saattaa lisätä kokijan mahdollisuutta tunne-elämän passiivisuuteen ja köyhyyteen, erilaiseen ylivilittyneeseen käytökseen tai vainoharhaisuuteen, joka näkyy ylimitoitettuna epäluottamuksena muihin ihmisiin ja jatkuvaan odotukseen siitä, että jotain paha tulee tapahtumaan. Sisarusten välisen väkivallan on havaittu lisäävän kokijoiden yksinäisyyden tunnetta. Lisäksi heillä on havaittu muita enemmän sosiaalisia ja psyykkisiä vaikeuksia. (Duncan 1999, 879–884.) Sisarusten välinen väkivalta voi vaikuttaa negatiivisesti kokijan oman arvon tunteeseen ja ihmissuhdetaitoihin. Tämä saattaa johtaa aikuisiällä esimerkiksi päihteiden väärinkäyttöön, masentumiseen tai eristäytymiseen. (Meyers 2016, 150–154.)

Väkivallasta selviytymisen kannalta olennaista on, että kokija pystyy kertomaan ja puhumaan väkivallasta jollekin ulkopuoliselle, esimerkiksi ystävälle. Lisäksi erilaiset luovat menetelmät saattavat tuottaa helpotuksen ja selviytymisen tunnetta. Kokija voi purkaa olotilaansa esimerkiksi piirtämällä, maalaamalla, kirjoittamalla tai tekemällä musiikkia. (Meyers 2016, 150–151.) Kokemuksista selviäminen on todennäköisesti helpompaa, jos alkuperäiset kokemukset on mahdollista muistaa, sillä siten niiden työstäminen on mahdollista (Green 1993, 589 teoksessa Ronkainen & Näre 2008, 62).

3 TUTKIMUKSELLISET VALINNAT

Tässä luvussa esittelen ja perustelen tutkimukseeni liittyviä valintoja. Tutkimus pohjautuu sosiaalisen konstruktionismin ajatukseen todellisuuden sosiaalisesta rakentumisesta (Berger & Luckmann 1994). Aineiston analyysimenetelmänä käytän diskurssianalyysia, jonka avulla pystyn erittelemään aineistossa esiin nousseita sisarusten välisen väkivallan merkityksiä ja paikantamaan erilaisia diskursseja aiheeseen liittyen. Aineiston olen kerännyt Helsingin Sanomien, Iltasanomien sekä Kodin Kuvalehden internetsivuilla käydyistä keskusteluista, joiden osallistujat olivat pääosin itse sisarusten välisen väkivallan kokijoita.

3.1 Viitekehyksenä sosiaalinen konstruktionismi

Tutkimukseni viitekehyksenä toimii sosiaalinen konstruktionismi, jonka mukaan todellisuus, inhimillinen maailma ja ihmisyys itsessään määrittyvät ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Kyseessä on tiedonsosiologinen näkemys todellisuudesta ja sosiaalisesta sekä niiden välisestä suhteesta. Sosiaalisen konstruktionismin mukaan ”todellisuus” ja ”tieto” ovat sidoksissa yhteiskuntaan. Näin ollen tutkimuskohteena voi olla kaikki sellainen, mikä käy ”tiedosta”. Juuri arkitieto on sosiaalisessa konstruktionismissa olennainen tutkimuskohde. (Berger & Luckmann 1994, 13–63.) Sosiaalinen konstruktionismi, toisin kuin empirismi ja positivismi, haastaa pohtimaan ymmärrystä maailmasta kriittisesti. Itsestään selvää tietoa ei ole olemassa, vaan olemassa on ainoastaan se, jonka me kulloinkin havaitsemme. Tieto muodostuu sosiaalisissa prosesseissa ja muuttuu sosiaalisen toiminnan myötä. (Burr, 1995, 3–5.)

Todellisuus on Bergerin ja Luckmannin (1994, 11) mukaan sosiaalisesti rakentunutta. Sisarussuhteet muodostuvat sosiaalisissa vuorovaikutussuhteissa, joissa käytetään verbaalista tai nonverbaalista kieltä. Myös sisarusten välisen väkivallan ilmiöön liittyvät määrittelyt rakennetaan sosiaalisesti erilaisissa tilanteissa. Ilmiöstä esiin tuotu monitasoinen informaatio on juuri sitä ”tietoa”, jota Berger ja Luckmann (1994, 13) kannustavat tutkimaan. Tutkimukseni ei pyri selittämään tai määrittelemään sisarusten

välistä väkivaltaa suomalaisessa yhteiskunnassa, vaan tuo esiin yhden näkökulman ja tavan tarkastella ja merkityksellistää ilmiötä.

Tutkimalla sisarusten väliseen väkivaltaan liitettyjä käsityksiä internetaineiston avulla on mahdollista saada tietoa siitä, millaisia merkityksiä väkivallalle annetaan ja mitä ilmiöstä tuotetaan kielen tasolla. Juhila (2016, 310–311) tuo esiin ontologisen ja episteemisen konstruktionismin erot juuri tiedon muodostamisessa ja tietokäsityksen taustaoletuksina. Ontologinen konstruktionismi on Juhilan mukaan kontekstisidonnaista, jolloin tutkijan on hyvä olla tietoinen tutkittavan ilmiön taustalla olevista selityksistä. Tutkimusta tehdessäni minulla oli taustatietoa sisarusten välisestä väkivallasta, mikä väistämättä vaikuttaa tapaani ymmärtää aineistosta esiin nousevia merkityksiä. Näin ollen tutkimukseni ei voi olla täysin vapaa kulttuurisista taustaoletuksista.

Alasuutarin (2011, 64) mukaan tutkimuksen teoreettinen viitekehys määrittelee osittain aineistoa ja aineisto viitekehystä. Viitekehysten tulee olla sopusoinnussa aineiston ja sitä kautta myös analyysimenetelmän valinnan kanssa. Tutkimukseni analyysimenetelmäksi olen valinnut diskurssianalyysin, joka rakentuu sosiaalisen konstruktionismin ajatukselle siitä, että tieto on sosiaalisesti tuotettua (Juhila & Suoninen 2016, 360).

3.2 Analyysimenetelmänä diskurssianalyysi

Kieli on sosialisoinnin tärkein sisältö ja väline. Kieli nivoo yhteen todellisuuden ja sen avulla on mahdollista tavoittaa erilaiset kokemukset ja merkitykset. (Berger & Luckmann 1994, 50.) Kieli muodostaa perustan ajattelulle, sillä se tarjoaa mahdollisuuden kategorisoida kokemuksia ja antaa niille merkityksiä (Burr 1995, 44). Gergenin (1999, 34–35) mukaan kieli on väistämättä aina yhteydessä ja vuorovaikutuksessa sosiaalisen todellisuuden kanssa. Kieli on jotain sellaista, joka on ominaista vain ihmisille ja kielen jatkuva muuttuminen on olennaista sosiaaliselle konstruktionismille. Kieli antaa käyttöön ne kaikki erilaiset termit, määritteet ja käsitteet, joiden avulla on mahdollista rakentaa todellisuutta, jossa elämme. (Burr 1995,

32–34.) Kielen konstruktivinen merkityssystemi ei heijasta maailman todellisuutta sellaisenaan eikä ole yksi yhtenäinen kokonaisuus. Diskurssit muodostuvat kielessä ja voivat olla rinnakkaisia tai keskenään valtasuhteissa kilpailevia. (Jokinen ym. 2016, 21–27.) Ne ovat sidottuja kielellisen vuorovaikutuksen kontekstiin (Burr 1995, 46).

Diskurssin käsite on moniselitteinen. Sitä voidaan käyttää kuvaamaan jotain hyvin yleistä keskustelua arkisesta asiasta. Tällöin esimerkiksi sisarusten välisestä väkivallasta tuotettu puhe voi olla tulkittavissa yhdenlaiseksi diskurssiksi. Toisaalta diskurssin käsitteellä voidaan tarkoittaa kielenkäyttöä, joka kohdistaa huomion diskurssianalyysiin ja siihen liitettävän analyysimenetelmän laajuuteen (Potter & Wetherell 1987, 7). Diskurssilla voidaan tarkoittaa myös merkityssystemiä, jolloin siitä on mahdollista käyttää tulkintarepertuaarin käsitettä (Suoninen 2016, 86). Tutkimuksessani en nojaudu tiettyyn diskurssianalyttiseen orientaatioon, vaan aineiston lukutapani on diskurssianalyttinen. Käyn läpi kirjoittajien kertomuksia ja muodostan niistä merkityskokonaisuuksia. En tulkitse tai pohdi sitä, mitä väkivaltilanteissa on todella tapahtunut.

Diskurssianalyysi voidaan määritellä Jokisen ja kumppaneiden (2016, 14) mukaan ”kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimukseksi, jossa analysoidaan yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä.” Diskurssianalyysi on Jokisen ja kumppaneiden mukaan kiinnostunut merkityksistä kulttuurisesti rakentuneina, jolloin merkittävää on niiden kietoutuminen ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Diskurssianalyysi ei ole yksi yhtenevä perinne. Se tulee pikemmin ymmärtää sateenvarjokäsitteenä, joka pitää sisällään useita erilaisia teoreettisia painopisteitä, tapoja lukea tutkimusaineistoa ja tehdä siitä havaintoja. (Burr 1995, 163; Suoninen 1992, 125; Potter & Wetherell 1987, 175.) Burr (1995, 160–161) korostaa, että diskurssianalyysissa objektiivisuus on mahdotonta, sillä kukaan tutkija ei pysty olemaan täysin vapaa omasta taustastaan eikä irrottamaan tutkimuskohdettaan täysin omasta näkemyksestään maailman todellisuudesta. Kieli on silloin kaiken analyysin ytimessä.

Analyysimenetelmää kartoittaessani kävin tiivistä keskustelua aineiston kanssa. Aineiston keruuvaiheessa minulla ei ollut vielä selvää, tarkkarajaista tutkimuskysymystä, vaan pyrin ensiksi läpikäymään aineistoani mahdollisimman huolellisesti. Kun olin lukenut aineiston läpi useaan kertaan ja löytänyt sieltä eroja ja yhtäläisyyksiä, lähdin luokittelemaan aineistoa. Luokittelun apuna hyödynsin Atlas.ti -ohjelmaa. Vein aineistot yksi kerrallaan analyysiohjelmaan ja lähdin koodaamaan aineistosta löytyviä sisältöjä. Rakensin koodini aluksi hyödyntäen sisällönanalyttistä jaottelutapaa. Aluksi en havainnut aineistosta kovin syvällisiä merkityksiä, vaan ainoastaan tapoja tuoda esiin sisarusten välisen väkivallan monimuotoisuutta, vanhempien suhtautumista väkivaltaan ja väkivallan vaikutuksia kokijoiden elämään. Vasta myöhemmin pystyin lukemaan aineistoa siten, että minun oli mahdollista paikantaa sieltä löytyviä merkityksiä ja diskursseja. Merkitykset rakentuivat ihmisten kirjoittamien kertomusten ja kokemusten avulla.

Aineistoni analyysiprosessi ei ollut lineaarinen jatkumo, vaan muodostui Pietikäisen ja Mäntysen (2009, 143) kuvailemaksi spiraaliksi. Suoritin aineiston analyysin niin aineistolähtöisesti kuin pystyin. Pyrin hylkäämään kaikki ennakkotietoni ja oletukseni aiheesta. Tiedostin kuitenkin, etten tutkijana voi olla koskaan täysin vapaa näistä tiedoista. Eskola ja Suoranta (1998, 15) korostavat, että aineistolähtöinen analyysi on tärkeää silloin, kun pyritään muodostamaan perustietoa tietystä ilmiöstä. Nojaan ajatukseni aineistolähtöisestä analyysistä juuri Eskolan ja Suorannan toteamukseen, sillä koen tarpeelliseksi muodostaa ensiksi perustietoa sisarusten välisen väkivallan ilmiöstä suomalaisessa yhteiskunnassa, ennen kun voin alkaa pohtia esimerkiksi ilmiön laajuutta tai määrää. Tämän mukaisesti minun on ensin selvitettävä, mikä on sisarusten välisen väkivallan perusolemus suomalaisessa yhteiskunnassa, sillä en voi suoraan verrata ilmiötä esimerkiksi Yhdysvalloissa tehtyihin tutkimuksiin.

Aineistolähtöisen analyysin avulla pyrin muodostamaan aineistosta kokonaisuuden, jolla teen näkyväksi ilmiöön liittyviä merkityksiä. Näin ollen aikaisemmalla, ulkomaisella tutkimuksella ei ole ollut tekemistä aineiston analyysin tai sen lopputuloksen kanssa. (Ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.) Näkemystäni puolustaa myös Hallin (1999, 224–229) ajatus kulttuurin ja identiteetin yhteen kietoutumisesta, minkä

mukaan yksilön identiteetti muotoutuu kulttuurin ja historian heijastamana diskurssina. Suomalainen kulttuuri ja ajan saatossa muodostunut historia muokkaavat suomalaista identiteettiä ja lähisuhdeväkivallan merkitystä siinä.

3.3 Tutkimusaineisto ja sen kerääminen

Alkuperäinen ajatukseni oli kerätä tutkimusaineisto kirjoituspyynnön avulla. Jaoin kirjoituspyyntöä laajasti useilla foorumeilla, esimerkiksi Ensi- ja turvakotien liiton kautta, mutta valitettavasti aineiston keruu epäonnistui enkä saanut yhtäkään kirjoitusta. Tutkimuksen aikataulusyistä en voinut odottaa kauempaa, vaan jouduin vaihtamaan aineiston keruutapaa. Päädyin etsimään sisarusten väliseen väkivaltaan liittyviä mielipidekirjoituksia ja lehtiartikkeleita sekä niihin liittyviä keskusteluita lehtien internetsivuilta. Aineiston keräämisessä minua huoletti erityisesti aineiston riittävyys tutkimusta varten. Eskola ja Suoranta (1998, 46; 143) toteavat kuitenkin, ettei aineiston koko suoraan määrittele onnistunutta laadullista tutkimusta, sillä aineiston on ainoastaan tarkoitus toimia tutkijan apuna hänen luodessaan ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. He toteavat lisäksi, että diskurssianalyttisessä tutkimuksessa pienet, luonnolliset aineistot ovat järkeviä.

Lopullinen aineistoni muodostuu internetkeskusteluista, jotka liittyvät Helsingin Sanomissa olleeseen mielipidekirjoitukseen (HS 27.11.2017), Iltasanomien (IS 27.11.2017 sekä IS 17.12.2017) kahteen lehtiartikkeliin sekä Kodin Kuvalehden (KK 27.11.2017) artikkeliin. Rajasin tutkimusaineistoni ulkopuolelle varsinaiset lehtiartikkelit sekä yhden mielipidekirjoituksen. Keskusteluita käytiin kyseisten lehtien internetsivuilla ajalla 27.11.2017-17.12.2017 ja keskustelukommentteja oli jätetty yhteensä 217. Näin kerätty aineisto muodosti yhteensä 66 tekstiliuskaa rivivälillä 1. Aineistossa oli 85 kappaletta eri nimimerkeillä kirjoitettua tarinaa omakohtaisesta kokemuksesta sisarusten välisestä väkivallasta. Loput keskustelukommentit muodostuivat muiden kuin kokijoiden kirjoituksista. Kirjoitusten pituudet vaihtelivat yhdestä lauseesta aina yhden sivun pituisiin kertomuksiin. Pyysin luvan aineiston käyttöön Helsingin Sanomilta, Iltasanomilta sekä Kodin Kuvalehdeltä. Kaikki tahot antoivat kirjallisen luvan käyttää materiaaleja tutkimukseni aineistona.

Keskustelua syntyi paljon ja se oli monisäikeistä. Internetissä tapahtuva keskustelu ei välttämättä täytä niin sanotun normaalin vuorovaikutustilanteen tai keskustelun ”normeja”, sillä keskustelupalstalle kirjoitetut kommentit olivat pääosin yksittäisiä kertomuksia väkivallasta omassa sisarussuhteessa. Näin ollen keskustelulle tyypilliset piirteet, kuten edellisen keskustelijan kirjoitukseen vastaaminen tai vastaväitteiden esittäminen oli aineistossa vähäistä. Osittain keskustelijat harhautuivat aiheesta ja alkoivat kiistelemään siitä, millainen ihmisyyys vaikuttaa väkivallan syntymiseen yleisesti. Aineistossa oli myös kirjoituksia, jotka eivät liittyneet sisarusten väliseen väkivaltaan, vaan lähisuhdeväkivaltaan yleisesti tai esimerkiksi vanhempien käyttämään kuritusväkivaltaan. Päätin jättää nämä keskustelukommentit pois analyysistä, sillä ne ylittivät aiheeni rajauksen, vaikka olivatkin selvästi kirjoittajilleen tärkeitä ja merkityksellisiä. Rajauksen jälkeen analysoitavia keskustelukommentteja oli 208 kappaletta.

Tutkimusaineistoni on luokiteltavissa arkitiedoksi tai maallikotiedoksi, sellaiseksi tiedon lajiksi, joka ei pidä sisällään asiantuntijoiden kommentteja (Valkendorff 2014, 51). Aineistossani maallikot luovat tietoa ja rakentavat sosiaalista todellisuutta sisarusten välisestä väkivallasta, josta asiantuntijoilla on ainakin Suomessa vielä hyvin vähän tietoa ja annettavaa. Aineisto rakentaa ja luo tietoa sisarusten välisestä väkivallasta, jolloin se heijastuu arkitodellisuuteen ja siten tuo ilmiötä näkyväksi. Aineiston keruutapa on ymmärrettävissä passiiviseksi ja luonnolliseksi (*naturally occurring*) siten, etten itse osallistunut käytyyn verkkokeskusteluun enkä siten vaikuttanut aineiston muodostumiseen (Juhila & Suoninen 2016, 362; Eysenbach & Wyatt 2002).

Juhila ja Suoninen (2016, 362) toteavat, että luonnollista aineistoa suositaan diskurssianalyyseissa, sillä aineistossa tulee esiin kielen monisävyisyys, retoriset keinot ja vuorovaikutuksen säännönmukaisuus. Wood ja Kroger (2000, 57) painottavat, ettei luonnollisen aineiston käyttämistä diskurssianalyyttisessä tutkimuksessa tule ajatella kielen luonnollisuuden ja aitouden vuoksi parempana kuin esimerkiksi haastattelun avulla saatua aineistoa, vaan ainoastaan eri tavalla muodostuneena. Luonnollisen aineiston käyttöön liittyy myös rajoituksia. Kirjoitukset ovat jo olemassa olevia eikä

niistä ole mahdollista pyytää tarkennuksia, täsmennyksiä tai lisäyksiä. Toisaalta internetsivujen avoimuus ja keskusteluun osallistumisen helppous on saattanut lisätä kirjoitusten määrää ja siten aineiston laajuutta. Analyysin näkökulmasta verkko-keskustelut eivät eroa muulla tavoin tuotetusta tekstistä (Laaksonen & Matikainen 2013, 190).

Aineistosta nousi esiin keskusteluun osallistuneiden omaelämäkerrallinen näkemys. Eskola ja Suoranta (1998, 88–89) toteavat, että elämäkerrat ovat näytteitä kirjoittajien elämäntarinoista. Ymmärrän myös oman aineistoni näin, sillä siinä korostuu kirjoitusten henkilökohtaisuus ja se, miten ihmiset itse sanoittavat elämäänsä. Keskustelut ovat kuitenkin vain otteita kirjoittajien elämästä, mutta yllättävää kyllä, monet niistä kuvaavat aikakauttaan ja yksilön laajempaa elämänalaa.

Aineistoani ei kuitenkaan tule ymmärtää täysin samoin kuin Eskolan ja Suorannan (1998, 88–89) mainitsemaa omaelämäkertaa, sillä kirjoittajat eivät ole olleet kirjoitustilanteessa täysin vailla muita vuorovaikutussuhteita. Vuorovaikutus on välittynyt heille internetin keskustelupalstan kautta. Toisaalta tämän kaltainen epäsuora tai välitteinen vuorovaikutus on saattanut innostaa kirjoittajia elämäntarinansa kertomiseen ja he ovat saattaneet saada rohkaisua muiden tarinoista. En kuitenkaan muodosta analyysiani näiden elämäkerrallisten tarinoiden avulla, vaan etsin aineistoa läpileikkaavia diskursseja, tapoja merkityksellistää sisarusten välistä väkivaltaa.

3.4 Internetaineiston käyttöön liittyviä erityispiirteitä

Internet eli verkko on nykyaikana yleinen ja kätevä paikka kerätä tutkimusaineistoa. Se muodostaa kokonaisuuden, jossa yhteiskunnan ja kulttuurin muodot rakentuvat. (Laaksonen ym. 2013, 9). Keräsin aineistoni internetissä luettavien lehtien keskustelupalstoilta. Internetin käyttöön liittyy useita tutkimuksellisia ulottuvuuksia, jotka tulee huomioida tutkimusta tehtäessä. Internet ei ole faktuaalinen ympäristö, joka rakentuu aikaan ja paikkaan sidottuna, vaan sen käyttäjät määrittelevät ja tulkitsevat tilanteesta riippuen internettiä ja sen käyttöä eri tavoin (Kuula 2006, 170–171). Internet

tarjoaa käyttäjilleen sosiaalisen ympäristön, jossa he voivat käydä keskustelua toivomallaan tavalla (Basset & O’Riordan 2002).

Verkko kehittyy ja muuttuu nopeasti, mikä muokkaa osaltaan viestinnän muotoja, valta-asetelmia ja käsityksiä ajan ja paikan luonteesta. Tutkittavat ilmiöt ovat pääosin samoja kuin ennen verkkoakin: tekstiä, kuvia ja ihmisten vuorovaikutusta. Internet on kuitenkin uudenlainen väline, jonka avulla näitä ilmiöitä voidaan tutkia tasolla, joka ei aiemmin ollut mahdollista. (Laaksonen ym. 2013, 10.) Verkko on mahdollistanut myös tämän tutkimuksen aineiston syntymisen. Kyseinen aineisto olisi ollut lähes mahdotonta muodostaa aikana, jolloin yksilöiden välinen keskustelu käytiin kasvokkain tai esimerkiksi sanomalehtien mielipidepalstoilla.

Laaksonen ja kumppanit (2013, 17) täsmentävät, että tutkimuksessa verkko voi olla lähde, paikka tai kohde. Kuulan (2009, 169) mukaan internet voidaan käsittää kohteena, välineenä tai lähteenä. Tutkimuksessani aineistona toimivat lehtikirjoitukset ja verkkokeskustelut määrittävät internetin tutkimukseni lähteeksi, sillä tarkastelen verkon kautta välittyvää ilmiötä ja siinä tapahtuvaa vuorovaikutusta. Verkkokeskusteluissa olennaista on ihmisten avoin ja suora puhe. Verkossa tapahtuva keskustelu eroaa kasvokkaisesta vuorovaikutuksesta anonyymiudella ja kasvottomuudella, jolloin aineiston avulla on mahdollista saada erilaista tietoa kuin esimerkiksi haastattelemalla (Hakala & Vesa 2013, 206). Tällöin ihmisten on helppo tuoda esille henkilökohtaisiakin asioita, joista he eivät välttämättä kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa kertoisi. (Ho & McLeod 2008, 202.)

Tutkijan on tärkeää olla tietoinen verkkokeskustelupalstan luonteesta ja keskustelun säännöistä, sillä niillä on vaikutusta käytyyn keskusteluun (Valkendorff 2014, 52). Aineistona käyttämäni keskustelupalstat kuuluvat kaikki Sanoma Oyj:n omistukseen. Keskustelupalstat ovat suojattuja siten, että niihin tulee rekisteröityä ja palstan moderaattorit tarkastavat jokaisen lisätyn kommentin ennen sen julkaisua. Tällä tavoin muodostunut verkkokeskustelu ei ole vapaata ”kaikesta” mahdollisesta, sillä keskustelua rajoitetaan ulkopuolelta. Kyse on asynkronisista palveluista, joissa viestintä tapahtuu viiveellä (Laaksonen & Matikainen 2013, 177). Keskustelupalstat ovat

kuitenkin niin sanotusti julkista tietoa, sillä rekisteröimättäkin keskusteluja pystyy lukemaan. Viime kädessä verkkoon tuotetut lehtiaineistot ja siellä käyty keskustelu ja siitä muodostunut aineisto on minulle vain tekstiä, kirjoitettua puhetta, joka on tuotettu verkossa.

Verkon käyttöön tutkimuslähteenä liittyy myös haasteita. Valkendorff (2014, 53) toteaa, että internet on hedelmällinen tutkimuslähteenä siellä olevan laajan ja monipuolisen keskustelun vuoksi. Tutkimuskäyttöön liittyy kuitenkin rajoitteita, joista yleisin on tekstin tuottamishdot, kirjoittajien valikoituminen, provokatiiviset tekstit sekä keksityt tarinat. Lisäksi tekstin rönsyily saattaa tehdä tekstin erittelystä ja analysoinnista vaikean ja työlään (Hakala & Vesa 2013, 220). Verkon kautta kerätystä aineistosta ei ole saatavilla välttämättä tutkittavien taustatietoja, kuten sukupuolta tai ikää. Tämä voi rajoittaa sosiaalitieteellistä tutkimusta, jossa taustatekijät ovat perinteisesti määrittäneet tärkeiksi muuttujiksi. (Valkendorff 2014, 53.) Oman tutkimukseni kannalta taustatiedot eivät ole merkittävässä roolissa.

Yhdeksi verkon haasteeksi voidaan nostaa internetin käytön mahdollisuus. Tilastokeskuksen mukaan 88 prosenttia 16–89-vuotiaista suomalaisista käytti internetiä vuonna 2017 (Suomen virallinen tilasto: Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö). Vaikka suurimmalla osalla suomalaisista on vapaa pääsy internettiin ja siellä olevaan sisältöön, on internetin käyttöön liittyvä yksi tutkimusulottuvuus se, ettei internet ole kaikkien käytettävissä. Näin ollen tutkimuksen ulkopuolelle ovat luonnollisesti rajautuneet sellaiset kokijat, joilla ei ole internetin käyttömahdollisuutta tai jotka eivät syystä tai toisesta ole löytäneet oikeanlaista keskustelufoorumia oman tarinansa kertomiseksi. Tämän lisäksi internetaineiston haasteisiin liittyy pysyvyyden ongelma. Käyttämäni aineistot eivät ole välttämättä käytettävissä enää jonkun ajan kuluttua, sillä Hännisen (2003) mukaan internetissä olevan informaation sijaintitiedot muuttuvat helposti.

3.5 Eettiset kysymykset

Olen pyrkinyt käsittelemään tutkimukseeni liittyvää eettistä pohdintaa monien erilaisten näkökulmien kautta. Tähän minut on osittain pakottanut tutkimusaiheeni sensitiivisyys. Eettisessä pohdinnassani olen noudattanut pitkälti Sarvimäen (2006, 9) nelikenttää, jonka mukaan tutkimusetiikkaa on mahdollista käsitellä neljästä erilaisesta näkökulmasta: metatasolla, yhteiskuntatasolla, eettisten periaatteiden tasolla sekä kohtaamisten tasolla. Olen tarkastellut tutkimukseeni liittyvää etiikkaa sekä sisäisestä että ulkoisesta näkökulmasta. Sisäisellä näkökulmalla viitataan hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen ja ulkoinen näkökulma määrittelee tutkimukseni suhdetta ulkoiseen maailmaan (Mt., 10). Lisäksi tutkimusaineistoni keräämiseen internetistä liittyy joukko erityisiä eettisiä kysymyksiä (Turtiainen & Östman 2013, 48).

Tutkimukselle olennaista on kunnioittaa tutkittavien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta sekä välttää tutkimuksesta aiheutuvaa vahinkoa ja suojata tutkittavien yksityisyyttä (Kuula 2009, 192). Tutkimukseni aihe on hyvin sensitiivinen ja tästä syystä siihen liittyvä eettinen pohdinta on syytä tehdä huolella. Lähisuhdeväkivalta itsessään on usein hyvin salattua ja piiloteltua eikä siitä puhuminen ole yksinkertaista tai helppoa. Lähisuhdeväkivallan kokijat saattavat tuntea suurta voimattomuutta ja häpeää, ja siihen syyllistyneet tekijät voivat puolestaan kantaa vuosikausia syyllisyyden leimaa otsassaan.

Sisarusten väliseen väkivaltaan liittyy paitsi perhe, jossa sisarukset kasvavat, usein myös sen ulkopuolisia sosiaalisia suhteita. Näin ollen väkivalta sisarussuhteissa voi koskettaa sisarusten ikätoverisuhteita ja jatkuessaan aikuisiässä, se voi kuormittaa sisarusten omia parisuhteita tai omaa, aikuisiän perhettä. Korkeatasoisen tutkimusetiikan avulla on mahdollista muodostaa rohkeaa tietoa, jossa ristiriitaiset näkemykset risteävät vapaasti vailla pelkoa ja lisäävät siten tiedon laatua (Rauhala & Virokannas 2011, 252).

Tutkittavien anonymiteetti ja sen takaaminen on yksi tutkimusetiikan ulottuvuus. Tutkimukseni internetsivuilta kerätty keskusteluaineisto pitää sisällään nimimerkein

käytyjä keskusteluita. Kuitenkaan pelkkä nimimerkkien käyttö itsessään ei välttämättä takaa kirjoittajien anonymiteettiä (Kuula 2009, 185–186), minkä vuoksi olen tehnyt ratkaisun jättää julkaistuissa otteissani nimimerkit kokonaan pois. Olen päätenyt ratkaisuun siksi, että joku käyttäjä on saattanut hyödyntää kirjoituksessaan sellaista nimimerkkiä, joka on jonkin läheisen tai muun henkilön tiedossa. Lisäksi keskusteluun osallistuminen on vaatinut käyttäjän kirjautumisen palstalle.

Taatakseni kirjoittajille täyden anonymiteetin, olen päättänyt julkaista otteet siten, että niiden tunnisteena on ainoastaan päiväys ja lehti, jonka sivuilta keskustelu on otettu. Tutkimukseni etiikan kannalta nimimerkkien poisto ja siten tutkittavien anonymiteetti käytetyssä aineistossa on olennaista, sillä henkilötietolain (523/1999) mukaan tunnisteellisten tietojen käyttö edellyttäisi lupaa tutkittavilta. Käyttämäni aineisto ei lukeudu tunnisteellisia tietoja käyttävään materiaaliin. Aineistossa on siitä huolimatta todellisia kuvauksia ihmisten elämästä, minkä vuoksi haluan suojata kirjoittajia parhaalla mahdollisella tavalla.

Tutkimukseni tekeminen ei ole edellyttänyt tutkimusluvan hakemista. Pyysin luvan aineiston käyttämiseen Helsingin Sanomilta, Iltasanomilta ja Kodin Kuva-lehdestä. Internetissä olevan aineiston käyttöön liittyy suuri eettinen ristiriita siitä, etten ole voinut edes välillisesti informoida tutkimukseni aineiston muodostaneita kirjoittajia kertomalla käyttäväni heidän kirjoittamiaan tekstejä tutkimusaineistonani. Tutkimukseen tällä tavoin välillisesti osallistuvat ihmiset eivät pysty arvioimaan sitä, millaista hyötyä tai haittaa tutkimuksestani heille aiheutuu tai mitä tutkimukseen osallistuminen voi heille tarkoittaa (Rauhala & Virokannas 2011, 241). Lisäksi internetistä kerätyn aineiston avulla yksityisen ja julkisen välinen raja on häilyvä ja tilannesidonnainen (Kuula 2009, 193).

Turtiainen ja Östman (2013, 53) korostavat, että vain poikkeustapauksia lukuunottamatta tutkittavilla on oikeus tietää olevansa tutkimuksen kohteena ja mitä syvällisempää ja sensitiivisempää tutkimusta tehdään, sitä tärkeämmäksi informointi muodostuu. Eskola ja Suoranta (1998, 41) puolestaan toteavat, että myös verkko-keskusteluiden tutkimuksessa tutkimustarkoituksesta tulisi informoida tutkittavia.

Tutkijana olen ollut asiassa suuren eettisen ristiriidan edessä, jolloin minun on pitänyt pohtia tarkkaan sitä, miten tutkittavat kokevat tuottamansa keskusteluaineiston ja mikä heidän suhteensa aiheeseen on.

Ymmärrän tutkimusaiheeni arkaluontoiseksi. Päättyessäni tutkimusaineistostani minulla ei enää ollut mahdollista informoida keskusteluun osallistuneita, sillä keskustelupalstat oli ylläpitäjien toimesta suljettu. Eskolan ja Suorannan varoituksista huolimatta ymmärrän aineistoni julkiseksi siten, että keskusteluun osallistuneet yksilöt ovat tienneet ja ymmärtäneet ottavansa osaa keskusteluun, joka näkyy kaikille verkon käyttäjille (ks. McKee & Porter 2009, 11). Tämän rajanvedon kautta perustelen valintaani, jossa en ole informoinut keskusteluun osallistuneita asiasta tai pyytänyt heidän suostumustaan tutkimukseen osallistumiseen.

Tutkimukseni eettiset kysymykset eivät kosketa vain yksittäisiä tutkittavia, sillä tutkimus saattaa tulla näkyväksi paitsi keskusteluihin osallistuneille yksilöille, myös muille, joita aihe tavalla tai toisella koskettaa. Näin ollen tutkimuksellani saattaa olla vaikutuksia monien yksilöiden tulevaisuuteen. Tutkimukseni saattaa aiheuttaa kysymyksiä ja pohdintoja lisäksi sellaisissa perheissä, joissa taistellaan juuri tällä hetkellä vaikean sisarusuhteen kanssa. Tutkimukseni keskittyy vahvasti väkivallan kokijan näkökulmaan. Tällöin tutkimus tarjoaa vain yhden näkökannan sisarusten väliseen väkivaltaan. Rajallisuuden tiedostaminen on eettisesti tärkeää.

Rauhalan ja Virokannaksen (2011, 243–244) mukaan sosiaalitieteiden tutkimuksessa korostuvat hyvät vuorovaikutustaidot. Nämä taidot korostuvat entistä enemmän lähisuhdeväkivaltatutkimuksessa, joka pureutuu perheen vaikeimpiin asioihin ja tilanteisiin, jotka ovat saattaneet kuormittaa vuosia. Sisarusten välisen väkivallan erityispiirteenä on se, ettei ero sisaruksesta ole välttämättä vuosikausiin yksinkertaisesti mahdollista. Tästä syystä eettinen ja sensitiivinen lähestymistapa ja toisaalta tutkimustulosten raportointi ja läpinäkyvyys läpi koko prosessin on tärkeää ja luo tutkimukselleni vankkaa eettistä pohjaa, vaikei tutkimuksen tekemiseen liitykään vuorovaikutusta yksittäisten yksilöiden kanssa.

Tutkijana pyrin siihen, etten heikennä jo ennestään heikossa asemassa olevien ihmisten tilannetta ja pahenna heidän oloaan tuomalla sisarusten välistä väkivaltaa yhteiskunnassa näkyväksi. Toivon, ettei kukaan loukkaannut tutkimuksessa tekemistäni tulkinnoista ja haluan korostaa, että keskusteluaineistojen analyysin kautta esittämäni tulkinnat ovat itseni muodostamia käsityksiä aineistosta ja sen värittämästä sosiaalisesta todellisuudesta, ei kenestäkään yksilöstä sinällään.

Rauhala ja Virokannas (2011, 246) toteavat, että sosiaalityöhön liittyvän eettisesti kestävä tutkimuksen tulee olla tutkittaville hyödyllistä ja rakentavaa. Koen tässä kohtaa tekeväni hyvinkin eettistä tutkimusta, sillä pyrin tekemään näkyväksi sosiaalista ilmiötä, joka on jäänyt suomalaisessa yhteiskunnassa näkymättömiin. Tutkimuksellani minulla on mahdollisuus tuoda esille sisarusten väliseen väkivaltaan liittyviä moninaisia näkökulmia ja tulkintoja siitä, millaista väkivaltaa voi olla ja millaisia merkityksiä se tuottaa.

4 INTERNETKESKUSTELUISSA RAKENTUVAT MERKITYKSET

Tässä luvussa esittelen aineistosta löytämäni sisarusten välistä väkivaltaa rakentavat merkitykset, tavat puhua ja tuoda esiin sisarusten välistä väkivaltaa. Merkitysten paikantaminen aineistosta ei ollut yksinkertaista tai helppoa. Luin aineiston läpi useaan kertaan analyysin alkuvaiheessa. Sen tarkka ja huolellinen läpikäynti kohdensi ja tarkensi myös tutkimuskysymyksen asetelua. Sisarusten välinen väkivalta merkityksellistyi eri kirjoittajille hyvin eri tavoin.

Olen nimennyt merkitykset kulttuurisesti rakentuneeksi vaikenemiseksi, väkivallaksi vallankäytön elementtinä sekä kokemusten ajalliseksi ulottuvuudeksi. Esittelen merkityksiä aineisto-otteiden avulla. Oteilla pyrin havainnollistamaan kyseistä diskurssia ja siitä tekemiäni tulkintoja. Oteet olen merkinnyt ainoastaan kertomalla lehden, jonka sivuilla kommentti on sijainnut sekä päivämäärän, jolloin kommentti on verkkoon julkaistu.

4.1 Kulttuurisesti rakentunut vaikeneminen

Ensimmäinen paikantamani merkitys liittyy kulttuurisesti rakentuneeseen vaikenemiseen. Tällä viittaa puhetapaan, jossa sisarusten välinen väkivalta merkityksellistetään vaiettuna tai kiellettyä asiana, tabuna. Nykysuomen sanakirja (1983) määrittelee tabun joksikin sellaiseksi, ”jonka koskettaminen ja mainitseminenkin on kiellettyä tai vaarallista”. Tabu on jotain pyhää ja kiellettyä (Laitinen 2009, 6). Toisaalta se ei ole ainoastaan pyhää vaan myös osittain sellaista, mitä voidaan pitää saastaisena (Douglas 2000). Sisarusten välinen väkivalta on yhdenlainen yhteiskunnallinen ja kulttuurinen tabu. Se on Douglasin kuvaamaa epäpuhtautta väärässä paikassa.

Kulttuurisesti rakentunut vaikeneminen tuli aineistossa selkeästi esiin. Vaikeneminen liittyi sekä lapsuuden tapahtumiin että nykytilanteeseen. Aiheen tabumaista luonnetta tuotiin esiin esimerkiksi toteamalla ”*Vihdoinkin asiasta puhutaan.*” (KK 27.11.2017), ”*Hienoa, että tämä asia otetaan esille.*” (IS 27.11.2017) sekä ”*Hyvä, että asiaa pidetään esillä, enemmänkin voisi!*” (IS 17.12.2017)

Tulkitsen kulttuurisesti rakentuneen vaikenemisen liittyvän sisarusten välisen väkivallan yhteiskunnassa muodostuneeseen ”maineeseen”. Tämän mukaan sisarusten välinen väkivalta on olemassa, mutta siitä ei puhuta eikä siihen puututa samalla tavoin kuin muuhun lähisuhdeväkivaltaan. Vaikeneminen voi olla yhteydessä siihen, miten väkivaltaa kokeva saa apua ja miten hänen kokemuksensa auttamisjärjestelmässä kohdataan. Näin ollen käsitän sisarusten väliseen väkivaltaan liittyvän kulttuurisesti rakentuneen vaikenemisen yhteiskunnalliseksi ongelmaksi, joka ei mahdollista samanlaista kohtelua kaikille väkivaltaa kohdanneille.

”Kirjoitin aiheesta jo vuosikautia sitten, mutta huomasin - että aihe on iso tabu. Arka aihe, jota ei saa koskea. Perheissä sellaista mustasukkaisuutta vaikkapa toisen sisaruksen johonkin erityislahjakkuutta kohtaan, että se pitää tuhota tai sabotoida keinolla millä hyvänsä - joskus tosiaan jopa sekä sen kateellisen äidin ja alemmuutta kokevan veljen kohdalla. Isät suojelevat tyttäriään ja eivät anna poikiensa hyppiä sisarustensa silmille. Ainakin normaaleissa perheissä. Hyvä asia, että tämä todellisuus nostetaan esille HS:ssa. Toivottavasti tulisi enemmänkin keskustelua.”. (HS 27.11.2017).

Sisarusten välinen väkivalta määrittyy tabuksi eli aiheeksi, josta ei saa puhua. Otteesta ei selviä, kenelle kirjoittaja on yrittänyt aiheesta aiemmassa kirjoituksessaan kertoa, mutta näkyväksi tulee aiheen ympärillä leijuva hiljaisuus. Kirjoittajan toteamus mustasukkaisuudesta on ymmärrettävissä kahdella tavalla. Toisaalta sen voi ymmärtää liittyvän osaksi vaikenemista, jolloin vaikeneminen on yksi tapa *sabotoida* väkivaltaa kokevaa sisarusta. Toisaalta mustasukkaisuuteen liittyvä viittaus voidaan ymmärtää itse väkivallan syyksi, jolloin yhden sisaruksen lahjakkuus ja onnistuminen eivät määrity vaikenemista määrittäviksi.

Kirjoituksessa esitetään näkemys epäonnistuneista perhesuhteista ja vaikeneminen voi liittyä osittain myös tunteeseen siitä, ettei oma perhe ole ”normaali” tai hyvinvoiva. Vaikeneminen nousee esiin jonakin sellaisena, josta tulisi päästä eroon. Sisarusten välisen väkivallan ilmiö pitäisi tehdä näkyväksi esimerkiksi kirjoittamalla aiheesta sanomalehdissä nykyistä enemmän. Kirjoitukseen sisältyy toive tehdä sisarusten välisen väkivallan ilmiötä nykyistä julkisempaa.

Olen paikantanut kulttuurisesti rakentuneesta vaikenemisestä kolme eri aladiskurssia, hiljaisuuden tasoa, joissa kaikissa sisarusten välinen väkivalta merkityksellistyi vaietuksi aiheeksi. Ensimmäinen taso kuvaa väkivallan kokijan vaikenemista. Tällöin sisarusten välinen väkivalta on jotain liian kipeää kerrottavaksi. Toisessa tasossa sisarusten välinen väkivalta nousee esiin perheen sisäisenä ”ongelmana” ja kolmannessa hiljaisuuden tasossa tuodaan esiin perheen ulkopuolisiksi määrittyvien ja kokijalle ei niin merkityksellisten toisten vaikeneminen.

4.1.1 Liian kipeä kerrottavaksi

Vaikka vaikeneminen liitettiin aineistossa osaksi yhteiskunnallista puhetta ja hyväksyntää, nousi keskusteluissa esiin lisäksi yksilökohtaiset vaikenemisen syyt. Olen nimennyt kokijan vaikenemista rakentavat merkitykset ilmaisulla ”liian kipeä kerrottavaksi”. Vaikeneminen määrittyi kokijoiden näkökulmasta paitsi vallitsevana asiantilana aikoinaan lapsuudessa, mutta myös jatkumona myöhemmässä elämässä.

”Vanhempani erosivat kun olin 5 vuotias. Kuusi vuotta vanhempi isovelji oli sadistisen väkivaltainen. Olin helppo kohde pahan olon purkamiseen. Tukiverkkoa ei ollut eikä äiti ei reagoinut vaikka olin mustelmilla jatkuvasti. Ajattelin ettei kenelläkään voi olla tällaista. En ole pystynyt puhumaan koskaan tästä kenellekään. Jos vanhempi ei pysty huolehtimaan lapsesta, hänen tulisi olla edes sen verran vastuullinen että antaa lapsen sijaisperheeseen. Ilmeisesti olin rahantekoväline elatusmaksun muodossa.” (IS 27.11.2017).

Vaikeneminen on määrittänyt väkivallan kokijan elämää pitkään. Hän kuvaa asiaa toteamalla, ettei ole *koskaan* voinut kertoa asiasta *kenellekään*. Kirjoittajan mukaan kertomisen vaikeus liittyy hänen tunteeseensa siitä, ettei kenenkään elämä voi olla yhtä kurjaa. Vaikeneminen on kokonaisvaltaista ja ajallisesti jatkuvaa. Otteessa painottuu puhumattomuuden kulttuuri ja hiljaisuus, jotka liitetään perhedynamiikan ja vuorovaikutuksen vaikeuksiin. Kirjoittajan kokemus omasta itsestään ainoastaan maksuvälineenä on syvällinen. Toisaalta kirjoitus jättää auki kysymyksen siitä, mikä kertomatta jättämisen syy tarkalleen ottaen oli. Kertomuksesta ei rakenneta suoraa syy-seuraus -suhdetta vaikenemisen syistä väkivallan tai vanhemmuuden puutteiden tasolla.

Kirjoituksen tunnelataus on kuitenkin vahva ja syyllistävä. Vaikenemisen vaikeus liitetään osin kuvitelmaan vastuullisesta vanhemmuudesta.

Hiljaisuuden ajallinen jatkumo ja vaikenemisen kokonaisvaltaisuus nousee esiin myös seuraavassa otteessa.

”Olen 6-lapsisen perheen 5. Olen joutunut hyväksikäytön kohteeksi veljeni taholta - vieläkään en pysty asiasta puhumaan, olen jo eläkeikäinen. Välit tähän veljeen ovat olleet viileät koko elinaikani ja niin saa minun puolestani jatkoa edelleen. Tuntuu, että muutamat ulkoiset mustelmat olisivat voineet parantua paremmin kuin sisäiset mustelmat.” (IS 27.11.2017)

Sisarusten välisestä väkivallasta kertominen näyttäytyy otteessa vaikeana. Kokijan hiljaisuuden syyksi määrittäyty veljen hyväksikäyttö. Kirjoittaja kuvaa vaikenemista jatkumona, muuttumattomana asiantilana ja korostaa sitä ilmaisuilla *en koskaan* ja *vieläkään en pysty*. Ilmaisut korostavat sekä vaikenemisen kokonaisvaltaisuutta että siihen liittyvää ajallisuuden näkökulmaa. Ajan merkitystä kirjoittaja korostaa toteamalla olevansa jo iäkäs, jolloin hiljaisuus on määrittänyt suurinta osaa hänen elämästään.

Kirjoituksessa vaikeneminen rakentuu lopullisena tilana, jonka muuttaminen on vaikeaa. Toisaalta vaikenemiseen voidaan liittää kokemuksen vaurioittavuus, joka on ollut syy pysyä hiljaa kovin kauan. Vaikeneminen on mahdollista tulkita osaksi ajatusta, jonka mukaan asia häviää mielestä, jos siitä ei puhuta. Kirjoituksesta käy kuitenkin ilmi, ettei hiljaisuus muuta väkivaltakokemusta eikä vaienna ajatusta ja tunnetta väkivallan väärydestä. Pohjolan (2009, 250–251) mukaan vaikenemisessä olennaista on pohtia, mitä tai ketä sillä suojataan.

Kokijan hiljaisuuden tasoa on mahdollista korostaa. Vaikeneminen rakentuu silloin ikään kuin uhrin valinnaksi.

”Erittäin kipeä aihe. Ja todella vaiettu. Uhrit haluavat vaieta myös. Varsinkin, jos se väkivalta jopa tapahtuu jommankumman vanhemman silmien alla ja jopa ns usuttaen - kertoen vääristeltäjä tarinoita ja sitten tulee se iso paha susi eli isovelji ja lyö sisarensa lommoille... Tiedän kyllä,

mistä artikkelissa puhutaan. Olen voinut vuosikymmeniä itse todella huonosti -sairastuen fyysisesti ja oirehtien masenuksella - juurikin tuon sisarusväkivallan takia” (HS 27.11.2017)

Kokemus sisarusten välisestä väkivallasta merkityksellistyy vakavana, salattuna ja arkana asiana. Kirjoittaja toteaa asian olevan *kipeä*. Kipeys on tulkittavissa kahdella tavalla: sillä voidaan toisaalta viitata siihen, että väkivalta sisarussuhteissa on ”sairasta”. Toisaalta kipeydellä voidaan merkityksellistää kokijan omaa tunnetta aiheeseen liittyvästä tunnetilasta, joka aiheuttaa hänelle ikävän tunnetilan. Väkivalta on vakava, mutta samalla salattu ja arka asia. Vaikka teksti on tuotettu osittain passiivissa, nousee siitä esiin kannanotto väkivallan kokijan vaikenemisestä. Keskellä otetta tapahtuu puhuja-aseman siirtymä. Siirtymässä kirjoittaja vaihtaa yleisen näkökulman aiheesta omakohtaiseen kokemukseen. Siirtymässä hän korostaa omaa tietoaan ilmiöstä.

Kirjoituksessa rakentuu puolustus ja selitys sille, miksi kokija vaikenee väkivallasta. Otteessa hiljaisuutta määrittäväksi syyksi nostetaan oma pahoinvointi. Kokemuksen omakohtaisuus on tapa pyrkiä luomaan ymmärrystä vaikenевille *uhreille*. Kirjoituksen omakohtaisuutta käytetään vaikenemisen perusteluna. Otteessa tuotetaan kuvaa vaikenemisestä, joka liittyy perheen sisäisiin vuorovaikutussuhteisiin ja kokijan asemaan.

Erääksi vaikenemisen yksilölliseksi syyksi nousi häpeän tunne. Kokemus häpeästä vaikenemisen syynä liittyy jollakin tavoin väkivallan kokijan syyllisyyden tunteeseen. Häpeä ja tunne siitä, että väkivalta on jotain salaista saattaa ylläpitää kokijan vaikenemistä. Häpeään ja syyllisyyteen verhotut tunteet ovat sidoksissa yksilön moraalisiin sekä tunteeseen itsen ja oman persoonan epäonnistumisesta (Laitinen 2004, 117–118).

”Voi, ahdistavan tuttua. Tietynlainen turvattomuus ja varuillaan olo on jäänyt lapsuudesta päälle. Eräs syy myös sille, miksen halunnut kuin yhden lapsen itse. Sisarus voi olla pahin peto toiselle. Hyvä että asiaa pidetään esillä, enemmänkin voisi! Väkivaltaa on sisarusväkivaltakin ja se on väärin ja rikos. Kunpa olisin aikoinani uskaltanut ottaa yhteyttä johonkin, vaikka vain kouluterkkariin. Mutta häpesin asiaa, vaikkei se

ollut oma syyni. Rohkeutta sinulle, joka mietit, haetko apua!” (IS 17.12.2017)

Otteen aluksi kirjoittaja ottaa kantaa edellisiin keskusteluihin sekä ilmiön omakoh-
tauuteen toteamalla ilmiön *tutuksi* myös itselleen. Kokemuksen vääryyttä ja siihen
liittyviä tunteita hän korostaa viittaamalla edellisten kirjoittajien teksteihin ja toteamalla
ne *ahdistavaksi*. Sisarusten välinen väkivalta merkityksellistyy asiana, joka on
vaikuttanut voimakkaasti kokijaan ja määrittänyt sitä, millaisen perheen hän olisi
itselleen halunnut. Kirjoittaja vahvistaa näkemystään yksilapsisen perheen ”parem-
muudesta” käyttämällä metaforaa sisaruksesta *petona*.

Sisarusten välistä väkivaltaa määrittävä vaikeneminen tuodaan kirjoituksessa esiin
epätoivottavana asiana. Tätä korostetaan toteamalla puhumisen tärkeydestä ja
toivomalla sitä lisää. Väkivallasta vaikenemisen kirjoittaja liittää osaksi häpeän
tunnetta. Häpeä merkityksellistyy tunteeksi, joka on estänyt häntä kertomasta asiasta.
Kirjoittaja tuo sisarusten välistä väkivaltaa esiin häpeällisenä asiana ja luo kuvaa
sisarusten välisen väkivallan häpeää aiheuttavasta leimasta.

Kirjoituksessa sisarusten välinen väkivalta merkityksellistyy tuomittavana tekona,
rikoksena. Tuomittavuudesta huolimatta kertominen nousee esiin vaikeana ja
haastavana asiana, joka vaatii osakseen rohkeutta ja uskallusta. Kirjoittaja pahoittelee,
ettei ollut tarpeeksi rohkea kertoakseen asiasta. Koulun terveydenhoitaja merkityk-
sellistyy kirjoituksessa luotettavaksi tahoksi, jolle väkivallasta kertominen olisi voinut
olla mahdollista. Kirjoitus pitää sisällään toiveen rohkeudesta. Rohkeus on pelon
voittamista (Worline & Quinn 2003, 140).

Otteessa rakentuu katuvainen kuva vaikenemisestä. Kertomiseen liittyneet pelon tunteet
ja rohkeuden puute ylläpitivät vaikenemistä. Häpeä määrittäyty vaikenemisen syyksi,
vaikka otteessa tuleekin esiin aikuisiällä muodostettu ymmärrys siitä, ettei väkivalta
aiheutunut siitä, mitä kokija teki tai jätti tekemättä. Häpeä voi lamaannuttaa väkivallan
kokijaa, jolloin hän ei voi kontrolloida, muuttaa tai hallita omaa olemustaan ja alistuu
kokemaansa vääryyteen (Laitinen 2004, 119).

Keskusteluissa korostettiin myös kokijan omaa vastuuta väkivallasta kertomisessa. Vaikeneminen määritettiin samalla asiaksi, jolla voi olla vakavia seurauksia. Eräs kirjoittaja totesi

”Perheväkivaltakäsité pitää sisällään kaiken väkivallan. Siskosten välinen seksi kuulunee osin samaan luokkaan kuin vanhempien harjoittama insesti. Sitä on runsaammin kuin luullaankaan, mutta siitäkään ei puhuta. Asiat nousevat esiin vain uhrien puhuessa tai sattuma korjaa satoa.” (HS 27.11.2017)

Otteessa kirjoittaja rakentaa sisarusinsestistä kuvaa jossakin määrin yleisenä ilmiönä. Ilmiötä määrittelee myös vaikeneminen. Kirjoittaja toteaa asioiden paljastuvan vain, jos väkivaltaa kokevat kertovat kokemuksistaan. Kokijan vastuun korostaminen voi liittyvä väkivallasta puhumiseen yleisesti tai juuri tietystä väkivaltatilanteesta kertomiseen.

Kirjoittaja tuo esiin kertomisen tärkeyttä. Sitä hän korostaa toteamalla, että pahimmillaan hiljaisuus voi johtaa johonkin vakavaan asiantilaan, ehkä jopa kuolemaan. Metaforalla *sattuma korjaa satoa* kirjoittaja havainnollistaa kertomisen tärkeyttä ja toisaalta vaikenemisen vakavuutta. Kirjoitus rakentaa kuvaa kokijan omasta toimijuudesta ja sen vaikutuksesta väkivallan loppumiseen. Väkivallasta puhuminen on mahdollista liittää osaksi kokijan vahvaa toimijuutta (Ronkainen 2008).

4.1.2 Hiljaisuuden määrittämä koti

Keskusteluissa nousi esiin useasti perhepiiriä ja kotia merkityksellistävä vaikeneminen. Tällöin kodin ja perheen ilmapiiri oli vaikenemista edesauttava. Suomessa lapsuutta määrittää erilaiset institutionaaliset tilat. Pitkäaikaisimman instituution muodostaa perhe ja koti muodostaa perheen elintilan (Kallio 2010, 217).

”Olen yli viisikymmentä ja välit veljeni ja vanhempiinsa on menneet. Veli sai lapsena tehdä ihan mitä vain. Hän rikkoi lelun ja parkuhan siinä aina tuli. Minulle sanottiin että ole hiljaa ja veljeä ei rangaistu. Veli kiusasi ja isompana pahoinpiteli ellen kerennyt vessaan lukkojen taakse turvaan. Kodissani vallitsi ihan hirveä hiljaisuus ja painostava ilmapiiri. Heidän silmissään minä olen se paha ihminen. Onneksi minulla on oma

ihana ja rakastava perhe jossa vallitsee avoin keskusteleva ja Tasa-arvonen ilmapiiri. ” (IS 17.12.2017).

”Minuakin lapsena kolme vuotta vanhempi isovelji kuristi, hakkasi, potki ja heitti seinään. Syynä saattoi olla esimerkiksi se, että luin Aku Ankan häntä ennen. Isä vain totesi että lyö takaisin, äiti yritti komentaa lopettamaan mutta ei uskaltanut väliin ikinä tulla. Isä myös oli väkivaltainen siihen saakka kun täytin 16. Asiasta ei puhuta perheessä enkä veljen kanssa ole tekemisissä kuin sukujuhlissa. ” (IS 27.11.2017)

Ensimmäisessä otteessa nousee esiin sekä kodin ilmapiirin kireys ja vaitonaisuus että kokijaan henkilökohtaisesti kohdistettu vaade hiljenemisestä. Puhumattomuus rakentui perheen sisällä, kodin yksityisyydessä. Vanhemmat vaativat väkivallan kokijan vaikenemaan, kun he samanaikaisesti jättivät tekijän rankaisematta. Kyse oli vanhempien valinnasta. *Hirveä hiljaisuus* on metafora, jolla kirjoittaja merkityksellistää väkivallan vaikenemisesta muodostunutta tunnelmaa.

Myös kodissa vallitseva *painostava ilmapiiri* nousee kirjoituksessa esiin. Painostavuus on mahdollista ymmärtää osaksi vaikenemista tai osaksi kodin seinien sisäpuolella tapahtunutta muuta asiantilaa. Perhetilanne ja olosuhteet kotona merkityksellistyvät kireiksi, sellaisiksi, ettei avoin keskustelu väkivallasta tai ikävistä asioista yleisesti ollut perheen sisällä mahdollista.

Koti määrittyi puhumattomuuden paikaksi, jossa sisarusten välinen väkivalta oli vain yksi ulottuvuus. Kodissa vallinnutta tunnelmaa kirjoittaja korostaa tuomalla esiin olevansa itse lapsuuden perheensä silmissä syntipukki, koska ei halunnut vaieta kokemastaan väkivallasta. Myöhemmin kirjoittaja lisää olevansa iloinen nykyisestä elämäntilanteestaan, jossa hiljaisuus ja epätasa-arvo on korvattu muilla arvoilla. Kirjoituksen viimeinen lause tuo esiin toiveen sellaisesta perheestä, jossa jokaisella olisi oikeus kasvaa ja elää.

Jälkimmäisessä kirjoituksessa vaikeneminen määrittelee perhettä tässä ja nyt. Kirjoittaja tuo asian esiin toteamalla, ettei väkivallasta *puhuta*. Vaikka lause on kirjoitettu passiivissa, on se ymmärrettävissä viittaavan kirjoittajan omaan lapsuuden perheeseen. Väkivallan teot itsessään ovat osa historiaa, mutta puhumattomuus on rakentunut

perheen tavaksi toimia. Tällöin puhuminen ei ole luonnollista tai helppoa. Kirjoitus merkityksellistää kodin hiljaisuutta, jossa vaikeneminen määrittää sisarusten ja vanhempien välistä vuorovaikutusta edelleen. Kirjoittaja tuo esiin olevansa väkivallan tekijän kanssa tekemisissä vain harvoin. Läsnäolo väkivallan tekijän läheisyydessä ei ole luonnollista tai miellyttävää.

Keskusteluissa käytettiin perheen ja kodin käsitteitä osittain synonyymeina. Vaikeneminen muodostui perheenjäsenten vuorovaikutussuhteissa tai kodin konkretian sisäpuolella. Sisarusten välisestä väkivallasta puhuminen oli vain yksi asia, josta ei keskusteltu. Hiljaisuus leimasi perheen tunnetilaa monilta osin.

”Koti, jossa ei puhuttu asioista, näytetty tunteita tai osoitettu arvostusta vanhempien välillä oli huono kasvu ympäristö, meille kaikille. ” (HS 27.11.2017)

Koti on kirjoittajan tapa kuvata omaa perhettään, jonka sisällä mistään ei keskusteltu eikä tunteiden näyttäminen ollut sallittua. Koti rakentuu tällöin perinteisen lämpimän ja positiivisen kuvan negaatioksi, jota määrittelee kylmyys ja kolkkaus. Kirjoittaja kuvaa hiljaista ja tunteetonta kotia epäsovinnaksi paikaksi kasvaa. Hän viittaa lauseessaan *meihin*. Viittaus on mahdollista ymmärtää kahdella tavalla: se voi koskea kirjoittajan omaa perhettä, jossa oli mahdollisesti useampia sisaruksia tai sillä voidaan viitata lapsiin yleisesti. Kirjoitus pitää sisällään moraalisen kannanoton siitä, millainen perhe on hyvä tai huono lapsen turvallisen kasvun kannalta.

Väkivallasta vaikeneminen on jotain sellaista, jota ulkopuolisen saattaa olla vaikea ymmärtää. Vaikeneminen määrittyy tällöin luovuttamiseksi, mikä taistelee aktiivisen toimijuuden ja väkivallasta irtautumisen rooleja vastaan. Aktiivinen toimijuus nähdään erityisesti väkivaltilanteissa yhdeksi keinoksi irtautua väkivaltaisesta ihmissuhteesta.

”Haluan ehdottomasti tuomita kaiken perheväkivallan, oli kyse lasten keskeisestä, puolisojen keskeisestä tai vanhempien ja lasten välisestä väkivallasta - henkisestä tai fyysisestä. Jotenkin tuntuu kuitenkin oudolta - kun lukee näitä kommentteja - että aivan kuin asioita ei koskaan olisi otettu monessakaan perheessä puheeksi, edes aikuisena. On vain katkaistu välit. Eikö olisi hyvä - erityisesti uhrin kannalta - että hän

ottaisi asian puheeksi vai vaikka kirjoittaisi kirjeen ja kertoisi omista tuntemuksistaan, miten on itse asian kokenut ja nähnyt. Yrittäisi välttää syyttelyä vaan kertoisi vain omista tunteistaan. Ajattelen, että se saattaisi auttaa uhria enemmän kuin vain välien katkaisu...” (IS 27.11.2017)

Otteessa rakentuu kuva perheen sisäisestä vaikenemisesta negatiivisena asiana. Kirjoittaja rakentaa tekstissään asiantuntijaroolia. Hän ei kirjoita väkivallan kokijan positiosta käsin, vaan arvostelee vaikenemistä ulkopuolisen näkökulmasta. Kirjoittaja antaa ohjeita ja suosituksia siitä, mikä olisi *hyvä* tai *järkevä* tapa kokijan kannalta toimia asian suhteen. Kirjoittajan mukaan vaikeneminen ei ole hyvä ratkaisu, sillä se ei tuota mahdollisuutta keskustella asioista ja korjata niitä. Ihmetys kohdistuu siihen, miksei asioista puhuta perheen sisällä. Kirjoittaja mainitsee tuomitsevansa väkivallan. Tuomitsevuus on kirjoittajan tapa korostaa keskustelun tärkeyttä.

Vaikeneminen on ulkopuolisen silmin outoa, ihmeellistä ja erikoista ja vaatii selittelyä. Asiantuntija-aseman korostaminen on yksi keino pyrkiä vakuuttamaan väkivallan kokijat vaikenemisen seurauksista. Toisaalta sen avulla kirjoittaja korostaa myös *uhrin* auttamisnäkökulmaa. Otteessa rakennettu kuva vaikenemisesta ”vääränä tapana” nostaa esiin kokijan syyllisyydentuntoa. Kirjoittaja korostaa perheen merkitystä ja kokijan vaikutusmahdollisuuksia ja pyrkii niiden avulla vaikuttamaan asian puheeksi ottamiseen. Kirjoituksessa nousee esiin kannustavuus, mutta tapa, jolla kirjoittaja pyrkii vaikuttamaan, saattaa kääntyä kokijaa vastaan ja nostaa esiin häpeää ja syyllisyyttäkin vaikenemisesta.

4.1.3 Puheeksi ottamisen vaikeus

Kulttuurisesti rakentunut vaikeneminen tekee sisarusten välisestä väkivallasta salattua. Salaisuus ilmiön ympärillä tekee siitä pyhän sijaan kielletyn ja epäpuhtaan. Ilmiö rakentuu vaietuksi osittain ehkä siksi, ettei siitä puhuta julkisesti suomalaisessa yhteiskunnassa, mutta myös siksi, että ilmiö rakentuu suljetun perhesysteemin sisällä. Väkivaltapuheeseen liittyvä yhteiskunnallinen vaikeneminen rakentuu kulttuuristen normien mukaisesti. Yhteiskunta muodostaa kokonaisuuden ja sen sisällä useita erilaisia instituutioita, missä väkivallan esiin tuominen on haastavaa. Seuraavassa otteessa

kirjoittaja painottaa yhteiskunnallista vastuuta aiheesta ja siitä puhumisesta. Hän nimeää vaikenemiseen liittyviksi vastuunkantajiksi erityisesti tutkijat ja päättäjät.

”Luulisi jo tutkijoidenkin kiinnostuvan siitä, mikä ajaa meidät suomalaiset väkivaltaan jopa jo lapsina ? Asia on vaiettu kuoliaaksi, kuten niin monet muut asiat on tässä maassa tapana vaieta. Jopa omaisuusrikoksistakin saa suuremmat tuomiot kuin väkivallasta, se ei voi olla oikein. Päättäjät vaikenevat asiasta, vaikka maamme komeilee aina väkivaltatilastoissa maailman kärkikastissa. Edes lapsia voisi säästää siltä ja alkoholin huuuisista kodeista.” (IS 17.12.2017).

Vaikeneminen mainitaan otteessa kolmesti. Vaikeneminen määrittyy ensiksi asiantilana, josta kirjoittaja käyttää metaforaa *vaiettu kuoliaaksi*. Metaforaan tiivistyy vaikenemisen totaalisuus ja ilmiöön liittyvä kielletty luonne. Toisaalta vaikeneminen on jotain kulttuurisidonnaista ja kansakuntaa laajemmin määrittävää. Tämä tulee esille kirjoittajan todetessa, että vaikeneminen on yleistä Suomessa. Suomalaisuuden esiin tuominen paikantaa väkivaltaongelman juuri tätä yhteiskuntaa koskevaksi. Asioiden ilmaiseminen passiivissa rakentaa kuvaa siitä, että ilmiöön liittyvä vaikeneminen on kaikkia yhteiskunnan jäseniä koskeva asia eikä vain jotain kirjoittajalle henkilökohtaista.

Väkivallan yleisyyden korostaminen ja toisaalta väkivaltarikoksiin liitetyt alhaiset tuomiot rakentavat negatiivista kuvaa Suomesta ja suomalaisuudesta. Teksti pitää sisällään myös moraalisen kannanoton oikeaan ja väärään. Kirjoituksesta välittyy näkemys yhteiskunnallisen tason välinpitämättömyydestä, joka liitetään osaksi tärkeää ja merkityksellistä ilmiötä. Väkivallasta vaikeneminen on otteessa tuotetun kuvan mukaisesti väärä lähestymistapa. Aiheen tabumainen luonne tulisi kumota ja muuttaa ja väkivallan syy pitäisi siirtää pois perheestä ja yksilöistä yhteiskunnan rakenteiden tasolle.

Yhteiskunnallisen vastuun korostaminen rakentuu väkivallan vaikenemisen yhdeksi näkökulmaksi, jossa asian puheeksi ottaminen nostattaa esiin yhteiskuntakriittisen näkemyksen.

”Vaatii ilmeisesti liikaa tekemistä päättäjiltä. Onhan se kivempi näperrellä pikkumaisesti vaikka alkoholiprosenttien parissa. Kansa hoitakoon ongelmansa itse. ” (IS 17.12.2017).

Päättäjien piittaamattomuus nostetaan vaikenemisen syyksi edellisessä otteessa. Julkiset toimijat ja viranomaiset merkityksellistyvät kirjoituksessa välinpitämättöminä tahoina, jotka jättävät kansan ja yksilöt yksin vaikeiden asioiden kanssa. Kirjoituksessa puhutaan *päättäjistä* määrittelemättä heitä tarkemmin. Tulkitsen päättäjät kirjoituksessa poliitikoiksi, sillä kirjoittaja toteaa heidän tekevän töitä mieluummin alkoholi-asioiden kanssa.

Näpertely on termi, joka kuvaa kirjoittajan asenteellisuutta päättäjien työtä kohtaan. Päättäjien työ ei määriy ”kunnolliseksi” ja rehelliseksi ansiotyöksi, vaan lähinnä puuhasteluksi, jolla ei ole todellista merkitystä. Kirjoittaja tarkentaa kyseisen toiminnan vähäpätöisyyttä toteamalla sen oleman pikkumaista. Väkivallan vaikenemisestä eroon pääseminen merkityksellistyy tärkeäksi asiaksi suhteessa esimerkiksi alkoholi-politiikkaan.

Väkivallan kohtaaminen ei merkityksellisty haasteeksi vain ruohonjuuritasolla, vaan koko kansakuntaa leikkaavana ja yhteiskuntaluokasta riippumattomana asiana, johon tulisi kiinnittää huomiota alkoholiprosentteja enemmän. Yhteiskuntakriittisyys korostaa päättäjien tärkeää roolia, jossa heidän tulisi avata vaikea ja vaiettu keskustelu eikä kansan tarvitsisi selvittää ongelmasta yksin. Samaa yksin jäämistä korostaa myös seuraava ote, jossa vaikenemisen ongelma liitetään myös osaksi opettajien toimintaa.

”Kuinka sitten ihmetellään, että mielenterveys potilaita on niin paljon, millainen tämä yhteiskunta oikein on? Sisarukset pieksävät heikompiiaan, kammottavaa... sairasta... vanhemmat seuratkaa lapsianne ja kuunnelkaa kaikkia osapuolia, tasapuolisesti ... Kouluissa opettajat sulkee silmänsä pahoinpitelyltä ja kiusaamiselta... saman palkan saa, kun ei jaksa selvittää asioita... pienet avuttomat, jotka ei osaa puolustaa itseään jäävät jalkoihin, vanhemmat kasvattakaa hyvän itsetunnon omaavia lapsia, suojelkaa omianne ja olkaa kiinnostuneita lapsienne elämästä, tunteista ym. Käykää kurssuja tai kouluttakaa itsenne hyväksi vanhemmaksi... lapsissa on tulevaisuus... ” (IS 17.12.2017)

Otteessa nousee esiin kulttuurinen kannanotto väkivallasta vaikenemiseen. Vaikeneminen liitetään yhteiskuntaan, vanhempiin ja kasvatuksen ammattilaisiin. Sisarusten välinen väkivalta määrittyy osaksi pahoinvointia, joka näkyy yhteiskunnassa esimerkiksi mielenterveyspalveluiden kasvavana tarpeena. Sisarusten välinen väkivalta merkityksellistyy asiana, jossa vahvempi satuttaa heikompaa eikä väkivaltaan puututa, vaan pysytään hiljaa. Tapa tuoda vaikenemistä esiin on syyllistävä. Syyttävä sormi osoittaa sekä vanhempiin, joiden tulee *kuunnella* lapsiaan, että opettajiin, jotka vetäytyvät ammattilaisen kuoren taakse eivätkä puutu, koska puuttuminen ei tuo heille lisää etuja.

Kirjoituksessa nostetaan esiin opettajien tärkeä rooli lasten suojelijoina ja tähän rooliin liittyvä ihanteiden mureneminen. Vaikenemistä korostetaan retoristen keinojen avulla. Yksi keino on kuvata väkivaltaa kohtaavat lapset heikkoina ja avuttomina. Moraalinen paheksunta nousee esiin kirjoituksessa useassa kohdassa. Toisaalta paheksunta liitetään vanhempien tapaan toimia kasvattajina ja toisaalta sillä viitataan ammattilaisten taitojen puutteeseen. Lasten luoman tulevaisuuden korostaminen on perinteinen tapa korostaa lasten tärkeyttä ja merkitystä yhteiskunnassa.

Sisarusten välisestä väkivallasta vaikeneminen ei ole vain perheen sisäinen ongelma. Kyseessä on pitkälti tunnistamaton ilmiö, johon puuttuminen tai puheeksi ottaminen on vaikeaa osittain tiedon vähyyden vuoksi. Perheen ulkopuolisen yhteisön on helpompaa ohittaa asia vaikenemalla. Keskusteluissa sisarusten välinen väkivalta nousi esiin kulttuurisesti vaikeana ilmiönä. Erityisesti naapureiden oletettiin olevan väkivallasta tietoisia, mutta vaienneen systemaattisesti asiasta ehkä puuttumiseen liittyvän pelon tai muun syyn vuoksi.

”Että tällaista maaseudun idyllissä on kasvaa. Kaikki kylillä tietävät, mutta kukaan ei puutu. Selkärankaa ei ole.” (IS 27.11.2017).

”Lapsuuteni ja teini-ikäni oli painajaismaista, suoranaista kidutusta, eikä minua kukaan uskonut eikä auttanut, vaikka naapurit tiesivät.” (IS 17.12.2017)

Naapurit ja kyläyhteisö määrittyvät otteissa välipitämättöminä. Välinpitämättömyys osaltaan sallii teot ja mahdollistaa väkivallan jatkumisen. Väkivallasta tiedetään, mutta järjestelmällisesti siitä vaietaan tai siihen ei ainakaan puututa. Vaikenemisen syitä ei otteissa arvailla, mutta puuttumattomuus liitetään osaksi yhteisön ongelmaa. Ensimmäisessä otteessa kirjoittaja toteaa puuttumisen olevan selkärangattomuutta.

Jälkimmäisessä otteessa nousee esiin näkemys yhteisöstä tai naapureista läheisinä, joiden hiljaisuus lisää väkivallan kokijan tunnetta yksin jäämisestä ja vaikeista kokemuksista. Kirjoittaja kertoo väkivallan vaikutuksista omaan elämäänsä ja jatkaa, että naapurit olivat asiasta tietoisia, mutta eivät välittäneet. He valistivat hiljaisuuden ja vaikenemisen roolikseen. Yhteisöjen toimijuus paikantuu otteissa pelkurimaiseksi ja väkivallan kokijan näkökulmasta pelkuruutta on vaikea hyväksyä.

Puuttuminen ulkopuolisten perhetilanteisiin ei ole helppoa. Se saattaa olla haastavaa esimerkiksi siksi, että perhe määrittyy jollakin tavoin arvostetuksi ja ihailluksi jonkin tietyn ominaisuuden vuoksi. Seuraavassa otteessa nousee esiin ulkopuolisen vaikeus puuttua *onnellisen* perheen elämään.

”Lapsena naapurissa asui perhe, jossa lapset harrastivat kilpaurheilua. Perheen isä kuljetti lapsia treeneihin, kilpailuihin ja leireille. Kun lapsilla oli hieman vapaata eikä vanhemmat olleet kotona, niin perheen poika hakkasi nuorempaa sisartaan potkimalla. Kerran hän löi minuakin, mutta vanhempani puuttuivat siihen heti. Lopputuloksena sovittiin ettei heidän tytär saanut leikkiä kanssani. Kun aikuisena olemme tavanneet niin perheen tytär on alkoholisoitunut, syö raihoittavia ja on väkivaltaisessa suhteessa. Veljellä menee paremmin. En ole koskaan pystynyt ottamaan puheeksi sitä mitä näin, sillä olivathan he SM-tason urheilijoita ja 'onnellinen' perhe.” (IS 17.12.2017)

Väkivaltaan puuttuminen määrittyy haasteeksi, kun kyseessä on ulospäin onnelliselta vaikuttava perhe. Normaaliuden, hyväosaisuuden ja onnellisuuden avulla pyritään etsimään selitystä sille, ettei väkivaltaan puututtu eikä asioista naapureiden kanssa keskusteltu. Toisaalta kirjoituksessa korostuu kirjoittajan omien vanhempien ”hyvyys”. Kirjoittaja mainitsee omien vanhempiensa puuttuneen väkivaltaan, joka kohdistui itse kirjoittajaan. Näin ollen kirjoittaja merkityksellistää omat vanhempansa ”hyviksi” ja

luotettaviksi suhteessa kirjoittajaan itseensä. Ulkopuolisten asioihin puuttuminen merkityksellistyy puolestaan haasteena, jota kirjoittaja ei ole edelleenkään voittanut. Kirjoituksesta nousee esiin katuvaainen sävy puuttumattomuudesta.

Vaikenemisesta ja puuttumisen vaikeudesta rakennetaan kuvaa myös ulkopuolisia ymmärtävään sävyyn. Perheen ulkopuoliset eivät voi tietää väkivaltaa varmaksi, mikä oikeuttaa hiljaisuuden ja vaikenemisen. Seuraavassa otteessa kirjoittaja vastaa keskusteluketjussa väkivaltaa kokeneelle ja määrittelee puheeksi ottamisen velvollisuuden koskevan kokijaa eikä *ulkopuolisia*.

””Miksi vaietaan?” Kuulostaa siltä, että kirjoittaja yrittää kaataa syyllisyyttä ulkopuolisten niskaan. Tuskinpa monikaan tuollaista väkivaltaa hyväksyy, vaikka tietysti puuttumiskynnys ulkopuolisille on korkea, ilman varmaa tietoa..” (HS 27.11.2017)

Kirjoituksen alkuun kirjoittaja on ottanut retoriseksi keinoksi toisen keskustelijan kysymyksen siitä, miksi sisarusten välisestä väkivallasta vaietaan. Oteessa rakentuu vahva kuva vaikenemisesta kokijan omana valintana. Kirjoittajan mukaan sisarusten välisestä väkivallasta vaikenemista ei voi sisällyttää ulkopuolisten vastuulle. Kokijan rooli väkivallasta kertomisesta korostuu.

Otteessa ulkopuolisten puuttumisen vaikeutta pyritään selittämään. Ulkopuolisen puuttumiskynnys määrittyy ja selittyy korkeaksi ilman *varmaa* faktatietoa. Kirjoituksessa nousee esiin myös puolustautuminen. Samalla siinä kuitenkin korostuu väkivallan tuomitseminen. Hyväksyminen ja puuttuminen määrittyvät eri tasoille. Vaikeneminen on sosiaalisesti muotoutunutta ja ylläpitää yhteisöihin liittyvää sosiaalista järjestystä (Laitinen 2009, 5).

4.2 Väkivalta vallan elementtinä

Sisarusten välinen väkivalta on jotain sellaista, johon liittyy olennaisesti sisarusuhteissa ja perheissä käytetty valta. Valta muotoilee perhesuhteita ja määrittää sisarusten välejä. Väkivalta sisarusuhteissa merkityksellistyy vallan käytön erilaisina elementteinä. Väkivalta sisarusuhteissa ei määrity vain yhden tahallisen teon kautta.

Kyse on tekojen jatkumosta, jolloin väkivalta on kosketeltavissa silloinkin, kun se ei fyysisesti ole läsnä. Väkivaltaan liittyy aina vallan epäsuhta: väkivallan tekijä on kokijaa vahvempi tai pyrkii tuomaan itseään siinä valossa esiin.

Olen paikantanut aineistosta kolme erilaista vallan elementtiä. Ensimmäinen elementti tuo esiin väkivallan ei-sukupuolittuneena kysymyksenä. Keskusteluissa sisarusten välinen väkivalta ei ollut sukupuolittunutta, vaan väkivaltaa tekevät niin siskot kuin veljet. Toinen valtaa merkityksellistävä elementti kohdistuu perheen vanhempiin, jotka käyttävät omaa valtaansa esimerkiksi sallimalla väkivallan sisarusten välillä tai vähättelemällä sitä. Kolmas merkitys nostaa esiin väkivallan kokijan vallan puutetta. Väkivaltaisessa suhteessa on aina kyse valtasuhteiden moniulotteisuudesta ja sen avulla syntyneestä vallan epäsymmetrisyydestä (Keskinen 2005, 47).

4.2.1 Sukupuolesta riippumaton

Käsitteenä sisarusten välinen väkivalta on sukupuolineutraali eikä määrittele väkivallan tekijän tai kokijan sukupuolta. Aineistossa kuvattiin usein väkivallan tekijää. Väkivalta-asetelma ja siihen liittyvä vallan käyttö ei aineistossa jakautunut kuitenkaan selvästi sukupuolittuneesti. Aineistossa väkivaltaa käyttävien veljien ja siskojen osuus oli lähes yhtä suuri. Keskustelijat toivat 47 tapauksessa esiin väkivallan tekijän olleen veli, 33 tapauksessa väkivallan tekijän olleen sisko ja 8 tapauksessa väkivallan tekijän sukupuolta ei mainittu.

Vallankäytön näkökulmasta veljien tekemä väkivalta sisälsi paljon fyysistä voimankäyttöä. Siskojen sisaruksiin kohdistama väkivalta kuvautui aineistossa ehkä vähemmän fyysiseksi, mutta myös sitä kuvailtiin osittain raa'aksi ja brutaaliksi. Valta oli läsnä kaikissa väkivaltakuvauksissa.

Vaikka aineistossa ei tullut näkyviin selvä sisarusten välisen väkivallan sukupuolittuneisuus, oli sukupuoli vahvasti läsnä monessa kirjoituksessa.

”Itselläkin oli samanlainen isovelji; hakkaamista, komentelua, seksuaalista hyväksikäyttöä. Kerran isovelji taittoi käteni sijoiltaan ja sai

palkkioksi karkkipussin. Pikkuvelikin otti vaikutteita isoveljestä. Vanhempia ei pätjän vertaa kiinnostanut, miten tyttöä kohdellaan, kunhan vain täydellisillä kultapojilla oli kaikki kunnossa. ” (IS 27.11.2017).

Edellisessä otteessa kirjoittaja kertoo *veljien* häneen kohdistamasta väkivallasta. Vallankäytön tasot kirjoituksessa ovat moninaiset ja heti otteen alussa kirjoittaja tuo esiin, että *myös* hän jakaa kokemuksen väkivaltaisesta veljestä. Jo pelkkä tietoisuus mahdollisuudesta käyttää valtaa tai tunne oman vallan puutteesta on perhesysteemissä erittäin merkityksellistä (Notko 2011, 69). Otteessa korostuu väkivallan sukupuolikiysymys, jota kirjoittaja pyrkii lisäämään painottamalla olevansa itse *tyttö*. Tyttö-poika-asetelma korostuu entisestään toteamuksessa, jossa vanhemmat eivät puuttuneet sisarusten väliseen väkivaltaan.

Kirjoituksesta nousee esiin katkeruus vanhempia kohtaan. Kirjoittaja rakentaa kuvaa poikia suosivista ja tyttöjä syrjivistä vanhemmista. Myös sosiaalisen oppimisen malli tulee näkyviin kirjoittajan todetessa pikkuveljen oppineen väkivaltaista toimintaa isommalta veljeltä. Väkivaltaan liittyvä valta nousee esiin otteessa useaan kertaan. Valta mahdollisti veljien väkivaltaisen käytöksen ja toisaalta siitä myös palkittiin väkivallan tekijää. Vanhemmat eivät puolustaneet väkivallan kokijaa käyttämällä omaa valtaansa oikein. Otteessa ei rakennu sukupuolineutraali suhtautuminen väkivaltaan. Sen sijaan väkivalta kuvataan hyvin sukupuolittuneena. Valtadiskurssi nousee otteessa esiin epätasa-arvona suhteessa perheen miesten ja naisten osalta. Veljillä oli valta käyttää väkivaltaa siskoa kohtaan.

Sisarusten välisessä väkivallassa valta sisarusten välillä on epätasaisesti jakautunutta. Vallan epätasapaino nostaa väkivallan tekijän vallankäytön kärkeen, kun väkivallan kokija alistuu osaansa. Vallankäytön näkökulmasta sisarusten välisen väkivallan tarkoituksena oli satuttaa ja tuottaa pahaa.

”Saman sain kokea itsekin, paitsi hakkaajina ja kiusaajina oli kaksi isosisko. Milloin minut pönkättiin pimeään komeroon ja peloteltiin kummituksilla, olin 4-vuotias!! Toinen siskoista hakkasi päätäni seinää vasten että taju lähti, sain aivotärähdyksen, ja äitini vain vähätteli tapahtunutta, ei vienyt minua edes lääkäriin, olin silloin 6-vuotias!!

Vuosia kestävä henkinen ja fyysinen väkivalta jatkui ja jatkui, mutta kun kasvoini aikuiseksi ja vahvaksi, fyysinen väkivalta loppui, kun raukat huomasivat että olen heitä vahvempi, mutta henkinen väkivalta jatkui, ja se käsittämätön kateus.....en ole kummankaan siskon kanssa missään tekemisissä, heitä ei ole ikävä!!” (IS 27.11.2017)

Vallankäyttöön liittyvä sukupuolen käsittely on edellisessä kirjoituksessa sivuutettu nopeasti. Kirjoittaja toteaa väkivallan tekijän olleen tyttö. Ainoa kohta, jossa kirjoittaja jollakin tavoin tuo sukupuolikysymystä esiin on kirjoituksen ensimmäinen lause, jossa hän käyttää sanaa *paitsi*. Tällä hän viittaa edellisten kirjoittajien kertomuksiin, jossa väkivallan tekijöinä on ollut veli. Kyseisen toteamuksen jälkeen kirjoittaja ei lähde rakentamaan väkivallasta sukupuolittunutta kysymystä, vaan ainoastaan toteaa tapahtuneet faktat.

Valta rakentuu edellisessä otteessa keinona pyrkiä hallitsemaan väkivallan kokijaa, jolloin hän joutuu kohtaamaan pelkoa, kipua ja alentamista. Kirjoittaja kertoo olleensa kahden eri sukupolven armoilla ja kohdanneensa vääristynyttä vallankäyttöä *paitsi* siskojensa myös äitinsä osalta. Vallan käyttöön liittyy ajallinen jatkumo, joka rakentaa väkivaltaa jatkuvana ja hallitsevana elementtinä. Kirjoituksessa merkityksellistyy väkivallan muotoihin liittyvä jatkumo, jossa fyysisen vallan käyttö loppui, kun kokija kasvoi aikuiseksi, mutta henkinen alistaminen jatkui, kunnes kokija teki oman ratkaisunsa ja katkaisi välit siskoihinsa kokonaan. Väkivallan tekijöitä kirjoittaja kuvaa *raukoiksi*. Väkivallan tekijä voidaan ymmärtää tällöin pelkuriksi, joka kaipaa lähinnä sääliä. Hän ei ole vahva eikä hänellä ole enää valtaa suhteessa kokijaan.

Yleisesti käsitys väkivallasta sukupuolittuneena kysymyksenä määrittää väkivallan tekijään ja kokijaan tietyt ominaisuudet. Nämä ominaisuudet pitävät sisällään valtaan ja sen käyttöön liitettäviä elementtejä. Vaikka väkivalta kuvautui aineistossa sukupuolesta riippumattomana vallan väärinkäyttönä, halusivat monet kirjoittajat kuitenkin nostaa esiin sukupuoliasiaa. Naiset väkivallan tekijöinä ja toisaalta miesten kokema häpeä väkivaltakokemuksesta nousee esiin seuraavissa otteissa.

”Taas tuodaan esiin miten veli on pahoinpidellyt siskoaan. Mitenkä kun isosisko pahoinpitelee pikku veljeään? Vai onko kyseessä tabu mistä ei

saa puhua, samoin kuin kun nainen pahoinpitelee miestä?” (IS 17.12.2017)

”Väärin on oli miten tahansa. Pojat ehkä vielä vähemmän uskaltavat edes puhua, kun pitäisi kai olla urhea mies tai jotain. Varmaan paljonkin miehiä, jotka eivät uskalla edes aikuisena puhua. Nämä teot ovat ihan yhtä tuomittavia oli se uhri tyttö tai poika.” (IS 17.12.2017)

Ensimmäisessä otteessa nousee esiin ärtymys perinteistä väkivallan sukupuolikiusymystä kohtaan. Kirjoittaja esittää retorisen kysymyksen liittyen siskojen tekemään väkivaltaan. Hän ei odota vastausta kysymykseensä, vaan pyrkii pysäyttämään keskustelun, joka menee hänen mielestään väärille urille. Kysymyksellään kirjoittaja merkityksellistää väkivaltaan liitettävää ongelmaa: sukupuolittuneisuutta. Kysymyksen tarkoituksena on herätellä muita keskustelijoita ja ehkä myös hieman provosoida. Kirjoittaja myös ihmettelee vallan käytön kysymystä ja kyseenalaistaa väkivaltaan liitettävän perinteisen käsityksen miehistä väkivallan tekijöinä.

Jälkimmäinen kirjoitus sisältää moraalisen kannanoton väkivallasta vääränlaisen vallan käyttönä. Kirjoittajan mukaan väkivalta on vääränlainen toimintatapa riippumatta siitä, mitä sukupuolta väkivallan tekijä edustaa. Hän kuitenkin esittää stereotypian miehistä *urheina* yksilöinä. Urheus estää väkivallasta kertomista. Tämä voidaan ymmärtää myös vallan ulottuvuudeksi, sillä vahvoiksi ymmärretyt miehet menettävät valtansa sillä hetkellä, kun myöntävätkin olevansa heikkoja, *uhreja*.

Kirjoittaja kääntää lopuksi väkivaltaan liitettävän sukupuolittuneisuuden epätyypillisellä tavalla koskemaan väkivallan kokijaa tekijän sijasta. Kirjoittaja puhuu *uhrista* sukupuolittuneena kysymyksenä toteamalla väkivallan tekojen olevan tuomittavia, olipa kokija sisko tai veli. Vahingoittavassa ihmissuhteessa on tärkeää tuoda esiin, millä tavoin valta ymmärretään, mitä se tarkoittaa ja miten vallan käyttöön perheen sisällä suhtaudutaan (Notko 2011, 67).

4.2.2 Vanhempi vallan väärinkäyttäjänä

Vanhemmuus alkaa siitä hetkestä, kun perheeseen syntyy ensimmäinen lapsi. Vanhemmuus pitää sisällään tunnesiteen lapseen, hoivan, kasvattamisen ja lapseen liittyvän taloudellisen vastuun. (Kuronen 2003, 113–114; Schmitt 2003, 307.) Vanhemmuuden valta merkityksellistyi aineistossa monin eri tavoin. Vallan käyttö saattoi ilmetä vähättelynä, normalisointina tai selvästi yhden sisaruksen suosimisena. Kirjoittajille vanhemmuuden valta merkityksellistyi asiana, jossa lapsuus ei ollut suojeleminen arvoinen.

Perheessä vanhemmat ja lapset eivät ole eivätkä voi olla tasa-arvoisessa asemassa, sillä vanhemmuuden tehtävänä on rajata ja kasvattaa turvallisesti. Vallan käyttöä perheessä tulee harkita, mitoittaa ja kohdistaa oikein. Jokainen yhteiskunta määrittelee omat käsityksensä hyvästä tai pahasta vanhemmuudesta, perheestä sekä kasvatustavasta. (Schmitt 2003, 301). Vallasta tulee vääryyden symboli silloin, kun vanhempi selvästi suosii yhtä sisarusta muiden kustannuksella.

”Vanhemmille esikoispoika on kultapoika joka ei voi tehdä mitään väärin vaikka on istunut pahoinpitelystä vankilassakin. ”Se nyt on vaan semmoinen” on vanhempien kiittäminen asiaan jos veljen käytöksestä puhuu. Enää hän ei minua uhkaile tai murjo, sillä olen katkaissut välit kokonaan. Jos veljeni on jossakin sukutilaisuudessa paikalla, en mene sinne. Äiti ei yhtään ymmärrä tilannetta eikä ole koskaan tajunnut, miksi muut sisarukset eivät tule esikoisen kanssa toimeen. Ja toden totta, minä olen vanhempien mielestä se, joka tekee asiat hankalaksi perheessä. Muilla sisaruksilla kun on veljeen sentään edes jonkinlaiset (joskin vaivaantuneet) puhevälit.” (HS 27.11.2017)

Kirjoittaja kuvaa vanhempien vallan käyttöä otteessa useassa kohdassa. Ensinnäkin vanhemmat ovat nostaneet yhden sisaruksen selvästi muiden yläpuolelle. Kokemusta yhden sisaruksen suosimisesta kuvataan metaforalla *kultapoika*. Kultapoika voidaan käsittää vanhempien suosikiksi. Häntä ei koske samat säännöt kuin muita sisaruksia. Toiseksi vanhemmat vähättelevät *kultapoikansa* toimintaa. Kirjoittaja nostaa tämän esiin kuvaamalla vanhempien toimintaa hetkenä, jolloin heidän olettaisi puuttuvan suosikkinsa huonoon käytökseen. Kirjoittaja korostaa asiaa tuomalla esiin väkivaltaisen

veljen vankilatuomion. Siinä missä yleisesti vankeihin kohdistuu moraalista paheksuntaa, kirjoittajan vanhemmat katsoivat tilanteita läpi sormiensa.

Kolmanneksi otteessa rakentunut vanhempien valta nousee esiin toteamuksessa, jonka mukaan äiti ei ymmärrä, minkä vuoksi kirjoittaja on katkaissut välinsä väkivaltaiseen veljeensä tai jättää saapumatta sukujuhlisiin, joihin veli tulee paikalle. Viimeiseksi vanhempien valta nousee esiin toteamuksessa, jossa kirjoittaja kertoo olevansa perheessään niin sanottu musta lammas, se, joka on erilainen. Otteessa tuotettu kuva vanhemmasta vallankäytön osapuolena ei imartele, vaan syyttää. Vanhempi ei ole lapselle turvallinen aikuinen, jonka suojeluun voi aukottomasti luottaa.

Kun vanhemmuus ei ole kunnossa, se vaikuttaa monin eri tavoin perhedynamiikkaan ja siihen, miten hyvin perheessä voidaan. Vanhemmat voivat vähätellä ja normalisoida sisarusten välistä väkivaltaa tai peräti osallistua väkivaltaisiin tekoihin. Seuraavan otteen kirjoittaja kertoo olleensa perheensä sylkykuppei, hylkiö, jonka suojeleminen on turhaa.

”Asuin Pohjois-pohjanmaalla 60 luvulla ja jouduin usein mielenterveys-ongelmista kärsivän äitini johdolla perheen psykopaatti veljeni ,sekä toisen veljen pahoipitelyjen kohteeksi,eräänä keväisenä iltana ilman mitään syytä minut otettiin kiinni ulkona,jolloin hengenhädässäni huusin apua,sillä olihan vain ikäni 11-12 vuotta,nämä murhaajani pelästyivät huutoani,mutta jatkoivat kuristus pahoipitelyä jonkin aikaa,pelkäsin todella heidän tappavan minut, äitini johdolla. Seuraavana päivänä kuulin että joen takainen mies asukas oli kuullut myös avun huutoni,sillä olihan jäiden lähdön aika ,perheeni oli kertoillut naapurille,että olisin tahallani huudellut apua,jolloin he olivat keskustelleet vakavasti pitäisikkö minulle antaa kunnan selkäsauna,tästä hyvästä.Tämä oli vasta alkua?” (IS 17.12.2017).

Kirjoituksessa rakentuu synkkä kuvaus lapsuudesta. Kirjoittajan taustaan liittyy vakava ja vaikea perhetilanne, jossa hän on joutunut kohtaamaan väkivaltaa monen läheisensä taholta. Vanhemman vallankäytön varjopuoli korostuu, kun vanhempi osallistuu väkivaltaan itse. Kirjoittaja kuvaa väkivaltaisen äitinsä ja veljensä mielisairaiksi. Mielenterveyteen liittyvät ongelmat ovat tulkittavissa kahdella tavoin: ne voivat viitata

kirjoittajan näkemykseen väkivallan tekijöistä täysin kahjoina, hulluina tai päättöminä. Toisaalta kirjoittaja voi pyrkiä selittämään väkivaltaa huonolla mielenterveydellä.

Kirjoittajan esiin nostama julmuus ja vanhemman valta pakottavat pohtimaan vanhemman vallankäytön oikeutusta. Vakavaksi ja brutaaliksi väkivallaksi luokitellut pahoinpitelyt ja lähes kuolemaan johtaneet teot nostavat esiin vanhemman vallankäytön mahdollisuudet ja toisaalta lapsen heikkouden vallan kourissa. Vanhemmuuden valta on liittynyt myös oikeutukseen puhua väkivallasta naapurin kanssa rankaisukeinona.

Aineistosta nousi esiin myös väkivaltatilanteissa täysin ulkopuolisten ihmisten suhtautuminen vanhempien vallan väärinkäyttöön.

”Aika karkea kohtalo pikkusiskolla. Se, että antaa veljen pahoinpidellä sisartaan, on todellakin vanhmepien väkivaltaa lastaan kohtaan. Tästä pitäisi saada sekä vanhemmat että isovelji tuomiolle.” (HS 27.11.2017)

Kirjoittaja kuvaa väkivaltaa kokeneen tilannetta ikäväksi. Hän kirjoittaa *kohtalosta*. Kohtalo leimaa asian jossakin määrin pysyväksi osaksi ihmisen sisintä, sitä mitä hän on ja millaiseksi hän on rakentunut väkivallan kokemusten seurauksena. Vanhempien vallankäytön osuus liittyy otteen toiseen lauseeseen, jossa rakentuu vanhempien sallivuuden negaatio. Sisarusten välisen väkivallan hyväksyminen on tällöin vääränlaista vallan käyttöä suhteessa aikuisten ja lasten rooleihin. Hyväksymällä väkivallan vanhempi lisää kokijan tuntemusta siitä, että väkivalta on oikeutettua ja hyväksyttävää. Se on oikea tapa ratkaista erimielisyyksiä. Kirjoittaja toteaa lopuksi, että sisarusten välinen väkivalta pitäisi tuomita paitsi väkivallan tekijän osalta, mutta lisäksi myös väkivaltaa sallivien ja hyväksyvien vanhempien osalta. He ovat asiassa rikoskumppaneita, jotka tulee tuomita tekijän rinnalla.

Sisarusten välisen väkivallan hyväksyminen ja vähättely sai useat kirjoittajat ärtymään ja näkemään vanhemmat heikkoina yksilöinä, jotka eivät välitä tai suojele.

”Ei ole syytä vanhempien hyväksyä! On siinäkin rakastavat vanhemmat! Typerykset jotka aiheuttaa omalle lapselleen kauaskantoisia seurauksia välinpitämättömyydellään!” (IS 27.11.2017)

Otteessa rakentuu kuva ”huonoista” vanhemmista. Vanhemmat, joiden pitäisi vain ja ainoastaan rakastaa ja haluta lastensa parasta, aiheuttavat omalla toiminnallaan ja väkivallan hyväksymisellä lapselle seurauksia, joiden kanssa hän joutuu elämään koko loppuelämänsä. Vanhempien ei pidä hyväksyä sisarusten välistä väkivaltaa. Se tulee tuomita ja siihen tulee puuttua. Muunlainen toiminta nostaa näkyväksi vanhemmuuden heikkouden. Kirjoittajan ironinen toteamus rakastavista vanhemmista kääntyy heitä vastaan. Väkivaltaa hyväksyvät vanhemmat tekevät itsestään typeriä, huonoja ja välinpitämättömiä. He aiheuttavat väkivallan kokijalle tuskaa, jota hän saattaa kantaa elämässään pitkään. Vanhemmat eivät pysty suojelemaan, vaan käyttävät merkittävää valtaansa perheen sisällä väärin. Tämä vaurioittaa väkivallan kokijan sisintä.

4.2.3 Kokija vailta valtaa

Valta ja vaikuttaminen liitetään osaksi aktiivista toimijuutta, jolloin yksilön vastuuta korostetaan. Helne (2009, 33) toteaa, että yksilön vastuun korostaminen vaikuttaa yhteiskuntaan ongelmien desosialisaation kautta. Tällä Helne viittaa yhteiskuntarakenteisiin, jotka korostavat yksilön omaa vastuuta hyvinvoinnistaan. Väkivallan kokijan oman vallan ja vastuun korostaminen näkyi myös sisarusten välisen väkivallan osalta.

”Kirjoittaja kai itse vaikenä? Poliisin juttusille vaan...” (HS 27.11.2017)

Hyvin lyhyt kommentti pitää sisällään näkemyksen kokijan vallankäytön tarpeesta. Kirjoittaja asettaa väkivallan kokijan positioon, joka vaatii vahvaa toimijuutta ja vastuunottoa. Kokija on itse vastuussa siitä, miten toimii tai kertooko väkivallasta viranomaisille. Ote on mahdollista ymmärtää myös siten, että kirjoittajan mielestä väkivallan kokija pyrkii siirtämään valtaa ja vastuuta muualle siirtyen itse tilanteessa taustalle. Kirjoittaja korostaa yksilön omaa vastuuta itsestään, hyvinvoinnistaan ja elämästään.

Sisarusten välisen väkivallan kokijoiden vallan vähyys nousi esiin kokonaisvaltaisena asiana. Se liittyi kokijan elämän kirjoon ja merkityksellistyi monien tilanteiden kautta lapsuudesta aikuisuuteen.

”Isoveli kurmuutti kun olin pieni tyttö. Isompana ylenkatsoi. Varsinkin äiti oli täysin poikansa lumoissa ja syy ei koskaan ollut pojassa. Ei aikuisenakaan. Perheemme voimavarat oli kohdistettu isoonveljeen täysin. Isämme kuoli kun veli oli varhaisteini ja minä sen kolmisen vuotta nuorempi. Veli sai isänkin paikan. Itse räpistelin joten kuten aikuiseksi. Opiskeluissa tuettiin veljeä tietysti. Tänä päivänä voi katsoa taakse ja todeta että itse pärjäsin, veli ei. Ja että, välit ovat poikki. Ei ole mitään yhteistä ollutkaan kuin yhteinen äiti ja hänen kuolemansa oli se piste.” (IS 27.11.2017)

Vallan raja on otteessa mielenkiintoinen. Kirjoittajan oma valta oli vähäistä. Hänen oli vaikeaa nostaa itseään perheessään sellaisen toimijan rooliin, mihin hän itse olisi ollut tyytyväinen. Väkivallan kokijan vallan puute nousee esiin mahdottomuutena puuttua tilanteisiin ja saada itselleen osaa, josta haaveillaan. Kirjoittaja nostaa esiin veljen ja vanhempien vallankäytön suhteessa hänen itseensä. Veli kohteli huonosti, äiti ei nähnyt tilanteita väkivaltaa kokevan sisaruksen kannalta, vaan kokija joutui *räpistelemään* selvitäkseen. Otteesta nousee esiin kuitenkin voitontahto. Kirjoitus on toisaalta ymmärrettävissä myös selviytymistarinaksi, jossa väkivaltaa kokenut pystyy myöhemmin mihin vaan.

Seuraavassa otteessa nousee esiin kuva väkivaltaa kokeneesta sisaruksesta. Vallan puute suhteessa väkivallan tekijään on kosketeltava, mutta monessa suhteessa sinällään näkymätön.

”Minä olin sisarusparvessa hovinarrin asemassa. Sanomaani ei koskaan otettu tosissaan, tunteilleni nsurettiin, ulkonäköäni irvailtiin ääneen, halveksuntaa ja jatkuvaa kyseenalaistamista oli lapsuus ja nuoruus. Välillä sisareni painoi minut kontalleen ja paineli päätäni lattiaa vasten hokien: Noki noki noki! Olin nokkimisjärjestyksessä alimmaisena. Uskoin olevsni niin ruma ja arvoton etten esim voisi koskaan mennä naimisiin. Kävin kiusaamista läpi vasta yli 50-vuotiaana. Se on jättänyt arvottomuuden tunteen ja syvän häpeän itsestäni. ” (IS 17.12.2017)

Kirjoittaja tuottaa otteessa kuvaa itsestään vaille valtaa olevana uhrina. Hän kertoo olleensa perheessään *narri*, henkilö, joka huvittaa tekemisillään muita perheenjäseniä. Narrin asemaan rinnastettuna kirjoittaja nostaa esiin oman asemansa perheen sisäisessä

järjestyksessä. Vallan puute nousee näkyväksi osaksi kirjoitusta. Perheen sisäisen *nokkimisjärjestyksen* kuvaaminen lisää uhriutumisen elementtejä ja pyrkii tuomaan näkyväksi kokijan jatkuvan alentamisen, joka on vaikuttanut häneen paitsi väkivaltahetkellä myös myöhemmin. Vallan puute on ikään kuin lisääntynyt ja kasautunut. Tätä kirjoittaja nostaa esiin toteamalla uskoneensa itsekin siihen, mitä väkivaltainen sisarus ja mahdolliset muut perheenjäsenet tuottivat hänestä.

Kirjoittajan mukaan perheen sisällä muodostui kategorioita, joiden mukaisesti hän itse luokittelee itsensä perheen alimmaksi ja alistujaksi. Väkivallan kuvaaminen sanalla *kiusaaminen* nostaa esiin sen, ettei kokija välttämättä vieläkään ole ymmärtänyt olleensa väkivallan uhri. Hän kuvailee kuitenkin monenlaisia väkivallan tekoja, joiden kohteeksi on elämässään joutunut. Kertojan vallan puute rakentuu uhriuttavan vallan ympärille, jolloin kokija alistuu väkivaltaan ja väkivallasta tulee jotain sellaista, joka on ikään kuin itsestään selvää. Näin ollen kokija jää väistämättä alimmaksi eikä tunne vallan lisääntymisestä ole helposti korjattavissa. Tämän kirjoittajakin nostaa esiin toteamalla väkivallan jättämät jäljet itsessään.

4.3 Kokemusten ajallinen ulottuvuus

Väkivalta on jättänyt moneen kirjoittajaan jälkensä. Useat kirjoittajat toivat esiin väkivallan vaikutuksia sekä lapsuudessa että aikuisiällä. Keskusteluissa sisarusten välinen väkivalta merkityksellistyi koko elämää läpileikkaavana kokemuksena, joka ei unohdu. Väkivalta on saattanut traumatisoida tai vaikuttanut muulla tavoin negatiivisesti kokijan aikuiselämään.

Havaitsin aineistosta kolme erilaista unohtumattomaan kokemukseen liittyvää merkitystä. Ensimmäinen oli sisarusten välisen väkivallan totaalinen vaurioittavuus. Toinen oli väkivaltaan liitettävä ajallinen ulottuvuus, jossa väkivalta on läsnä kokijan elämässä jatkuvasti. Kolmas merkitys liittyy väkivallan merkityksen ymmärtämiseen vasta väkivallan päättymisen jälkeen.

4.3.1 Totaalinen vaurioittavuus

Väkivalta sisarusuhteissa ei kosketa väkivallan kokijaa vain itse väkivaltatilanteessa, vaan väkivallalla saattaa olla pitkäkestoisia seurauksia. Sisarussemissä tapahtuva väkivalta vaikuttaa sisarusten suhteisiin ja muodostaa usein suhteista vaurioittavia ja epämieluisia. Väkivalta ei tällöin määrittele kokijan elämää ainoastaan tässä ja nyt, vaan muodostaa merkityksiä, jotka vaikuttavat elämään myöhemmin.

”Seurauksena se, että aikuistuttuani, minulla on heikoista heikoin itsetunto ja olen erittäin arka ja ujoinen ja jännitän etukäteen monia asioita! Olen hyvin omissaoloissa viihtyvä, lähes erakko! Minulle puhkesi myös paniikkihäiriö aikuisiällä!” (IS 27.11.2017)

Väkivalta vaikuttaa kokijan itsetuntoon. Kirjoittaja nostaa tämän esiin korostamalla hänen hyvin huonoa itsetuntoaan. Itsetunnon puute merkityksellistyy asiana, joka on vaikuttanut väkivallan kokijan koko loppuelämään. Kirjoittaja määrittelee itsensä *erakoksi*. Kirjoittajan tuottama kuva itsestään merkityksellistää sisarusten väliseen väkivaltaan liittyvän ajallisen jatkumon, jolloin väkivalta määrittyy koko elämän mittaisena traumana.

Otteessa sisarusten välinen väkivalta merkityksellistyy asiana, joka alistaa, nujertaa yksilön omanarvontunnetta ja vaurioittaa ihmisen psyykettä. Siitä toipuminen ei ole helppoa tai yksinkertaista. Kirjoittaja tuottaa kuvaa itsestään nujerrettuna ja ahdistuneena yksilönä. Kirjoituksessa väkivalta nostetaan esiin elämään kokonaisvaltaisesti vaikuttavana asiana eikä kyse ole ainoastaan yksittäisestä teosta tai sarjasta tekoja. Sisarusten välinen väkivalta pysyy muistoissa mukana pitkään ja saattaa olla elämää hyvin voimakkaasti haittaava elementti. Otteessa rakentuu kuva väkivallasta ihmisen minää muokkaavana ja vaurioittavana tekijänä.

Sisarusten välinen väkivalta merkityksellistyy väkivallan kokijoita kokonaisvaltaisesti ja totaalisesti vaurioittavana. Alla olevassa otteessa väkivallasta puhutaan *vammauttavana* elementtinä. Kirjoituksessa nousee esiin väkivallan jättämät syvät jäljet ja väkivallan merkityksellistyminen myöhemmin elämässä monin eri tavoin.

”Oman veljeni käytös vammautti minut - monella tasolla - kiitos siitä hänelle - mahtaa hän olla itseensä tyytyväinen - oikein hyvin "ammattissaan pärjäävä" - mutta kuten joku tuttavani sanoi, häneltä olisi lähtenyt virka alta samantien, mikäli olisin tehnyt useista pahoinpitelyistä poliisi-ilmoituksen - jonka jättämättä tekeminen kaduttaa joskus. Annoin jonkun sukulaiseni ylipuhua minut, että hänen uransa ei niinsanotusti tuhoutuisi. Sillä eropassihan siitä olis toki tullut.

Mitään anteeksipyyntöä ei ole kuulunut näinä vuosina, jonka jälkeen veljeni vammautti minut henkisesti, emotionaalisesti sekä taloudellisesti - lähestulkoon työkyvyttömyyden tilaan.

Sitäkin enemmän naljailua ja ilkeilyä kaiken päälle - ja tosiaankin vielä perinnöillä kikkailua ja itselleen kaiken vaatimista (toisen vanhemman häntä vielä avustaessa) - salaten ja yhdessä sopien - on jotain niin äärimmäistä pahuutta ja mustaa, että sitä ei tahdo edes käsitellä.

Kuolemaa tasoittaa pelit, sanotaan. Ja manipulaatiot loppuvat siihen. Kirjan aion vielä kirjoittaa kaikesta siitä, mitä sain kokea -jälkipolvien on vaikea hahmottaa, mitä kenenkin näkökulmasta on tapahtunut. Oma ääneni jää kuuluviin ja avuksi jollekin myöhemmin.” (HS 27.11.2017)

Kirjoitus rakentuu vahvojen retoristen keinojen varaan. Kirjoittaja pyrkii vakuuttamaan monessa kohtaa väkivallan vaurioittavuutta, jota hän kuvaa sanoilla *vammauttanut*, *äärimmäinen pahuus* ja *musta*. Heti pitkän kertomuksensa alussa kirjoittaja nostaa esiin sisarusten välisen väkivallan vaurioittavuutta. Kirjoittajan mukaan väkivaltaisen sisaruksen toiminta on vaikuttanut häneen *vammauttamalla*. Kirjoittaja korostaa vaurioiden monitasoisuutta, muttei kuitenkaan selitä niitä sen tarkemmin.

Otteessa nousevat esiin voimakkaat katkeruuden tunteet. Niitä kirjoittaja nostaa esiin useassa kohdassa. Hän harmittelee, ettei tehnyt rikosilmoitusta väkivaltaisuuksista. Kirjoittajan mukaan hän itse olisi ollut siihen valmis, mutta joku tilanteesta ulkopuolinen oli kääntänyt hänen päänsä. Kuvaamalla yksityiskohtaisesti rikosilmoitukseen liittyviä tekijöitä kirjoittaja pyrkii vakuuttamaan muut siitä, että väkivallan teot olivat niin vakavia, että syytteeseen joutuminen olisi vaikuttanut tekijän myöhempään elämään ja esimerkiksi työuraan.

Katkeruuden tunteet korostuvat kirjoituksen loppuosassa, jossa kirjoittaja nostaa esiin oman ”kostonsa” väkivaltaiselle sisarukselle. Kirjoittaja toteaa kirjoittavansa koke-

muksistaan kirjan. Hän perustelee ja oikeuttaa asian tuomalla tämän esiin eräänlaisena toipumisen elementtinä ja apuna jälkipolville. Kirjoituksessa korostuu negatiiviset tunnetilat, joilla pyritään värittämään väkivallan brutaaliutta ja merkitystä.

Jäljelle jäänyt pelko on yksi totaalisen vaurioittavuuden elementti. Se nousee esille seuraavassa otteessa, jossa kirjoittaja kuvaa itsensä toisesta näkökulmasta kuin muut hänet ymmärtävät.

”Lapsuuteni elämä oli kamalaa. Vanhemmat sisarukset kiusasivat hakkasivat ja löivät todella pahasti. Josta jäi minulle iänikuiset arvet vartalooni. Isäni mielestä en ollut hänen lapsensa ja muut sisarukset saivat sitten hakata. Elämä oli palelemista huonoissa vaatteissa. Kotoa ei kannustettu minnekkään. Nyt minusta sanotaan että olen sisukas. Mielestäni en ole. Olen pelokas, katkera ja pelkään kaikkea.” (IS 17.12.2017)

Otteessa rakentuu kuva vakavaa väkivaltaa kohdanneesta sisaruksesta. Kirjoittaja nostaa esiin väkivallan vaurioittavuuden ja häneen piirtyneen pelon tunteen. Lapsuus kuvautuu hyvin ikävänä ja monilta osin vaikeana aikana, joka on traumatisoinut. Väkivallan tekijät ovat saaneet vähintään hiljaisen hyväksynnän teoilleen ja väkivalta on saanut jatkoa. Vaurioittavuutta esiin nostava elementti on vanhemman lapsen kohdistama väkivalta, jota kirjoittaja kuvaa oikeanlaisten vaatteiden puutteella ja sillä, ettei saanut koskaan perheeltään kannustusta.

Väkivallan vaurioittavuus nousee esiin kirjoittajan toteamuksessa, jonka mukaan väkivallasta jäi *iänikuiset arvet vartaloon*. Tämä kirjoittajan toteamus on tulkittavissa kahdella tavalla: toisaalta sillä on mahdollista viitata näkyviin fyysisiin arpiin ja toisaalta se voidaan ymmärtää henkisinä, mieltä painavina arpina. Fyysisiä arpia kirjoittaja ei kuvaile, mutta henkisten arprien osuutta hän kuvailee kertomuksensa lopussa, jossa hän toteaa pelkäävänsä kaikkea ja olevansa elämässään katkera. Kirjoittaja liittää lapsuuden kokemuksensa osaksi häntä tässä ja nyt.

4.3.2 Myöhemmin ymmärretty

Sisaruksen taholta väkivaltaa kokenut ei välttämättä tiedosta tai ymmärrä lapsuudessa sitä, ettei väkivalta ole normaalia. Väkivalta verhoutuu osaksi normaalia perhedynamiikkaa eikä välttämättä toisenlaisesta elämästä ole tietoa. Väkivalta sisarussuhteessa ei eroa muunlaisesta lähisuhdeväkivallasta. Se muuttaa ja muokkaa yksilön minää.

”Vihdoinkin asiasta puhutaan. Meillä tavallinen tarina; väkivaltainen ja äkkipikainen isovelji, jonka väkivaltaisuutta minua kohtaan vähäteltiin, "Pojat ovat poikia" tai "Oma vika, älä ärsytä sitä". Opin kyllä puolustautumaan nyrkit pystyssä, mutta syvällä sisimmässä on jatkuva epävarmuus, sillä veljen viha syytyi milloin mistäkin. Vasta aikuisena tajusin, että minulla on pahoinpidellyn ihmisen persoonallisuus. Miten vanhemmat eivät tajunneet, että kaikki ei ole ok, jos 2 v vanhempi isovelji retuuttaa jatkuvasti pikkusiskoa? Kasvoissani on lapsuuden jäljiltä kymmeniä arpia, veljellä ei yhtään, eli ihan tasapäistä nahistelua se ei todella ollut.” (KK 27.11.2017)

Kirjoituksessa nousee esiin väkivalta vasta myöhemmin ymmärrettynä asiana. Kirjoittaja tuo väkivallan elementit esiin kuvaamalla ne osaksi lapsuuden perheen normaalia arkea. Väkivalta sisarusten välillä määrittäytyy otteessa osaksi perhedynamiikkaa, jossa nuorempi sisarus joutui kestävänsä tai pyrki taistelemaan vastaan. Kirjoittaja tuo esiin olleensa epävarma elämästään perheen sisällä ja pelkäävänsä yhteenottoja väkivallan tekijän kanssa.

Väkivalta rakentuu otteessa elämää määrittävänä tekijänä, mutta tekojen tulkitseminen väkivallaksi vei aikaa. Kirjoittaja korostaa, että hän ymmärsi vasta aikuisiällä olleensa väkivallan uhri. Otteessa korostuu vanhempien toiminnan kummallisuus, vastuun välttely ja välinpitämättömyys väkivaltaa kohtaan. Kirjoittajan mukaan vanhemmat eivät ottaneet väkivaltaa tosissaan, vaan pyrkivät normalisoimaan sisaruksen *retuuttamisen*. Kirjoittaja korostaa sisarusten välisen suhteen epätasapainoa tuomalla esiin omassa fyysisessä kehossaan olevien arprien määrän.

Väkivaltaisen sisaruksen kanssa eläminen lapsuudessa on tietyllä tasolla välttämättömyys. Oma perhettä ei voi valita. Kuitenkin myöhemmin suhteet väkivaltaiseen

sisarukseen on mahdollista katkaista ja pyrkiä siten helpottamaan omaa olotilaa ja mahdollisesti välttää vielä uusia väkivaltaisia kohtaamisia. Alla olevissa otteissa nostetaan esiin välien katkaiseminen myöhempänä ratkaisuna.

”Jos muut sallivat yhden perheenjäsenen tuhoisan käyttäytymisen muita kohtaan eikä itse halua enää olla kohteena, on parasta tehdä pesäero ja toivoa että muutkin ottaisivat laput silmiltään. Valitettavasti sitä ei taida koskaan tapahtua. Joskus perhedynamiikka on vain niin pahasti pielessä että on parasta suojella itseään. Ensin voi tuntua vaikealta, mutta sitten siitä tulee rutiinia, ja lopulta huomaa elävänsä elämää jossa voi hengittää helpommin ja tuntea olonsa vapaaksi.” (Kultakuu HS 27.11.2017)

”Pieni neuvo. Ajatelkaa elämää ja ihmisiä kuin pelikortteja. Huonoja kortteja ei kannata panna pakan pohjalle. Ne tulevat ennepitkää taas päällimmäiseksi. Heittäkää huonot kortit pakasta pois. Mä tein näin ja teen jatkossa.” (Nimimerkki tikulla otsaan IS 27.11.2017)

Kummassakin otteessa nousee esiin ylhäältä alaspäin annettava neuvo, jonka mukaan välien katkaiseminen on joskus ainoa mahdollinen keino päästä eroon turmelevasta sisarusuhteesta. Ensimmäisessä otteessa kirjoittaja korostaa, että välien katkaiseminen tai kuten kirjoittaja toteaa *pesäeron* tekeminen voi myös auttaa muita näkemään väkivallan vaurioittavat elementit ja tuomitsemaan väkivaltaisen käytöksen.

Vaikka kirjoittaja ei nosta esiin omakohtaista kokemustaan sisarusten välisestä väkivallasta, on kertomuksesta luettavissa sellainen. Se rakentuu toteamuksessa, jossa kirjoittajan mukaan välirikko voi tuntua aluksi haastavalta, mutta myöhemmin tilanne helpottaa ja välien katkaisu mahdollistaa helpomman elämän. Elämä kuvautuu kahdesta erilaisesta näkökulmasta: väkivallan musertavuuden tai vapaudentunteen kautta. Välien katkaiseminen on kuitenkin toimintamalli, joka mahdollistuu vasta myöhemmin, kun väkivalta ei välttämättä enää kosketa elämää juuri tässä hetkessä.

Jälkimmäinen ote on täynnä metaforia. Siinä ihmiselämää ja ihmisiä kuvataan pelikorttien avulla. Korttipakkaa ei kannata selailla aina läpi, sillä *huonot kortit* nousevat aina uudelleen ja uudelleen esiin. Parasta on torjua *huonot* heittämällä ne pois. Näin mahdollistuu myös uuden rakentuminen.

Otteesta ei käy ilmi keille kaikille kirjoittaja on kertomuksensa suunnannut. Se voidaan kuitenkin ymmärtää koskettamaan myös sisarusten välistä väkivaltaa kokeneita. Kirjoittaja itse kertoo heittäneensä huonot ihmiset pois omasta elämästään. Hän ei kuitenkaan nosta esiin, keitä nämä ihmiset ovat. Tunne väkivallasta tai väkivaltaisesta ihmissuhteesta ei häviä, vaikka itse väkivalta loppuu, jolloin irtautuminen väkivaltaisesta suhteesta saattaa tämän vuoksi edellyttää suhteiden täydellistä lopettamista (Nyqvist 2001; Husso 2003).

4.3.3 Väkivallan jatkumo

Aineistossa merkityksellistyi sisarusten välisen väkivallan ajallinen ulottuvuus. Kirjoittajat käyttivät väkivallan jatkuvuutta kuvailemaan esimerkiksi lausahduksia *koko ajan, jatkuvasti, usein, koko lapsuuden, vielä aikuisenakin*. Väkivalta merkityksellistyy tämän puheen mukaan jatkuvana, elämää häiritsevänä ja vahingoittavana toimintana.

”Itselläni on myös väkivaltaan taipuvainen isovelji, joka koko lapsuuden terrorisoi ja hakkasi meitä pienempiä ja aikuisenakin vielä turvautuu uhkailuun, pelotteluun ja koviin otteisiin. Ei lyönyt enää, mutta saattoi vääntää kättä tai sormeaa todella kipeästi niin että pelkäsin sen katkeavan, ottaa kovaan kuristusotteeseen, kiilata seinään ja puristaa kädellä henkitorvesta ja tms.” (HS 27.11.2017)

Otteessa tulee näkyväksi sisarusten välisen väkivallan jatkuvuus ja siihen liittyvät merkitykset. Kirjoittaja käyttää väkivallan jatkuvuutta kuvaavia sanoja kertomuksessaan useasti. Hän nostaa esiin ensiksi sen, miten väkivalta on määrittänyt hänen *koko* lapsuuttaan. Lapsuuden jälkeen väkivaltainen sisarus jatkaa väkivaltaista käytöstä edelleen. Kirjoittaja kuvaa väkivallan tekojen muuttuneen lapsuuden fyysisyydestä aikuisiän henkiseen väkivaltaan. Kirjoittajan mukaan väkivalta perheessä ei ole kohdistunut vain häneen itseensä, vaan se on koskettanut kaikkia nuorempia sisaruksia ja väkivallan jatkumo on ollut samanlainen myös myöhemmällä iällä.

Väkivalta merkityksellistyy asiana, joka on ollut läsnä lapsuudessa ja jatkunut aikuisuudessa. Kirjoituksesta nousee esiin turvattomuus, jota väkivalta sisarussuhteissa on lisännyt. Kirjoittaja painottaa väkivaltaisen sisaruksen *turvautuvan* väkivaltaan.

Toteamuksella kirjoittaja merkityksellistää väkivaltaa tekijän ainoaksi vaihtoehdoksi, turvaksi. Sen taakse tekijän on piilouduttava, koska ei uskalla antaa itsestään sisaruksilleen jotain muuta eikä pysty ottamaan vastuuta teoistaan myöhemmässäkään iässä. Kirjoituksen sävy on osittain sääliäkin heijasteleva. Sääli liittyy kirjoittajan tapaan tuoda esiin väkivaltaisen sisaruksen tarvetta toimia väkivaltaisesti.

Väkivallan ajallinen jatkumo nousee esiin myös seuraavassa kirjoituksessa. Väki-
valtainen sisarus aloitti väkivallan kokijan ollessa alle kouluikäinen ja kertomuksen mukaan väkivalta jatkui ja raaistui myöhemmin. Väkivalta määrätti myös väkivaltaisen sisaruksen muita ihmissuhteita.

”Minun veljeni huusi, hakkasi, uhkaili jne. Äiti vain sanoi ei haukku haavaa tee. Iltapäivällä kun tulimme koulusta saattoi laittaa talvella oven lukkoon, etten päässyt sisälle taloon, jouduin kävelemään naapuriin. Jo ensimmäisellä luokalla pakenin häntä sängyn alle piiloon kun tuli potkimaan ja huutamaan. Vanhemmat tietysti töissä. Väkivalta raaistui kun hän kasvoi. Hakkasi minua syyttä, pakenin omaan huoneeseen lukkojen taakse. Yritin olla näkymätön. Uhkaili aseella ensimmäisen kerran minua kun olin vasta 6 tai 7 vuotta. Meillä metsästettiin ja uhka oli todellinen. Muistan ikäni miltä kuulostaa se haulikon rapistelu oven takana. Pelkäsin häntä koko lapsuuden. Psykkisesti sairias ihminen. Muutin niin pian kuin voin kotoa. Hakkasi äitiä ja isää, tiedän että hakannut kaikkia kolmea avo/aviovaimojaan. Hän kuoli äkillisesti. vanhemmilla erinäkemys lapsuudestani, enkä niitä asioita kaivelee. Keskityn omaan Perheeseen ja nautin ilman pelkoa elämästä.” (IS 27.11.2017)

Otteessa nousee esiin väkivallan tekijän asema perheessä, jossa sisarusten välinen väkivalta on jatkunut lapsuudesta aikuisuuteen. Kirjoittaja kertoo tarinaa kronologisessa järjestyksessä aloittaen kouluiästä, siirtyen nuoruudesta aikuisuuteen saakka. Kirjoittajan elämään väkivallalla on ollut hyvin suuri vaikutus, joka nousee esiin kohdassa, jossa hän toteaa eläneensä pelon vallassa *koko* lapsuusiän. Ajallinen ulottuvuus nousee esiin myös kirjoittajan toteamuksesta, jonka mukaan väkivaltaisen sisaruksen teot raaistuivat, kun väkivallan tekijä kasvoi. Kirjoittaja on pyrkinyt suojaamaan itseään olemalla *näkymätön*.

Väkivallan vaikutukset ja väkivaltaan liittyvä ajallinen jatkumo nousevat esiin useassa kohtaa. Kirjoittaja toteaa esimerkiksi, että hän *muistaa ikänsä* miltä aseiden käyttämiseen liittyvät äänet kuulostavat. Kirjoittaja kertoo muuttaneensa mahdollisimman nopeasti pois kotoa, joka on ymmärrettävissä myös hänen tavakseen suojautua väkivaltaiselta sisarukselta. Sisarusten välistä väkivaltaa kokenut merkityksellistyy otteessa selviytyjänä, joka on voittanut väkivallan pelon ja elää nykyään ”tavallista”, väkivallatonta elämää oman perheensä kesken.

5 YHTEENVETOA

Tässä tutkimuksessa olen tarkastellut sisarusten välisen väkivallan merkityksiä suomalaisen yhteiskunnan kontekstissa. Väkivallan merkityssuhteiden tutkiminen on yleisesti hyvin vaikeaa, sillä väkivallan monimuotoisuus on kietoutunut osaksi yhteiskunnan arkea (Pösö ym. 2008, 74). Tutkimuksessa merkityksellistyi sisarusten välisestä väkivallasta vaikeneminen, väkivaltaan liittyvä valta sekä väkivallan kokonaisvaltaisuus ja jatkuvuus. Nämä kaikki merkitykset liittyivät usein toisiinsa ja kietoutuivat yhteen.

Seuraavissa luvuissa teen johtopäätöksiä analyysistä ja näkyväksi nousseista merkityksistä. Pohdin erityisesti sisarusten välisen väkivallan merkityksiä osana suomalaisen yhteiskunnan kontekstia. Tutkimusaineistoni analyysi perustui diskurssianalyttiseen lukutapaan, jonka avulla pyrin löytämään keskusteluun osallistuneiden ihmisten kirjoitusten avulla luomia näkökulmia sisarusten väliseen väkivaltaan.

5.1 Johtopäätöksiä: Sisarusten välisen väkivallan monet merkitykset

Tutkimukseni alussa toin esiin sisarusten väliseen väkivaltaan liittyvän yhteiskunnallisen ongelman: suomalaisen tutkimuksen puutteen aiheesta. Sisarusten välistä väkivaltaa ei ole tutkittu, jonka vuoksi ilmiö ei ole saanut tarvitsemaansa jalansijaa yhteiskunnassa eikä ilmiö ole tullut näkyväksi. Tutkimukseni kuitenkin osoittaa, että sisarusten välinen väkivalta on todellinen ongelma myös suomalaisessa yhteiskunnassa ja väkivaltaan puuttuminen vaatii aktiivista toimimista ja työskentelyä perheiltä, vanhemmilta, yhteisöiltä ja viranomaisilta.

Sisarusten välinen väkivalta merkityksellistyi aineistossa kolmella eri tavalla: vaikenemisena, vallankäyttönä ja ajallisesti elämää läpileikkaavana jatkumona. Kaikki kolme merkitystä nostivat esiin elementtejä, joita on mahdollista liittää mihin tahansa muuhunkin lähisuhdeväkivallan muotoon. Sisarusten välisestä väkivallasta poikkeuksellisen tekee kuitenkin se, että väkivalta tapahtuu perheissä, joissa aikuisen puuttuminen väkivaltaan pitäisi olla itsestään selvää. Tutkimustulokseni kuitenkin osoittavat, ettei näin useinkaan ole.

Sisarusten välinen väkivalta on aihe, josta ei puhuta. Vaikeneminen on mahdollista liittää osaksi väkivallan normalisointia, josta useat yhdysvaltalaiset tutkijat ovat raportoineet (Esim. Meyers 2014; Kiselica & Morrill-Richars 2007; Wiehe 1997). Tällöin väkivalta on niin kiinteä ja hyväksytty osa perheen toimintatapaa, ettei siitä puhuminen tule kenenkään mieleen. Toisaalta vaikeneminen on mahdollista liittää väkivallan yleiseen tabumaisuuteen, jolloin väkivallasta kertominen on vaikeaa ja häpeällistä. Sisaruksen osalta väkivaltaa kohtaava häpeää ja syyllistää väkivallasta helposti itseään. Häpeä saattaa liittyä tunteisiin siitä, että on antanut itsensä joutua ”uhriksi” eikä ole pystynyt kertomaan väkivallasta muille.

Vaikenemistä leimaa pitkäaikaisuus ja kokonaisvaltaisuus. Osa väkivallan kokijoista kertoi kokemuksistaan ensimmäistä kertaa vasta aineistoon valikoidussa keskustelussa. Toisaalta myös väkivallan kokijan omaa toimijuutta ja aktiivista roolia korostettiin. Ronkainen (2008, 388) toteaa, että toimijuus voi mahdollistua vain silloin, kun on olemassa todellinen mahdollisuus toimia ja tehdä tilanteessa valintoja. Aineistoni perusteella näin ei useinkaan ollut. Väkivallan kokijalla ei ollut mahdollisuutta olla aktiivisen toimijan roolissa, vaan hän pyrki osittain suojaamaan itseään vaikenemisella. Myöhemmin kokemusten tarkastelu kuitenkin osoitti, että vaikeneminen oli väärin ja siihen olisi pitänyt puuttua kokijan osalta aiemmin.

Sisarusten välinen väkivalta ja siihen liittyvä vaikeneminen liitettiin vahvasti osaksi häpeän ja syyllisyyden tunteita. Tunteet määrittävät vaikenemistä. Väkivallan kokija tarvitsee runsaasti kannustamista ja tietoa ymmärtääkseen, ettei väkivalta ole koskaan kokijan syytä. Samalla aineistosta nousi esiin kokijoiden toive rohkeudesta. Rohkeus liitettiin osaksi vaikenemisen muurin sortumista. Väkivallasta kertominen vaatii aina kokijalta uskallusta ja rohkeutta. Vaikeneminen ja siihen painostaminen on osa väkivaltaa ja se mahdollistaa väkivallan jatkumon, häpeällisen leiman ja pelon tunteet. Jo sisarusten välisestä väkivallasta puhuminen esimerkiksi kouluissa saattaa edesauttaa väkivallasta kertomista ja ilmiön leimaamista epänormaaliksi ja ei-toivottavaksi. Tietoisuutta lisäämällä on mahdollista vaikuttaa myös siihen, miten asiasta puhutaan.

Vaikenemista edesauttoi usein kodin ja perheen ilmapiiri. Väkivaltaa sisarusuhteissaan kokeneet kertoivat järjestelmällisesti perheeseen liittyvistä vuorovaikutuksen haasteista ja kuvasivat kotia hiljaisena ja tunteettomana paikkana. Kun puhumattomuus on perheen tapa toimia, määrittävät usein perheen vuorovaikutuksen ongelmat perheen sisäisiä suhteita myös väkivallan loppumisen jälkeen. Eläminen väkivallan värittämässä kodissa on epäsoviva lapselle eikä väkivalta luonnollisesti kuulu osaksi hyvää ja tervettä perhe-elämää. Toimivan, ”hyvän” perheen tehtävä ei ole vaieta väkivallasta ja pitää yllä kulisseeja. Väkivallasta pitää puhua ja siihen tulee puuttua järjestelmällisesti.

Myös perheen ulkopuolisten puuttuminen väkivaltaiseen sisarusuhteeseen nousi esiin vaikeana ja monimutkaisena asiana. Kulttuurisesti rakentunut vaikeneminen ei mahdollista väkivallasta kertomista, mikäli yhteiskunnallinen asenne ja viranomaisten suhtautuminen sisarusten väliseen väkivaltaan ei muutu. Muutos on kuitenkin mahdollinen vain tietoa lisäämällä. Perheen ulkopuolisilla henkilöillä voi olla todellinen huoli väkivallasta perheen sisällä, muttei keinoja puuttua siihen (Laitinen 2004, 177). Myös Nyqvist (2001, 13) toteaa lähisuhdeväkivallan olevan sosiaalinen ongelma, jota ulkopuolisten ja auttajatahojen on haastava lähestyä.

Sisarusten välinen väkivalta tulisi määrittää yleisemmin osaksi lähisuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa, jolloin myös ilmiön näkyväksi tuominen yhteiskunnassa oli nykyistä mahdollisempaa. Ronkainen (2008, 392) toteaa, että suomalaista hyvinvointivaltiollista yhteiskuntaa leimaa kyky sietää pitkäänkin jatkunutta ja tiedossa ollutta väkivaltaa. Väkivalta sisarusten välillä on vakava yhteiskunnallinen ongelma, joka täytyy tehdä näkyväksi ja johon puuttumiseen täytyy luoda yhtenäinen toimintamalli.

Väkivalta sisarusten välillä on aina vallan vääränlaista käyttöä. Keskinen (2005, 47) korostaa läheissuhteissa esiintyvän väkivallan ja vallankäytön muotojen erottelua ja toisaalta niiden yhteenliittymistä, jolloin on mahdollista tarkastella valtasuhteiden moniulotteisuutta. Väkivalta liitettiin aineistossa osaksi vallan epäsuhtaa, joka ei liittynyt väkivallan tekijän tai kokijan sukupuoleen. Sisarusten välistä väkivaltaa kokivat ja tekivät niin tytöt kuin pojatkin.

Käsitys väkivallasta liittyy tekijöihin ja kokijoihin helposti tiettyjä ominaisuuksia. Kokijan leimaaminen uhriksi nostaa esiin kokijan vallan puutteen ja tekijän ylikorostuneen vallan. Stereotyyppinen ajatus miehistä väkivallan tekijöinä ja naisista väkivallan kokijoina ei kuitenkaan korostunut aineistossa. Sen sijaan aineistossa nousi esiin hyvin moninainen väkivalta sukupuolesta riippumatta. Merkittävää on, että väkivalta sisarusten välillä on aina haavoittavaa tekijän tai kokijan sukupuoli-identiteetistä riippumatta.

Valta nousi esiin myös vanhempien toimijuuden näkökulmasta. Väkivaltaa kokenut jäi usein yksin tunteidensa ja vaikeuksiensa kanssa eikä saanut kaipaamaansa apua, turvaa ja huolenpitoa perheen aikuisilta. Vallasta muodostui vääristyneen vanhemmuuden symboli, joka nousi näkyviin esimerkiksi selvästi yhden sisaruksen suosimisena tai väkivallan jatkuvana vähättelynä, normalisointina tai hyväksyntänä. Osittain vanhempien vääränlainen vallankäyttö suhteessa perheen lapseen lisäytyi merkittävästi vanhemman osallistuessa aktiivisesti väkivaltilanteisiin.

Tutkimukseni osoitti, että vanhemmat katsoivat väkivaltaa usein läpi sormien, vähätellen ja väheksyen. Vanhempien vallan väärinkäyttö jätti väkivallan kokijat entistä heikompaan asemaan, joka lisäsi entisestään syyllisyyden ja häpeän tunteita. Vähättelevällä suhtautumisellaan vanhemmat lisäsivät väkivallan kokijan tuskaa ja vaurioittivat näin ollen kokijan psyykettä ehkä pysyvästi.

Väkivallan kokijan asema merkityksellistyi aineistossa vailla valtaa olevana. Aineistossa nousi esiin selvästi kaksi näkökulmaa suhteessa kokijan valtaan. Toisaalta yksilön vastuun ja toimijuuden korostaminen näkyi aineistossa ulkopuolisten tuottamana aktiivisuutena ja toisaalta sisarussuhteessa ja perheessä epätasa-arvoisesti jakautuneet valtasuhteet määrittivät kokijoiden lapsuutta ja myöhempää elämää. Vallan puute myös osaltaan uhriutti väkivallan kokijoita, jolloin heidän mahdollisuutensa valtaasetelmassa nousemiseen ja väkivallan lopettamiseen olivat olemattomat. Sen sijaan aineistossa ei noussut esiin viranomaisten tai erilaisten ulkopuolisten toimijoiden valta suhteessa sisarusten välistä väkivaltaa kokeneisiin yksilöihin.

Näkemykset sisarusten välisestä väkivallasta koko elämää merkityksellistävänä asiana nousi aineistossa moninaisesti esiin. Sisaruksen toiseen kohdistamat monimuotoiset väkivallan teot vaurioittivat kokijoita ja väkivallalla oli monia erilaisia pitkäkestoisia seurauksia. Väkivallan kokijat toivat esiin väkivallan totaalista vaurioittavuutta, sen vaikutuksia kokijoiden itsetunnolle sekä väkivaltaan liittyviä pitkäkestoisia vaikutuksia. Tutkimustulokset ovat monilta osin yhtenevät aiemman tutkimuskirjallisuuden kanssa (Mm. Meyers 2014; Mackey ym. 2010; Morrill-Richards & Leierer 2010; Kettrey & Emery 2006; Wiehe 1997) Osittain väkivalta aiheutti myös katkeruuden tunteita ja tunnetta siitä, että kokija itsekin uskoo olevansa muita huonompi ja alempiarvoisempi.

Pelko väkivallasta leimasi aineiston mukaan kokijoiden lapsuusaikaa, mutta väkivalta ei välttämättä ollut asia, jonka väkivallan kokija ymmärsi lapsuudessaan. Väkivaltaisen sisarussuhteen ymmärtämiseen saattoi kulua pitkälti aikaa. Väänänen (2011, 114–115; 122) toteaa, että väkivallan mieltäminen todelliseksi voi viedä aikaa ja nousta esiin vasta myöhemmin erilaisten oireiden, kuten varuillaan olon tai itsetunnon menetyksen kautta. Se myös vaikuttaa yksilön ydinuskomuksiin itsestä ja muista sekä yleisesti elämästä. Tämä nousi näkyväksi myös sisarusten välistä väkivaltaa kokeneiden elämässä.

Väkivallasta ja siihen liittyvistä tunteista eroon pääseminen ei ole helppoa. Pahimmillaan sisarusten välinen väkivalta ei pääty sisarusten muuttaessa pois lapsuudenkodista, vaan se saattaa jatkua pitkälle aikuisuuteen asti. Väkivallan muodot voivat muuttua, mutta valtasuhteiden vääristymä jatkuu. Tarkastellessani aineistoani aihetta aiemmin käsittelevän tutkimuskirjallisuuden valossa, nousi hyvin selväksi, että sisarusten välinen väkivalta on vakava sosiaalinen ongelma suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tutkimustulokseni osoittavat, että sisarusten välinen väkivalta on moninaista ja sille altistavat tekijät liittyvät usein perheen vuorovaikutuksen ja vanhempien ongelmiin. Sisarusten välinen väkivalta vaurioittaa monin eri tavoin väkivallan kokijoita. Se tuo esiin ahdistusta ja turvattomuutta, pelkoa ja masennusta. Lapsuudessa koettu väkivalta on merkittävä yksilön identiteettiä muokkaava tekijä. Se on asia, joka muistetaan usein

koko eliniän ajan. Selviytyminen ei ole helppoa, mutta mahdollista. Se vaatii osakseen rohkeutta ja apua sekä korjaavia kokemuksia. Tästä syystä sisarusten välisen väkivallan ilmiön tunnistaminen ja sen nostaminen näkyväksi osaksi lähisuhteiden väkivaltaa on tärkeää koko yhteiskunnan kannalta.

5.2 Pohdintaa tutkimusprosessista

Tutkimuksen tekeminen oli antoisa ja opettavainen, mutta haastava projekti. Aikataulut olivat tiukat ja aineiston keruu aiheutti aluksi ongelmia ja stressasi. Olin kuitenkin valmiimpi joustamaan aineiston keruutavasta kuin itse tutkimukseni aiheesta. Epäilin pitkään aineistoni keruutapaa ja aineiston määrän riittävyyttä. Tutkimuksen edetessä ymmärsin kuitenkin, että keskustelupalstojen tekstit ovat hyvä ja melko luotettava aineisto. Huomioin kuitenkin myös sen mahdollisuuden, että aineiston joukossa saattaa olla provokatiivisia tekstejä. En kuitenkaan pitänyt kovin mahdollisena sitä, että teksteistä suurin osa perustuu ”keksittyihin” kokemuksiin tai kertomuksiin.

Keskustelu palstoilla oli aktiivista ja lopulta ymmärsin, että aineistoa oli käytettävissä hyvin. Tutkimuskysymyksessäni keskityin erityisesti sisarusten välisen väkivallan merkityksiin, joiden hahmottaminen aineistosta oli aluksi vaikeaa. Jatkaessani sinnikkäästi tutkimuksen tekemistä aloin hahmottaa tekstistä diskurssianalyttistä lukutapaa hyödyntäen diskursseja, jotka toistuivat teksteistä toisiin. Merkittävää olivat myös kuvaukset väkivallan moninaisuudesta, jotka meinasivat välillä harhauttaa minut väärille urille tutkimuksen etenemisessä. Aiheeseen tarttuminen vaatikin itseltäni Oksasen (2008, 223) mainitsemaa ennakkoluulottomuutta, minkä avulla väkivaltailmiö on mahdollista tuoda näkyväksi suomalaisessa yhteiskunnassa.

Keskustelupalsta-aineiston käyttäminen ei ollut yksinkertaista ja erityisen vaikeaksi asian teki tutkimuseettisten haasteiden läpikäyminen. Aineisto vaikutti väistämättä myös siihen, millaisia tutkimustuloksia siitä on mahdollista saada. Internetissä käytävät keskustelut ovat kuitenkin tätä päivää ja niiden avulla on mahdollista tuoda esiin monenlaisia kokemuksia ja mielipiteitä anonyymisti. Keskustelu sisarusten välisestä väkivallasta nousi ensimmäistä kertaa näin suuressa mittakaavassa osaksi julkisuutta,

jonka vuoksi ajattelen, että keskustelut ovat vaikuttaneet ihmisten arkitodellisuuteen ja tehneet näkyväksi ilmiötä, joka ei aiemmin ole saanut sille kuuluvaa osaa.

Tutkimukseni analyysimenetelmäksi valikoitunut diskurssianalyttinen lukutapa ei mahdollista ilmiöstä tehtävien yleistysten tai erityisen kattavan kuvan luomista. Näkökulma aiheutti itsessään myös haasteita ja vaikeuksia, mutta osoittautui lopulta mahdolliseksi ja tärkeäksi lähestymistavaksi. Sen avulla oli mahdollista etäännyä vaikeasta aiheesta ja uppoutumisesta moniulotteisiin väkivaltakuvauksiin.

Tutkimusprosessin aikana olen toistuvasti törmännyt pohdintaan ja kysymyksiin aihevalintani suhteen. Eri yhteyksissä aihevalintaani on paitsi kiitelty, myös ihmetelty. Osittain sisarusten välisen väkivallan ja sosiaalityön suhdetta on kyseenalaistettu. Olen joutunut perustelemaan asiaa monin eri tavoin. Itse näen sisarusten välisen väkivallan muotoutuvan hyvin merkittäväksi osaksi suomalaista perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa, joka vaikuttaa yhteiskunnan rakenteisiin ja sukupolvisuhteisiin. Sosiaalityössä sisarusten välinen väkivalta näkyy monin eri tavoin ja tietoutta ilmiöstä tulee edelleen lisätä perheiden, ammattilaisten ja viranomaisten kesken. Tieto lisää toimijoiden mahdollisuuksia puuttua myös perheen lasten väliseen väkivaltaan.

Hyvinvointivaltiossa sosiaalisten ongelmien olemassaoloa ja todellisuutta sekä ilmiön yhteiskunnallista merkitystä perustellaan usein numerotiedon avulla (Ronkainen 2008, 389). Väkivaltatutkimus on kuitenkin ajassa muuttuva ilmiö, jota ei ole helppo tavoittaa erilaisilla kyselyillä, joissa väkivallasta johtuneita pelkoja tai muita tunnetiloja on vaikea selittää (Piispa 2011, 23). Tästä syystä ajattelen, että olen tällä laadullisella tutkimuksellani raottanut sisarusten välisen väkivallan tutkimisen tärkeyttä ja tehnyt ilmiötä näkyväksi yhteiskunnassa. Olen tehnyt avauksen, joka mahdollistaa aiheen jatkotutkimuksen ja entistä laajemman näkyvyyden ja tietouden lisäämisen suomalaisessa yhteiskunnassa.

LÄHDELUETTELO

Alasuutari, Pentti (2011) *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.

Barrett, Betty Jo & Almansori, Salsabel & Kwan, Denise & Waddick, Elyse (2016) *Feminism Within Domestic Violence Coalitions: A Quantitative Content Analysis*. *Journal of Women and Social Work* 31 (3), 359–371.

Basset, E.H. & O’Riordan, Kathleen (2002) *Ethics of Internet Research: Contesting the Human Subjects Research Model*.

http://www.nyu.edu/projects/nissenbaum/ethics_bas_full.html. Luettu 13.3.2018.

Berger, Peter & Luckmann, Thomas (1994) *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*. Tiedonsosiologinen tutkielma. Helsinki: Kirjapaino-Oy Like.

Burr, Vivien (1995) *An introduction to social constructionism*. New York: Routledge.

Button, Deeanna & Gealt, Roberta (2010) *High risk behavior among victims of sibling violence*. *Journal of Family Violence* 25, 131–140.

Caffaro, John (2014) *Sibling abuse trauma: Assessment and intervention strategies for children, families and adults*. Second edition. New York: Routledge.

Caffaro, John & Conn-Caffaro, Allison (2005) *Treating sibling abuse families*. *Aggression and Violent Behaviour* 10, 604–623.

Caffaro, John & Conn-Caffaro, Allison (1998) *Sibling abuse trauma: Assessment and intervention strategies for children, families and adults*. New York: Haworth Press.

Caspi, Jonathan (2012) *Sibling aggression: assessment and treatment*. New York: Springer.

Cicirelli, Victor (1995) *Sibling Relationships across the Life Span*. New York: Plenum Press.

Connidis, Ingrid (2007) Negotiating Inequality Among Adult Siblings: Two Case Studies. *Journal of Marriage and Family* 69 (2), 482–499.

Douglas, Mary (2000) *Puhtaus ja vaara : ritualistisen rajanvedon analyysi*. Tampere: Vastapaino.

Duncan, Renae (1999) Peer and Sibling Aggression: An Investigation of Intra- and Extra-Familial Bullying. *Journal of Interpersonal Violence* 14 (8), 871–887.

Edwards, Rosalind & Hadfield, Lucy & Lucey, Helen & Mauthner, Melanie (2006) *Sibling Identity and Relationships. Sisters and brothers*. London: Routledge.

Elgar, Marian & Head, Ann (1999) An overview of siblings. Teoksessa Audrey Mullender (toim.) *We are family. Sibling relationships in placement and beyond*. London: British Agencies for Adoption & Fostering, 19–27.

Ellonen, Noora & Sariola, Heikki (2008) Väkivallan näkeminen perheessä. Teoksessa Noora Ellonen, Juha Kääriäinen, Venla Salmi & Heikki Sariola. *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Tutkimus peruskoulun 6. ja 9. luokan oppilaiden kokemasta väkivallasta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71 ja oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 87*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy, 57–67.

Ellonen, Noora & Kääriäinen, Juha & Salmi, Venla & Sariola, Heikki (2008) *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Tutkimus peruskoulun 6. ja 9. luokan oppilaiden kokemasta väkivallasta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71 ja oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 87*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Eriksen, Shelley & Jensen, Vickie (2006) All in the Family? Family Environment Factors in Sibling Violence. *Journal of Family Violence* 21 (8), 497–507.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Eskonen, Inkeri (2005) *Perheväkivalta lasten kertomana. Miten ja mitä lapset kertovat terapeuttisissa ryhmissä perheväkivallasta? Akateeminen väitöskirja*. Tampereen yliopisto. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Euroopan neuvosto (2011) Yleissopimuksen CETS No. 210 Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta. <https://rm.coe.int/1680462532>. Luettu 27.6.2018.

Eysenbach, Gunther & Wyatt, Jeremy (2002) Using the internet for surveys and health research. *Journal of Medical Internet research*, 4 (2).

Fagerlund, Monica & Peltola, Marja & Kääriäinen, Juha & Ellonen, Noora & Sariola, Heikki (2014) *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013. Lapsiuhritutkimuksen tuloksia. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110*. Tampere: Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print.

Finkelhor, David & Turner, Heather & Ormrod, Richard (2006) Kid's stuff: The nature and impact of peer and sibling violence on younger and older children. *Child Abuse & Neglect* 30, 1401–1421.

Gergen, Kenneth (1999) *An invitation to social construction*. London: Sage Publications.

Haikonen, Kari & Doupi, Persephone & Honkala, Emmi & Nipuli, Suvi & October, Martta & Lounamaa, Anne (2017) *Suomalaiset tapaturmien uhreina 2017. Kansallisen uhritutkimuksen tuloksia. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos*.

<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135809/>

URN_ISBN_978-952-302-993-4.pdf?sequence=1. Luettu 6.2.2018.

Hakala, Salli & Vesa, Juho (2013) Verkkokeskustelut ja sisällönerittely. Teoksessa Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 200–225.

Hall, Stuart (1999) Identiteetti. Tampere: Vastapaino.

Hardy, Marjorie (2001) Physical Aggression and Sexual Behavior Among Siblings: A Retrospective Study. *Journal of Family Violence*, 16 (3), 255–268.

Hearn, Jeff (1998) *The Violences of men: How men talk about and how agencies respond to men's violence to women*. London: Sage.

Helne, Tuula (2009) Kilpailukyky-yhteiskunnan tabut ja niiden (vähemmän) inhimilliset ja (vähemmän) sosiaaliset seuraukset. Teoksessa Merja Laitinen & Anneli Pohjola (toim.) *Tabujen kahleet*. Tampere: Vastapaino, 19–42.

Henkilötietolaki (523/1999)

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990523>. Luettu 27.6.2018.

Ho, Shirley & McLeod, Douglas (2008) Social psychological influences on opinion expression in face to face and computer-mediated communication. *Communication research* 35 (2), 190–207.

Hoffman Kristi & Edwards, John (2004) An integrated theoretical model of sibling violence and abuse. *Journal of Family Violence*, 19 (3), 185–200.

Hurtig, Johanna & Nikupeteri, Anna & Laitinen, Merja (2014) Väkivallan kohtaaminen rakenteellisen oikeudenmukaisuustyön kysymyksenä. Teoksessa Anneli Pohjola, Merja

Laitinen, & Marjaana Seppänen (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014. Kuopio: Unipress, 250–280.

Husso, Marita (2003) Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila. Jyväskylä: Vastapaino.

Hänninen, Riitta (2003) Elektroniset aineistot etnologiatieteissä. Jargonia.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/20057/jargonia1.pdf?sequence=3>.

Luettu 13.3.2018.

Imatralainen (2014) Jopa 30 % nuorista kokee sisarusten välistä väkivaltaa.

<https://www.imatralainen.fi/artikkeli/144624-jopa-30-nuorista-kokee-sisarusten-valistavakivaltaa>. Luettu 31.1.2018.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016) Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino.

Juhila, Kirsi (2016) Kulttuurin jatkuvasti rakentuvat kehät. Tilanteisesta kulttuuriseen kontekstiin. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino, 300–330.

Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016) Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino, 360–375.

Kallio, Kirsi (2010) Missä lapsuus tapahtuu? Teoksessa Kirsi Kallio, Aino Ritala-Koskinen & Niina Rutanen (toim.) Missä lapsuutta tehdään? Nuorisotutkimusverkosto, 215–228.

Kansallinen ohjelma väkivallan vähentämiseksi (2005)

<http://www.rikosentorjunta.fi/material/attachments/rtn/rtn/julkaisut/julkaisutomjartn/kansallinenvakivallanvahentamisohjelma/6EHERfn3X/>

RTN_kansvvoihjelmaehdotus.pdf. Luettu 18.11.2017.

Kaulio, Pia & Svennevig, Hanna (2006) *Sisarus – Rakkautta, vihaa ja kateutta*. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Keskinen, Suvi (2005) *Perheammattilaiset ja väkivaltatyön ristiriidat. Sukupuoli, valta ja kielelliset käytännöt*. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Kettrey, Heather & Emery, Beth (2006) The Discourse of Sibling Violence *Journal of Family Violence*, 21 (6), 407–416.

Kiselica, Mark & Morrill-Richards, Mandy (2007) Sibling Maltreatment: The Forgotten Abuse. *Journal of Counseling & Development*, 85, 148–160.

Kivivuori, Janne (2007) *Mare Balticum-kysely Helsingissä 2002*. Teoksessa: Noora Ellonen, Janne Kivivuori & Juha Kääriäinen. *Lapset ja nuoret väkivallan uhreina. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 64/2007*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 80. Helsinki: Edita Prima Oy, 48–52.

Kosonen, Marjut (2001) *Foster children's sibling relationships in middle childhood*. PhD thesis. Department of Social Policy and Social Work. Glasgow: University of Glasgow.

Kotanen, Riikka (2013) *Näkymättömästä näkökulmaksi. Parisuhdeväkivallan uhrin ja oikeudellisen sääntelyn muutos Suomessa*. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto.

Kovanen, Tuulia (2015) *Voiko sisarus satuttaa? Sisarusten välinen väkivalta*. Valtakunnallinen väkivaltatyön foorumi.

<http://tuentu.fi/wp-content/uploads/Tuulia-Kovanen.pdf>. Luettu 31.1.2018.

Krienert, Jessie & Walsh, Jefferey (2011) Sibling Sexual Abuse: An Empirical Analysis of Offender, Victim, and Event Characteristics in National Incident-Based Reporting System (NIBRS) Data, 2000-2007. *Journal of Child Sexual Abuse* 20 (4)4, 353–372.

Krug, Etienne & Dahlberg, Linda & Mercy, James & Zwi, Anthony & Lozano, Rafael (toim.) (2005) Väkivalta ja terveys maailmassa. WHO:n raportti. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Kuronen, Marjo (2003) Eronnut perhe? Teoksessa Hanne Forsberg & Ritva Nätkin (toim.) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus, 103–120.

Kuula, Arja (2006) Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Laaksonen, Salla-Maaria & Matikainen, Janne (2013) Tutkimuskohteena ja vuorovaikutus verkossa. Teoksessa Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 177–1999.

Laaksonen, Salla-Maaria & Matikainen, Janne & Tikka, Minttu (toim.) (2013) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Laitinen, Merja (2009) Ajan tabut. Teoksessa Merja Laitinen & Anneli Pohjola (toim.) Tabujen kahleet. Tampere: Vastapaino, 5–15.

Laitinen, Merja (2004) Häväistyt ruumiit, rikotut mielet : tutkimus lapsina läheissuhteissa seksuaalisesti hyväksikäytettyjen naisten ja miesten elämästä. Väitöskirja. Lapin yliopisto. Helsinki: Vastapaino.

Lamb, Michael & Sutton-Smith, Brian (1982) Sibling Relationships: Their Nature and Significance Across the Lifespan. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Lastensuojelulaki (683/1983)

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1983/19830683>. Luettu 19.11.2017.

Leichtenricht, Judy (2013) "It is difficult to be here with my sister but intolerable to be without her": Intact sibling placement in residential care. *Children and Youth Services Review* 35 (5), 762–770.

Lepistö, Sari (2010) Nuorten kokema perheväkivalta. Malli hyvinvoinnista ja selviytymisestä. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Mackey, Amber & Fromuth, Mary ja Kelly, David (2010) The association of sibling relationship and abuse with later psychological adjustment. *Journal of Interpersonal Violence*, 25 (6), 955–968.

Mauhtner, Melanie (2005) Distant Lives, Still Voices: Sistering in Family Sociology. *Sociology* 39 (4), 623–642.

McDonald, Courtney & Martinez, Katherine (2016) Parental and others responses to physical sibling violence: a descriptive analysis of victims' retrospective accounts. *Journal of Family Violence*, 31 (3), 401–410.

McCormick, Alan (2010) Siblings in Foster Care: An Overview of Research, Policy, and Practice. *Journal of Public Child Welfare*, 4 (2), 198–218.

McIntosh, Ian & Punch, Samantha (2009) 'Barter', 'Deals', 'Bribes' and 'Threats': Exploring sibling interactions. *Childhood* 16 (49), 49–65.

McKee, Heidi & Porter, James (2009) Playing a Good Game: Ethical Issues in Researching MMOGS and Virtual Worlds. *International Journal of Internet Research Ethics* 2 (1), 5–37.

McVeigh, Mary Jo (2003) "But she didn't say no": an exploration of sibling sexual abuse. *Australian Social Work*. June 56 (2), 116–126.

Meyers, Amy (2016) Trauma and recovery: Factors contributing to resiliency of survivors of sibling abuse. *The Family Journal: Counselling and Therapy for Couples and Families*. Vol 24 (2), 147–156.

Meyers, Amy (2014) A call to child welfare: Protect children from sibling abuse. *Qualitative Social Work* 2014, 13 (5), 654–670.

Monahan, Kathleen (2010) Themes of adult sibling sexual abuse survivors in later life: An initial exploration. *Clinical Social Work Journal* 38, 361–369.

Morrill, Mandy (2014) Sibling sexual abuse: An exploratory study of long-term consequences for self-esteem and counselling considerations. *Journal of Family Violence* 29, 205–213.

Morrill-Richards, Mandy & Leierer, Stephen (2010) The Relationship Between Sibling Maltreatment and College Students' Sense of Well-Being. *Journal of College Counseling*, 13, 17–30.

Mäkeläinen, Terhi & Husso, Marita & Mäntysaari, Mikko & Notko, Marianne & Virkki, Tuija (2012) Tukitoimenpiteet lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. Helsinki.

Notko, Marianne (2011) Väkivalta, vallankäyttö ja vahingoittuminen naisten perhesuhteissa. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.

Notko, Marianne & Sevón, Eija (2008) Äitiys ja koti naisten keskinäisissä jännitteisissä perhesuhteissa. Teoksessa Eija Sevón & Marianne Notko (toim.) *Perhesuhteet puntarissa*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 111–130.

Nyqvist, Leo (2001) Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Prosessinarviointi parisuhdeväkivallasta ja turvakotien selviytymistä tukevasta asiakastyöstä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 28. Väitöskirja, Turun Yliopisto.

Näsi, Matti (2016) Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2016. Helsingin yliopisto. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Katsauksia 18/2016.

Oksanen, Atte (2008) Lapsuus ja satuttaminen kulutusyhteiskunnassa. Teoksessa Sari Näre & Suvi Ronkainen (toim.): Paljastettu intiimi. Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikkaa. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 222–258.

Paavilainen, Eija (1998). Lasten kaltoinkohtelu perheessä: Perheen toiminta ja yhteistyö perhettä hoitavan terveydenhoitajan kanssa. Tampere: Tampereen yliopisto.

Perkins, Nathan (2014) Parental Perceptions and Experiences of Physical and Emotional Violence between Siblings: A Mixed-Methods, Comparative Case Study. Virginia Commonwealth University.

Perkins, Nathan & O'Connor, Mary (2015) Physical and Emotional Sibling Violence: A Necessary Role for Social Work. *Social Work*, 61 (1), 91–93.

Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2009) Kurssi kohti diskurssia. Tallinna: Osuuskunta Vastapaino.

Pitkänen, Miia (2014) Sisarusten välinen väkivalta. Teoksessa Tuulia Kovanen & Miia Pitkänen (toim.) *Rispektii. Näkökulmia nuorten kohtaamaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan*. Ensi- ja turvakotien liitto ry, 36–51.

http://www.e-julkaisu.fi/ensi_ja_turvakotien_liitto/rispektii/. Luettu 18.11.2017.

Piispa, Minna (2011) Parisuhdeväkivallan todellisuus. Teoksessa Riitta Hannus, Sirkku Mehtola, Luru Natunen & Auli Ojuri (toim.) *Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta*. Ensi- ja turvakotien liitto. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy, 15–36.

Pohjola, Anneli (2009) Yhteenveto - tabujen purkamisen kysymykset. Teoksessa Merja Laitinen & Anneli Pohjola (toim.) *Tabujen kahleet*. Tampere: Vastapaino, 247–253.

Potter, Jonathan & Wetherell, Margaret (1987) *Discourse and Social Psychology. Beyond Attitudes and Behaviour*. London: Sage Publications.

Pösö, Tarja (2009) Sosiaaliset ongelmat ja hyvän olon tunne. Teoksessa Merjan Laitinen & Anneli Pohjola (toim.) *Tabujen kahleet*. Tampere: Vastapaino, 153–163

Pösö, Tarja & Honkatukia, Päivi & Nyqvist, Leo (2008) Focus groups and the study of violence. *Qualitative Research*, 8 (1), 73-89.

Raamattu (1992) Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Suomen Pipliaseura.

Rauhala, Pirkko-Liisa & Virokannas, Elina (2011) Sosiaalityön tutkimuksen etiikka, opettaminen ja tietoarvo. Teoksessa Aini Pehkonen & Marja Väänänen-Fomin (toim.) *Sosiaalityön arvot ja etiikka*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 235–235.

Rikoslaki (39/1889)

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L21>. Luettu 19.11.2017.

Ronkainen, Suvi (2008) Kenen ongelma väkivalta on? Suomalainen hyvinvointivaltio ja väkivallan toimijuus. *Yhteiskuntapolitiikka*, 73 (4), 388–401.

Ronkainen, Suvi (1998) Sukupuolistunut väkivalta ja sen tutkimus Suomessa – Tutkimuksen katveet valokeilassa. *Naistutkimusraportteja 2/98*. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Ronkainen, Suvi & Näre, Sari (2008) Intiimin haavoittava valta. Teoksessa Sari Näre & Suvi Ronkainen (toim.): *Paljastettu intiimi. Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikka*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 7–40.

Rowntree, Margaret (2007) Responses to sibling sexual abuse: Are they as harmful as the abuse? *Australian Social Work* 60 (3), 347–361.

Salmi, Venla (2012) Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2012. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedontantoja 113. Helsinki.

Salmi, Venla & Lehti, Martti & Sirén, Reino & Kivivuori, Janne & Aaltonen, Mikko (2009) Perheväkivalta Suomessa. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Verkkokatsauksia 12/2009.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152590/12.Perhev_Suomessa.pdf?sequence=1. Luettu 6.2.2018.

Sarvimäki, Anneli (2006) Vanhustenhuollon tutkimus ja tutkimusetiikka. Teoksessa Päivi Topo (toim.) Eettiset kysymykset vanhustenhuollon tutkimuksessa. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Työpapereita 21/2006. Helsinki: Valopaino Oy, 9–13.

Schmitt, Florence (2003) Riittävän hyvä vanhemmuus. Teoksessa Jari Sinkkonen (toim.) Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: WSOY, 298–326.

Sen, Robin & Broadhurst, Karen (2011) Contact between children in out-of-home placements and their family and friends networks: a research review. *Child and Family Social Work* 16 (3), 298–309.

Shadik, Jennifer & Perkins, Nathan & Kovacs, Pamela (2013) Incorporating Discussion of Sibling Violence in the Curriculum of Parent Intervention Programs for Child Abuse and Neglect. *Health & Social Work*, 38, 53–57.

Siltala, Heli & Holma, Juha & Hallman-Keiskoski, Maria (2014) Henkisen, fyysisen ja seksuaalisen lähisuhdeväkivallan vaikutukset psykososiaaliseen hyvinvointiin. *Psykologia* 49 (02), 113–120.

Sinkkonen, Jari (2008) Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki: WSOY.

Sirén, Reino & Aaltonen, Mikko & Kääriäinen, Juha (2010) Suomalaisten väkivaltakokemukset 1980-2009 . Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 103. Helsinki.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152511/Vakivaltakok..pdf?sequence=1>.

Luettu 16.11.2017.

Stormshak, Elisabeth & Bellanti, Christina & Bierman, Karen (1996) The Quality of Sibling Relationships and the Development of Social Competence and Behavioral Control in Aggressive Children. *Developmental Psychology*, 32 (1), 79–89.

Suomen mielenterveysseura. Henkinen väkivalta satuttaa sisältäpäin.

<https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/vaikeat-elamantilanteet/vakivalta/henkinen-vakivalta-satuttaa-sisaltapain>. Luettu 31.1.2018.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Helsinki: Tilastokeskus.

http://www.stat.fi/til/sutivi/2017/13/sutivi_2017_13_2017-11-22_tie_001_fi.html.

Luettu 27.6.2018.

Suoninen, Eero (2016) Mistä on perheenäidit tehty? Haastattelupuheen Analyysi. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 86–116.

Suoninen, Eero (1992) Perheen kuvakulmat. *Diskurssianalyysi perheenäidin puheesta*. Tampereen yliopisto. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos. Tutkimuksia, sarja A, 24. Tampere.

Tieteen termipankki. Kielitiede: kokija.

<http://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:kokija>. Luettu 26.6.2018.

Timonen, Annukka (2014) Väkivallan vaikutus lapsen kehitykseen. *Rikosuhripäivystys RIKU-lehti* 3/2014, 4–5.

<https://www.riku.fi/binary/file/-/id/22/fid/1657>. Luettu 29.3.2018.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turtiainen, Riikka & Östman, Sari (2013) Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia. Teoksessa Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 48–64.

Valkendorff, Tiina (2014) Ruoan ja ruumiin rajat. Syömishäiriöt ja syömisen ongelmat internetkeskusteluissa. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto.

Väänänen, Kristiina (2011) Miten selviytyä väkivallasta? Teoksessa Riitta Hannus, Sirkku Mehtola, Luru Natunen & Auli Ojuri (toim.) Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liitto. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy, 109–132.

Whipple, Ellen & Finton, Sara (1995) Psychological Maltreatment by Siblings: An Unrecognized Form of Abuse. *Child and Adolescent Social Work Journal* 12 (2), s. 135–146.

Wiehe, Vernon (1998) *Understanding family violence : treating and preventing partner, child, sibling, and elder abuse*. Thousand Oaks: Sage Publications.

Wiehe, Vernon (1997) *Sibling abuse: Hidden physical, emotional, and sexual trauma*. 2nd edition. Thousand Oaks, CA: Sage.

Wood, Linda & Kroger, Rolf (2000) *Doing Discourse Analysis. Methods for Studying Action in Talk and Text*. Thousand Oaks, California: Sage.

Worline, Monica & Quinn, Ryan (2003) Courageous Principled Action. Teoksessa Kim Cameron, Jane Dutton & Robert Quinn (toim.) Positive Organizational Scholarship : Foundations of a New Discipline. San Francisco, CA: Berrett-Koehler Publishers, 138–157.

Yates, Peter (2017) Sibling sexual abuse: why don't we talk about it? Journal Of Clinical Nursing Aug; 26 (15-16), 2482–2494.

Yhdistyneet Kansakunnat (1991) Yleissopimus lasten oikeuksista.

https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2. Luettu 26.6.2018.

YLE (2014) Sisarusten vääristynyt valtasuhde tuo mukanaan väkivallan.

<https://yle.fi/uutiset/3-7079574>. Luettu 31.1.2018.